

pen

... ženske podprén!

VESTNIKOV
MESEČNIK,
četrtek,
25. 3. 2010,
181. številka

Julija Sardelić
Naj... Pomurka 2009

Zgodba z naslovnice, str. 16

Natalija Juhnov

Prihaja april. Pazite, da vas prav na prvi dan ne bo kdo naapril, saj nas že itak med letom prevečkrat prepeljejo žejne čez vodo. Potem bomo barvali »remenke« in jedli šunko. Dela prostemu ponedeljku, 5. aprila, bo sledil še en prost dan, v torek, 27. aprila, dan upora proti okupatorju. Za 1. maj žal ne bo dela prostih dni. Praznik dela bomo slavili v soboto in nedeljo. Vsemu navkljub naj vas pomladno razganja. Tudi Penovo ekipo bo in Pen bo razcvetel spet 29. aprila.

marec 2010

pen

26 VESTNIK

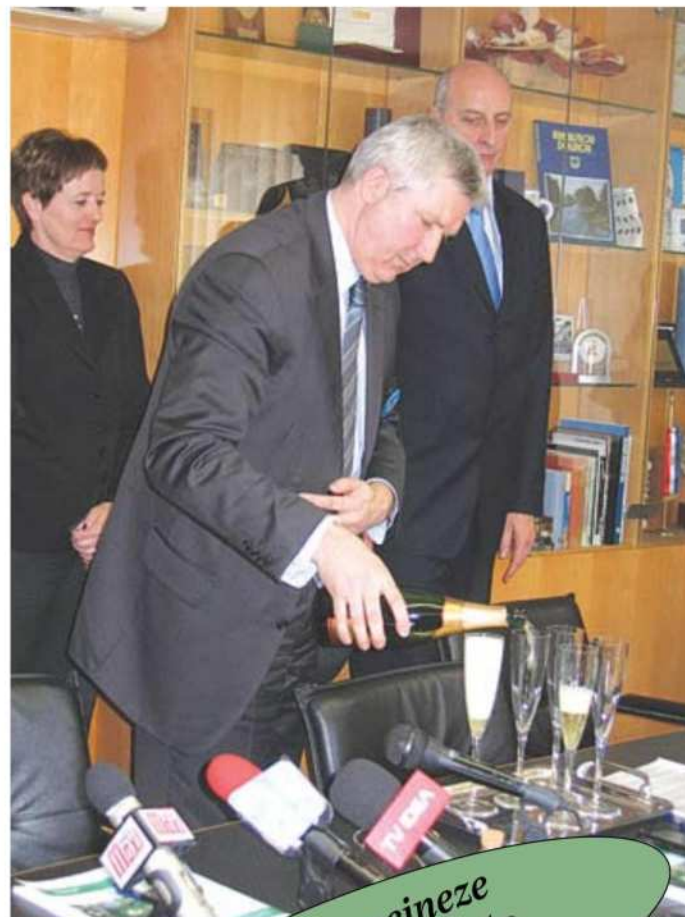
Tekoč zbor

Z razlogom NA ZDRAVJE!

Če delim s štiri,
sem v puberteti!

Dušan Zagorc - Dule, radgonski ravnatelj in podžupan, pa tudi podpredsednik Združenja ravnateljev osnovnih in glasbenih šol Slovenije, letos po koledarju sicer ni imel rojstnega dne (ker 29. februarja ni bilo na koledarju), toda po petdesetem je treba praznovati tudi tisto, česar ni, da v življenju ne bi česa lepega zamudili. Pentute poročajo, da je praznoval kar dva tedna - zadnjega v februarju in prvega v marcu in da dobre volje ni zmanjkalo. Na osrednjem praznovanju sta mu, ko je »eksplodirala« torto, hrbet zavarovala radgonski župan Anton Kampuš in gostiteljica praznovanja, lastnica Restavracije M Majda Šmid. Slavljenec pa je pel: »Kozarec je prazen, ne gremo še narazen...«

- ba -

Za takšne pejnaze
se pa šampanjec že
splača odpreti!

Pentute so končno našle prekmursko-prleško dobitno kombinacijo, štiriperesno deteljico, ki bo pokrajino ob Muri popeljala v nove, boljše čase. Od desne proti levi so se na liste deteljice podpisali pisatelja Vlado Žabot in Feri Lainšček ter glasbenika Vlado Kreslin in Slavko Šuklar, ki v en glas obljublajo, da se bodo z vsemi sredstvi in ne glede na posledice za lastno ugodje borili za dobrobit prekmurskega in prleškega človeka. Vse za oblast! Če to drži, in Pentute poročajo, da 100-odstotno drži, bomo Prekmurci pozabili celo na grde besede, ki nam jih je Feri Lainšček namenil v TV-oddaji Hri-bar. Pokloniti se gospodarju smo se vedno znali in zmogli!

- ju -

Što toči,
je glaven!

Pred vrati so stali kriminalisti zaradi Jelinčičevih poslov z zemljišči za piramido, za vrati pa je soboški župan Anton Štihec po tiskovni konferenci mirno točil šampanjec, da bi s kolegom županoma Gornje Radgone in Körmenda nazdravil skupnemu uspehu - dvema milijonoma evrov evropskega denarja za ureditev parkov v treh obmejnih mestih. Pentute so uspele izvedeti, da bodo številna predvidena nova križišča v

Soboti in okrog nje urejena kot unikatna in za turiste zanimiva parkovna vozišča in sprehajališča, kar naj bi Sobočani z navdušenjem sprejeli. Manj pa so navdušeni nad solzami, ki začnejo zalivati središče mesta.

Županu prijazno svetujejo, da za simbol mesta, ki je že itak prazno in zamorjeno, izbere kaj bolj radoživega. Pentute so pripravljene tudi pomagati!

- ba -

Proti vrhu

Odbojka je zakon

Projekti

Štirje PENI
za mize in klopiIme prinaša uspeh.
Mi smo športno društvo De-set!

V javnosti ju običajno srečujemo brezhibno urejena, v elegantni obleki in vedno s kravato. Pentute, ki so povsod na preži, pa so izvršnega direktorja MP Poteza Publikum DZU Romana Ratkaia (levo) in člana uprave Panvite Igorja Baniča prepoznale v prostočasni izvedbi, po tekmi soboških odbojkarjev proti Blejcem, ki so jo Sobočani proti šestkratnim državnim prvakom sicer spet izgubili, vendar so prikazali odlično igro in na tekmo privabili 1000 navijačev. Odbojka bo povzela nogomet, o tem ni več nobenega dvoma, sta izjavila za Pentute in dodala: »Midva sva ob pravem času na pravem mestu.«

- ju -

Na penu bom
sedel in Pen bom
štel ...

Sukičevi iz Šalamencev so si že priskrbeli kurjavo za naslednjo zimo. Podrli so štiri stare in debele javorje in jih razsekali v drva. Potem so ugotovili, da iz zemlje štrlijo štirje debeli peni, in bilo bi škoda, da bi tam strohnili. S pomočjo mehanizacije so jih izruvali in že je bila tu ideja za projekt: miza in

klopi iz javorjevih štorov - tega vendar nima vsak! Aleš je ponosen, da bo prav on sedel v poletni vročini v debeli senci na javorjevem stolu za več kot sto let staro javorjevo mizo. Da mu penov kdo ne bi ukradel, jih takole čuva dan in noč.

- že -

Naveze

Kdo bo kandidiral za župana?

Le koga bi podprl?

Krone

Snežna kraljica iz Prlekije

25-letna Ljutomerčanka Katja Senčar je nosilka laskavega naslova MISS SNOW QUEEN za leto 2010, ki si ga je priborila na lepotnih športno-zabavnih tekmovanjih v smučarskih središčih Slovenije in Italije.

Prleška prestolnica je tako postala evropsko prepoznava zimsko-športni center, kar bodo, kot preverjeno poročajo Pentute, skušali prihodnjo sezono kar najboljše unovčiti. Začetek sezone napovedujejo že

konec septembra, ko si bodo smučarji lahko začeli nabirati kondicijo po tamkajšnjih vinogradih, vrhunec pa bo prav na Martinovo, ko bodo na Jeruzalemu odprli novo smučišče. Zaenkrat bo namenjeno le rekrea-

tivcem, ambiciozneži pa že razmišljajo o eni od tekem svetovnega pokala. Katja Senčar je prevzela iniciativo in neutrudno promovira novo smučarsko destinacijo – Prlekijo.

-ba-

Lokalne volitve se nezadržno bližajo. Stranke, interesne skupine, posamezniki ... namigujejo, nagovarjajo in iščejo možne kandidate. Pentute so izvedele, da bi v Občini Radenci eni na županskem stolčku radi videli podjetnika Branka Weindorferja (desno), razočaran nad urejenostjo Radenec, predvsem tamkajšnjega parka, pa o kandidaturi vse resneje razmišlja tudi predsednik Turističnega društva Radenci in občinski svetnik Emil Šmid (v sredini). Kdo bodo še drugi kandidati, Pentutam tudi župnik Janko Ivančič (levo) ni hotel izdati, ne dvomimo pa, da je eden najboljše informiranih Radenčanov.

-ba-

Čidi si, Jožko?

Dileme

Jože Benko, 30-letni napadalec, ki ima za sabo že lepo nogometno pot, ima smolo in je nima. Začel je v soboški Fazanerji, opazen je postal v lendavskem športnem parku, z Domžalami je osvojil naslov državnega prvaka, potem pa poskusil nogometni kruh v tujini – najprej v Grčiji, potem na Cipru... Trenutno ima pogodbo z ambicioznim drugoligašem AEK iz Larnake, kjer je bil prvi strelec. In tu se začne smola s poškodbo, ciprski delodajalci pa so v želji, da bi bili v ligi prvi, nemudoma poiskali novega

Oba dresa sta moja!

Modna pomlad na krožniku

Branko Kolbl iz gostišča Trnek na Moti pri Ljutomeru je spoznal, da mu narava okrog njega skoraj vse leto ponuja darove, iz katerih je možno s kančkom kuharskih spretnosti narediti zdrave in zelo okusne jedi, ki jih ne dobiš povsod. Najboljše zna narediti gospodinja Majda, Branko pa jih z veseljem ponudi gostom in jih tudi sam rad poje. Le malo stvari še hodijo kupovat v trgovine, njihova »tržnica« je že od zgodnje pomladi zanimivo založena za takojšnjo uporabo ali za shrambo. Trenutno je na mizi največ čemaževih jedi, saj je osnove zanje v murskih logih res ogromno. Zanimiva osnova ali dodatek jedem je tudi bezgova ali judeževa uhljevka, ki je v naravi na voljo vse leto. Če si boste dobrote privoščili po dveurnem sprehodu po obmurskih potkah, bo užitek še večji. In če ste mimogrede še kaj nabrali za uporabo v domači kuhinji, ste se izognili vsaj enemu obisku pri zdravniku!

-ba-

napadalca. Za Benka tako to sezono ni bilo več dela. Vendar ima smola tudi drugo plat – trojčku AEK-NAFTA-Benko se je uspelo dogovoriti, da do junija Benko lahko igra za Nafto. Če bosta kluba uresničila svoje sanje: AEK prvo mesto v ligi, Nafta pa najboljšo uvrstitev doslej v slovenski prvi ligi, se bo Benko moral odločiti za eno od ljubezni. Če bo mamljiva ponudba, zna dobro unovčiti tretjo, namigujejo Pentute in obljublajo takojšnjo objavo v novem dresu.

-bo-

Kulinarika

marec 2010

pen

28 VESTNIK

Ponedeljkov potepuh po Pomurju

Poslušalci Murskega vala, natančneje oddaje Ponedeljkov potepuh, bilo jih je 51, so se z avtorjem oddaje prvo soboto v marcu potepali po Pomurju. Prleki, Prekmurci, Goričanci in Štajerci so zaokrožili po svoji pokrajini med M. Soboto, Bodonci, Gradom, Budinci, Dobrovnikom, Pristavo in Jeruzalemom. Vsi so si bili enotni, da je doma veliko zanimivega in neznanega, zato se vsi že veselijo naslednjega potepanja z avtobusom zvestobe.

Naš šofer motor je zagnal in se proti Bodoncem pognal. Na gričku smo pristali, od koder je bil čudovit pogled, tako da smo na vse strani lepote narave v daljavi opazovali. Pred cerkvijo pa nas je pričakal gospod Simon Sever, evangeličanski duhovnik. Po prijazni predstavitvi smo bili povabljeni na med in medenjake kar v gostilno čez cesto, kjer je nastala tale gasilska.

Seznam potnikov je pravi, le datum spremenite in nam sporočite, kdaj avtobus veselja bo spet na poti – smo ob slovesu sporočili in ta odgovor dobili: »VUŽGI ME (Murski val, op. p.) in izvedeli boste, kdaj spet gremo ...«

Od jutra pred Žuto kučo in v njej se vse že veseli, saj smo udeleženci izleta po Pomurju s seboj prinesli polne torbe dobre volje. Vse po taktu je zvenelo, saj Dani igral ves čas nam je veselo. Cvetka iz Ljutomera in Slavica iz Maribora sta zaplesali že zjutraj pred odhodom.

Bojan gledal je na uro, da ne bi česa zamudili, kar so se s Stanko in Andrejem dogovorili. Še zadnji posvet pred odhodom, vodnica Stanka, bradati muzikant Dani in šofer Janez.

 foto Stanka Dešnik in Bojan Rajk

Čeprav vso pot smo peli, smo presenečeni ostrmeli, ko v Budincih so nam na svoj poseben način zapeli, špalir naredili, s stražo negibno počastili in kar program z igro, glasbo, petjem priredili. Pa tudi na polne mize niso pozabili. Tu se je smejala, pelo in plesalo. Kar težko smo iz tega najsevernejšega kraja krenili, saj srca naša so z vsem lepim napolnili. Vsem in vsakemu posebej hvala. Nepozabni Budinčani in njihov Lajoš.

Potem z avtobusom po lepem Goričkem mimo Ženavelj do Dobrovnika potujemo. Tu smo se z bogračem okrepčali, potem pa v tropski park se podali. Poučili so nas o orhidejah, mi pa smo uživali v objemu čudovitega cvetja.

Pot pa vodila je naprej do Pristave. Skupaj z direktorico Irmo nas je pred vhomom v muzej pričakala Pavličeva družina. V leto 1445 so nas odpeljali pa nazaj do danes in nam to na prijazen način povedali, pokazali in še za okrepitev poskrbeli.

Zatem Jeruzalem. Tam vitez nam je zgodovino podal, da kraj in cerkev še bolj smo spoznali. Le kaj Olga iz Križevca je vitezmu razkrila?

Poslovlili smo se v gostišču na Jeruzalemu. Če smo že začeli s plesom, smo morali tako tudi končati. Videli smo se in spoznali, slišimo pa se spet kmalu v Ponedeljkovem potepuhu na Murskem valu.

Bil je to še en obisk v San Pedru, kjer je velika emigrantska kolonija Hrvatov treh generacij in kamor sem se v petih letih bivanja v Los Angelesu vozil na zdravniške preglede k zdravniku Mirku. To niso bila samo merjenja krvnega tlaka (ta mi je zaradi vožnje, dolge 17 milj, vedno poskočil), marveč, zanimivo, pogovori o političnem položaju v Ameriki in Evropi. Tokrat naju je zdravnik povabil domov (kar je pri Američanih posebna redkost, čast), dodal je, da bo s prijatelji igral tenis (to počne vsako sredo popoldne in to je edini dan, ko ni v svoji ambulanti). Iz nekoč pomembnega pristanišča, kjer so danes rafinerije in skladišča zabojujnikov, sva se po ulici Palos Verde se dvignila na hrib in prišla do utice, kjer se je začelo varovano območje.

Policist naju je zapisal, telefoniral dr. Giaconiju in potem sva lahko nadaljevala pot do njegove hiše. Na levo in desno so se začele vrstiti haciende, povsod ograjene z belimi deskami, plotovi, kakršne lahko vidimo v ameriških filmih. Po poti Portuguese Bend Rd sva prišla na vrh hriba. Tu je bilo vse: čudovita hiša, pogled na San Pedro in morje, svež planinski zrak kot v Bohinju, bazen, teniško igrišče, terasa. Videli sem igrati hrvaškega duhovnika, zavzeto, spretno, dr. Mirko pa je bil srčni borec. Bil je to tenis za rekreacijo, druženje, nabiranje kondicije za naslednji delovni dan. Ko se je končal zadnji niz, smo se z odlično urejenega igrišča preselili v hišo. Razgovor je tekkel v različnih smereh. Ugotovili smo, kako je bil eden od vernikov, sicer diplomat, poln sebe, vendar nedosleden, ljudi

kako izboljšati državni proračun. Objavila je oglas: Plačajte in odsedite zaporno kazen na Beverly Hillsu 110!

Nenasilnim kršiteljem reda, kot je vožnja pod vplivom alkohola, kraja avtomobilov, pretepi na javnih mestih, ponarejanje računov, bi tako omogočili zapor, ki je popolnoma drugačen od tistih, kakršne vidimo v ameriških filmih. Dnevno bivanje v takšnem modernem zaporu stane 110 dolarjev. Nekaj prestopnikov se je že prijavilo, saj je ponudba mikavna: zapornik lahko gleda televizijo, uporablja državni telefon, s sabo lahko prinese posteljino, nosi svojo obleko. Zapor mu omogoča tri možnosti: da odsedi kazen v celoti od začetka do konca, da preživi v zaporu samo konce tedna ali pa je čez dan na prostosti in dela, zvečer pa prihaja v zapor samo spat.

Beverly Hills 110

okrog sebe je spravljal v obup, solze. Duhovnik je razlagal, kako so tri možnosti, da se človek zoperstavi zlu. Prva je – umakniti se. Dodal sem, da to pomeni, kako pametnejši popusti, ne da bi zlo prenehalo; druga je – spopasti se z nasprotnikom. Vlado, ki je dotlej molčal, je dodal, da spopad ne rodi rezultatov, marveč zlobo, ki se stopnjuje. Tretja je – živeti kot Jezus, trpeti, vračati z dobrim, prenašati udarce, kajti na koncu dobi človek za plačilo nebesa. Duhovnik je napeljal vodo na svoj mlin in povzročil neurje besed: da, Jezus je bil zveličan, navadni smrtnik v spopadu s predstavnikoma oblasti pa v glavnem ne bo, marveč bo končal na gmadi, pred zidom, v taborišču. In potem je Vlado, izvedenec za davke, zasukal razgovor s spoznanjem, kako se je Amerika spremenila, kako je tako kot Jeruzalem ali Rim doživela svoj vrhunec pod Kennedyjem, od takrat pa se počasi pogreza, tako kot Benetke, njene zvezde na zastavi izgubljajo svoj sijaj. Pred tridesetimi leti so bili tukaj, v San Pedru, zaposleni v glavnem belci, Hrvati, Italijani, Irci, samo deset odstotkov je bilo črncev, Mehičanov, Kitajcev. Danes je podoba popolnoma drugačna; belcev v glavnem ni več. Vstopite v trgovine, lokale: italijanske restavracije vodijo Vietnamci, avtomobile prodajajo črnici, da ne govorimo o atletih, košarkarjih, španski igralec Gasol pri Lakersih je bela vrana... Amerika se počasi poslavlja od same sebe. Za trenutek smo pomolčali. Pripomnil sem: »Zato midva z Branko odhajava.« Kot da je Evropska unija nekaj boljšega. Evropa bi hotela biti kopija Amerike. Zdravnik nam je ponudil bonboniero. Malo sladkega se vedno prikaže – po tenisu, političnem razglabljanju. Vlado pa je nadaljeval: da smo res v krizi, je dokaz, da je celo naša policija na razvpitem Beverly Hillsu prišla na idejo,

MADE IN USA

Branko Šomen

Ta začasni naslov stanovanja na Beverly Hillsu pa poleg komercialnega zaslužka policije odpira še kup dodatnih dilem. Bil sem v dvomih, ali bo takšna zaporna kazen vplivala na preventivno vzgojo kaznjence, prepričan, da bo vse drugo samo šminka. V Los Angelesu stane povprečno hotelska soba 110 dolarjev, približno 3000 dolarjev je mesečna najemnina za trisobno stanovanje, torej gre za neko vabljivo ceno, saj v zaporu pospravljajo tako kot v hotelu, poleg tega ni treba plačati ne vode, elektrike, plina, vzdrževanja zgradbe... Takoj sem pomislil, kako bi bilo treba čez noč obnoviti, odpreti Goli otok. Trenutno je v zagrebškem zaporu Remetinac velika gneča, kar nekaj »tajkunov« bi lahko mirno financiralo udoben zapor na otoku, s sobami s pogledom na morje, sprehajališčem od enega prepada do drugega. Zapor bi bil lahko mednarodni vzgojni zavod kriminalcev iz nekdanjih socialističnih držav, ki so že prej hrepeneli po jadranskih plažah, čistem morju in pomirjajočem pogledu na zahajajoče sonce. Goli otok bi lahko postal šola za različne poklice, predvsem za direktorje podjetij, ravnatelje bank ali voditelje političnih strank. Na otok bi lahko prihajali predavat znani profesorji, gostovale bi glasbene skupine, Severina bi bila zagotovo dobrodošla, kaznjenci bi lahko hodili na gledališke predstave na Reko ali v Split. Vsi bi plačali dnevni penzion, ko bi jim zmanjkalo denarja, pa bi jih premestili v navaden zapor, kjer bi se stiskali štirje v eni celici s pogledom na mestno plinarno. In mogoče bi nastala še kakšna dobra literatura, saj vemo, da so prav v taboriščih, zaporih nesrečniki napisali prave mojstrovine. Spomnimo se samo slovenskih avtorjev in njihovih uspešnic: Vladimir Kralj je napisal zbirko humoresk iz Dachaua Mož, ki je strigel z ušesi, Branko Hofman roman o Golem otoku Noč do jutra, Igor Torkar Umiranje na obroke... Ta književnost bi lahko slednjič, po Andriću, rodila mogoče tudi kakšnega pisca kandidata za Nobelovo nagrado, pa bi tako Goli otok postal koristna, mondna ustanova, ki bi živela od lastnih sredstev, domačih in tujih kriminalcev in svetovne slave.

RAZMIŠLJAM

Jožef Rituper - Dodo

Olimpijske igre so nam za trenutek dvignile samozavest. Upravičeno smo lahko ponosni, da so v hudi konkurenci iz tako majhnega naroda zrastle posamezniki, sposobni zaslužiti tri medalje. Celotno pet bi jih lahko bilo z malo več sreče. A kaj, ko nam to ne bo veliko pomagalo. Kmalu bomo, kot že tolikokrat, pozabili na svetle trenutke slave in spet bomo samo Slovenci, ki tuje spoštujemo bolj kot svoje, ko nam za tradicijo ni mar.

V vsej svoji zgodovini, od naselitve naprej, je bilo tako. Slovenci se ne moremo pohvaliti z bog ve kako velikim številom svojih junakov, kraljev, vitezov, vojskovodij ali znamenitih mož in žena, ki bi tako ali drugače zaznamovali našo usodo in nas skozi viharje znali voditi v lepše, mirnejše čase. Imeli pa smo jih vedno, čeprav le za ščepec, ampak vedno smo jih z veseljem radi tudi izbrisali. Res je vprašanje, koliko je bil kralj Samo, ki je vladal državi, veliki od Poljske do Jadrana, naš (nekateri trdijo, da sploh ni bil Slovan, ampak je bil Samuel, trgovec židovskega porekla). Knez Kocelj, iz nam bližnjega Blatenskega kostela, bi že lahko bil naš, prekmurski prav gotovo, primorski zanesljivo ne. Nekateri naši zgodovinarji trdijo, da si Slovenci Karantanijo preveč lastimo, celo da ne spada k zgodovini Slovencev! Dejstvo je, da je po žilah grofov Celjskih tekla tudi slovenska kri, da so razumeli slovensko,

Ali bomo kdaj gospodje?

Malo avtoritet imamo Slovenci v svoji zgodovini, ki bi izhajale izmed nas. Navajeni smo bili, da smo se klanjali postavljenim, vsiljenim, nastavljenim, takim, ki niso bili odraz naše volje.

ampak, žal, sporazumevali so se, skupaj z drugim plemstvom in gospodo, v tujem jeziku.

Verjetno sta v našem duhu, v naših genih zakoreninjeni nevoščljivost in privoščljivost, ki temelji na zavesti: ne dovoliti, da bi se kdo iz mojega okolja na družbeni lestvici povzpел višje od mene. Zato se je moral bodoči karantanski knez, preden je sedel na knežji kamen pri Gospe Sveti na Gosposvetem polju, obleči v kmečko opravo in obljubiti, da ga nov položaj ne bo prevzel, da bo le prvi med enakimi. Zato tudi nimamo svojega plemstva, niti enega gradu, za katerega bi lahko rekli, da je slovenski, da je bil zgrajen za Slovence, da je z njega svojim podanikom vladal Slovenec, da je na njem gospoda govorila slovensko. Morali so priti drugi, da smo se jim z lahkoto priklonili. Kmečki upori so bili izjema, ena redkih svetlih točk, ki pa so v vsej naši zgodovini vendarle bile.

Katoliški cerkvi bi najbolj ustrezalo, da bi na Primoža Trubarja pozabili, da ga ne bi bilo, čeprav nam je dal prvo knjigo in nam prvi povedal, da smo Slovenci, ne glede na to, če smo s Kranjskega, Dolenjskega, Štajerskega ali Koroškega. Škof Hren, ki je požgal takrat redke slovenske knjige, ji je bolj v čislju. Komunistični režim se je do konca obnašal, kot da se je zgodovina Slovencev začela šele z NOB-jem. Le kolikor je bilo nujno, so omenjali generala Maistra, Malgaja, njune borce in zasluge za postavitve severne meje. O organizaciji TIGR in njenih pripadnikov smo izvedeli tako rekoč nedavno. Duhovnik Jožef Klekl je bil v prejšnjem sistemu vse slabo, le narodni buditelj in neverjetno uspešen gospodarstvenik in politik ne. Zadnje čase ni moderno govoriti o partizanah in njihovem uporu proti nacifašizmu. Kot da drugega, razen zločinov, ne bi počeli. Desnica opravičuje kolaboracijo z Nemci in pri tem pozablja, kakšno usodo so po vojni namenili Slovanom. Spomnim se, kako sem nekoč s ponosom bral, v tretji ali četrti čitanki, o heroju Stanetu Semiču Dakiju, ki je ob napadu na Lož uspešno vodil četo partizanov in ga po hudem boju zavzel. Režim po vojni se mu je sam odrekel. Leta 1943 je slovensko vodstvo sklonjenih glav prepustilo vodenje našega partizanstva komandantom z juga. Pokrivala triglavke s slovensko zastavo so morali borci zamenjati s titovko, nekoliko predelano šajkačo.

Kako nam je tuje vredno več od domačega, je v nebo vpjroč primer datuma občinskega praznika v Moravskih Toplicah. Ob številnih, res pomembnih datumih turističnega razvoja kraja, so občinski možje izbrali povsem trivialen datum izdelave kemične analize moravske termalne vode v nekem švedskem laboratoriju. Ta analiza, napisana na listu papirja, ki jo je brezplačno priskrbel švedski pastor v zahvalo, ker se je po kopanju v moravski vodi veliko bolje počutil, ni v ničemer spremenila nobenega dejstva v zvezi z Moravci in njihovo vodo. Že pred tem so najmanj enakovredno kemično analizo naredili v laboratoriju Nafta v Lendavi. Kakšno leto pozneje je naredil rojak dr. Gregorec, živčev v Zagrebu, obsežno analizo o zdravilnosti vode z vsemi indikacijami in kontraindikacijami. Ampak to je naredil naš človek, ono pa so naredili gospodje Švedi!

Hudo mi je, ker moram priznati, da je imel Cankar tisto o narodu in hlapcih prav. Ko spremljam razprave in dogodke v našem parlamentu, žalostno ugotavljam, da smo Slovenci sicer končno na svoji zemlji, vendar nam še veliko manjka, da bi bili tudi gospodje. Očitno še dolgo ne bomo.

Stino se pozna že precej časa, zato se tikava. Najino poznanstvo seže še v čas, ko se je Tina šele začela spoznavati z violino. Iz tistih dni se najbolj spomnim njenega smeha, ki je zvenel res iskreno in od srca ter te je pripravil do tega, da si se še ti nasmejal. Spomnim se, kako smo skupaj z njenim bratom na ves glas navijali glasbo in skakali po postelji. Kasneje, ko sem študirala v Ljubljani in je Tina obiskovala Srednjo glasbeno in baletno šolo v Mariboru, sem večkrat slišala o njenem talentu in ljubezni do glasbe. Tina je človek, ki kljub svoji mladosti iz lastnih izkušenj lahko pove, da v življenju moramo vztrajati. Še posebej pomembno je, da vztrajamo, ko v srcu čutimo strast in pristno srečo. Na začetku Tinine glasbene poti so dvomili v njene sposobnosti, a čas je pokazal, da ima neverjeten talent in vse potrebno, da kot glasbenica tudi uspe. Predvsem pa je Tina pogumna. Iz njenih besed se čutita navdušenost nad različnostjo, ki jo ponuja življenje, radovednost, da odkrije tisto, kar je največkrat skrito našim očem. Ni je strah stopiti na pot proti sreči, čeprav se podaja v neznano in čeprav ve, da jo na poti čakajo tudi ovire. Pri njej sem opazila to, kar pri nas mladih ljudeh in v današnji družbi na sploh najbolj pogrešam. Odločenost slediti lastnemu srcu in željam ter pri tem biti pripravljen tvegati. Raje kot da se skriva za lažno varnostjo in s tem živi znano povprečnost, je pripravljena kdaj pa kdaj tudi pasti. Ker ve, da bo zaradi padca izkušenejša in močnejša ter da se tam nekje skriva nekaj velikega, nekaj, po čemer hrepeni duša vsakega izmed nas.

Intervju: Tina Čeh Zaljubljena v moč glasbe

V življenju vsakega posameznika ima glasba svoje posebno mesto, četudi nismo nadarjeni za petje ali igranje. Od kod izvira tvoja ljubezen do glasbe?

Še sama ne vem prav dobro. Zdi se mi, da se je postopoma vtihotapila v moje življenje in postala moj vsakdan. Najprej mi je bila verjetno všeč zaradi ljudi, ki so mi jo približali v mladih letih (starši, učitelji ...). Pozneje sem se zaljubila predvsem v njeno moč: ljudi lahko poveže med sabo na skoraj magičen način, sposobna je razbremeniti človeka vsakdanjih skrbi, izzove lahko jezo, strast, veselje ali žalost – lahko bi naštevala v nedogled.

O glasbi govoriš zelo strastno. Si si že od nekdaj želela postati glasbenica ali si imela tudi kakšne druge sanje, želje?

Odkar pomnim, je bila to moja ena in edina želja. Vsaj odkar sem začela razmišljati o svoji prihodnosti. Bili so tudi trenutki, ko sem mislila, da ta poklic ni zame, vendar se mi je vsak drug poklic, ki sem si ga predstavljala, zdel preveč tuj in nekako žalosten nadomestek za glasbo. Seveda pa me zanima še veliko drugih stvari, o katerih se izobražujem, kolikor mi čas dopušča.

Ob vpisu v glasbeno šolo si želela igrati klavir. Zakaj si se pozneje odločila za violino?

Čeprav so mi pri prvem srečanju z glasbeno šolo postavili 'diagnozo', da nekako nisem najbolj sposobna, najbrž zaradi moje takratne zmedenosti in treme, je pozneje moj prvi učitelj, gospod Stanislav Lašič (sedanji ravnatelj ljutomerske glasbene šole), h kateremu so me namesto h klavirju dodelili na flavtico, ugotovil, da imam menda kar dober posluš in da bi zato lahko igrala kakšno godalo. S starši smo se odločili

med violino in violončelom. Violino sem vzljubila takoj, ko so mi v roke dali ljubek majhen škripajoč inštrument in razpadajoč kovček.

Kdo je med učenjem najbolj vplival nate in na tvojo glasbeno pot?

Zagotovo starši. Naredili so na tisoče kilometrov in žrtvovali kar precej denarja, da sem lahko hodila na ure k želenim profesorjem, me spodbujali in marsikdaj nosili velik del mojega bremena, ko ni šlo vse tako, kot bi moralo in sem bila razočarana. Drugače pa se mi zdi, da sem zelo dovezetna in je skoraj vsak človek, ki sem ga srečala (ali pa tudi ne), vplival na moj razvoj. Tako profesorji kot prijatelji, vzorniki, pisatelji, skladatelji itd.

Veliko mladih ljudi se odloča za študij v tujini. Nekateri sicer le za kakšno leto ali dve s študentsko izmenjavo, nekaterim pa študij v tujini preprosto ponuja več. Zakaj si se odločila za študij v Celovcu? Te ni bilo strah zapustiti domačih in prijateljev?

Za študij v Celovcu sem se odločila zaradi mojega profesorja Helfrieda Fistra, ki me je v enem letu in pol naučil zares ogromno. Ne samo glede violine – tudi moje stališče do življenja samega se je precej spremenilo, odkar ga poznam.

Zakaj bi me bilo strah? (Smeh.) Že prej sem pet let živel v Mariboru z bratom, od tega zadnji dve leti sama. Zelo hitro sem se naučila samostojnosti. Starši so vedno bdeli nad mano, tako da sem vedela, da se lahko zanesem na njih. Pogrešala jih nisem kaj dosti, ker je življenje zelo zanimivo, jaz pa preveč radovedna. S tistimi pravimi prijatelji smo vedno v zvezi ob pomoči tehnologije ali v mislih. Vidimo se, kolikor dopušča čas. Glede družbe pa nimam problemov, saj si svoj krog ljudi vedno ustvarim tam, kjer sem največ. V Celovcu to res ni težko, saj smo vsi v 'istem loncu'.

V Sloveniji je študentsko življenje pestro. Ljubljana in Maribor, na primer, med študijskim letom dobita neki poseben čar – mesti dobesedno zaživita. Kakšno je študentsko življenje v Celovcu?

Mirno. Ven ne zahajamo veliko, saj je vse precej drago in niti ni tistih pravih 'študentskih zbirališč', kot jih poznamo v Sloveniji. Približno enkrat na dva mesca priredijo velik študentski žur v avli Univerze, ki jo za te dogodke prav noro preuredijo. Tja ne zahajam, ker ne maram diskotek. Največ se zadržujemo v katerem izmed dveh džezovskih klubov ali enem izmed prav tako dveh Irish pubov. Včasih se družba zbere pri kom v stanovanju in si sami naredimo smeha poln večer. Ker nas je veliko tujcev, ki živimo brez staršev, si med sabo veliko pomagamo. Zelo mi je všeč in se mi zdi zanimivo, da je na šoli toliko različnih narodnosti (Slovencev je največ), vendar smo si vseeno zelo 'domači'.

Imaš precej natrpan urnik. Kako ti uspeva usklajevati študij violine, vzporeden študij muzikologije, pa še nastope?

(Smeh.) Zdaj je muzikologijo zamenjalo poučevanje na glasbeni šoli v Ljutomeru, ki mi je veliko bolj pri srcu. Vse to mi uspe usklajevati s koledarčkom (brez katerega si res ne predstavljam življenja), s stalnim bioritmom, športom, (še kar) zdravo prehrano, s prijatelji, veliko dobre volje, radovednosti, optimizma in predvsem z vztrajnostjo.

Poučuješ na glasbeni šoli, ki si jo nekoč obiskovala sama.

Iz učenke si stopila v vlogo učiteljice. Vtisi pri poučevanju mladih glasbenikov?

Mislím, da je izraz fascinantno prav na mestu. Verjetno čez nekaj let ne bom več istega mnenja, ampak ker je to moje prvo leto poučevanja, se drugače ne morem izraziti. Poučujem sedem prijetnih deklet (eno v Celovcu), od katerih sem se neverjetno veliko naučila. Včasih mi sicer izpijejo vso energijo, ki jo imam, vendar me spet drugič napolnijo z novim energijskim valom.

Glede na to, da je glasba tvoja služba, poslušáš glasbo tudi, ko se želiš sprostiti?

Takrat največ poslušam kakšno meditativno klasiko, miren džez ali bluz in podobno. Če hočem sprostiti negativno energijo in si nabrati moči za nove 'boje', pa havý metal.

Verjetno se vsak glasbenik v določeni zvrsti glasbe počuti najbolj domače in se tudi zgleduje po določenih idealih. Kako je s tem pri tebi – kakšno glasbo najraje igraš, kateri izvajalci so ti najljubši?

Najraje igram klasiko, ker se v njej, kot si rekla, počutim najbolj domače. Letos sem se pričela ukvarjati tudi z džezom, drugače pa sem prepričana, da se od vsake zvrsti najde nekaj, kar mi je všeč. Izvajalci ... Preveč jih je, da bi vse naštel. V glavnem so to 'veliki' violinisti, potem pa še Miles Davis, Nat King Cole, Frank Sinatra, Kremerata Baltica. Kar nekaj pop/rock in metal skupin mi je všeč. Tudi v Sloveniji imamo veliko mladih glasbenikov, ki znajo izvabiti mravljinca. Tako kot vsake toliko časa preuredim svojo sobo, pa se mi spreminja tudi glasbeni okus.

Kdo pa so tisti glasbeniki, s katerimi bi si želela nastopati in sodelovati?

Z. J. S. Bachom in srednjeveškimi trubadurji. Od še živečih pa se ne bi branila orkestra, kot je Kremerata Baltica, s Trkajem, z Vaskom Atanasovskim, Apocalyptico ... Teh sem se trenutno spomnila, čeprav sem prepričana, da se jih bom čez pol ure še deset. Najbolj od vsega pa si želim sodelovanja z dvema ali tremi ljudmi s podobnimi željami in cilji, s katerimi bi ustvarili komorno skupino.

Najbolj znana slovenska violinistka je Anja Bukovec. Kaj je potrebno, da ti uspe, kot je njej?

Dobri in priznani profesorji od mladih nog ter medijska podpora. Seveda je treba tudi vaditi in biti izvirni.

Večina ljudi, s katerimi sem se pogovarjala, in ki trenutno živijo v tujini, pravi, da se bodo nekoč zanesljivo vrnili v domače kraje. Razmišljaš, da bi se po končanem študiju vrnila v Prlekijo?

Ne vem. Bomo videli, kaj bo ponudila prihodnost.

V tvojem življenju se res veliko dogaja. Glede na tvoj talent in energijo je pred tabo še veliko izzivov in dogodivščin. Tvoje želje in ambicije za prihodnost?

Poleg želja, ki jih ima vsak Zemljan (sreča, zdravje, ljubezen ...), postati še čim boljša violinistka, čim prej diplomirati v Celovcu in se odpraviti na magistrski študij kam drugam, ustanoviti trio ali kvartet, dobiti službo v komornem orkestru, v katerem so ljudje med sabo več kot le sodelavci, obiskati vse kontinente, naučiti se čim več tujih jezikov in se vsake toliko časa preseliti v nov kraj. Take so želje v tem trenutku.

 Maja Klemenčič

MOJ STIL

Martina Žilavec (1983)

... vse, kar slišiš in vidiš o Martini iz Korovec, je, milo rečeno, fascinirano. Ne samo, da je sapo jemajoč podatek, da je »šraufala« po drobovju tistih največjih jeklenih ptic. Več kot prepriča tudi s svojim talentom za vizualizacijo. Bodisi kot »make up« umetnica pri projektih fotografkinje Tanje Zrinski bodisi kot fotografinja, ki z nadarjenostjo in prirojenim občutkom prekaša marsikaterega šolanega enoakega kolego ali kolegico. Dekle obeta.

Marko Čuš (1976)

... da območje Vidma oziroma Svetega Jurija ob Ščavnici na svet postavlja veličine iz političnih, znanstvenih, predvsem pa kulturnih voda, ni skrivnost, je pa fenomen. Del tega je tudi skromen, a ko je potreba tudi glasen in družaben Čušev Marko z Ženika. »Občinar«, rocker po dejanjih in duši, predvsem pa odličen pisec besedil za svoje »krivce«. Pravzaprav je njegov mračen in liričen realizem tako prekleto dober, da je skrajni čas, da to stori on ali nekdo, ki je za to poklican.

1. Predstavi ga/jih

Počutim se, kot da v meni bivajo »majhne osebe«, ki tvorijo skupno celoto, vsaka od teh me vleče na svojo stran in pogosto se temu ne upiram. Včasih je kaos, včasih sta to simbioza in usklajenost. Najdete me, kjer je v zraku kreativnost (ker zdravi dušo), pred pevskim mikrofonom, za objektivom, zatopljeno v knjige, sredi fotografske seanse, kjer pustim svoj pečat na pričeskah in ličenju, in v vsem pravzaprav uživam. Opiše me dinamičnost, včasih kontradiktornost, rutina me ubija.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo?

Po študiju letalstva na Fakulteti za strojništvo sem pridobivala izkušnje v Vzdrževalnem centru letal Adrie Airways. Letala so bila moj vsakdan, zares občudujem te velike ptice, še bolj pa ljudi, ki stojijo za vsem tem znanjem in tehnologijo. Trenutno iščem novo zaposlitev na tem področju.

3. Kaj bereš, poslušаш, gledaš...

Z veseljem si vzamem čas za dober koncert, kot recimo B. B. Kinga, Diamanda Galasa, koncerti Josipe Lisac pustijo neverjetno pozitiven občutek. Sem ljubiteljica umetnosti v splošnem, rada preberem knjigo s psihološko tematiko ali poezijo; z besedami me kupuje Fernando Pessoa.

4. Kako sprejemaš zmago in kako preneseš poraz?

Zmago sprejemam skoraj vedno z občutkom, ki pravi, da je še zmeraj lahko bolje. To dejstvo me na neki način usmerja naprej, da rastem in se razvijam, bojim se stagnacije. Poraz preneseš šele, kadar sem storila vse, kar je bilo v moji moči, in se kljub temu ni izšlo.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

Moji prijatelji so lucidni, duhoviti ljudje. Vsak je individuum zase, vmes pa se najdemo in delimo pozitivno in prijetne trenutke. To zares šteje.

6. 5-krat najljubše:

- barva: črna, bolj črna, najbolj črna,
- dan v tednu: petek,
- blagovna znamka: Takovo – se spomnite Eurobloka,
- pijača: kava in šebesa,
- cvet: tisti s travnika.

7. Pogledaš kdaj v vesolje? Verjameš zvezdam? Verjameš, da boš nekoč živel še na drugem planetu?

Verjamem, da je vesolje preprejeno z energijami, vse ima neki medsebojni vpliv, prav go-

tovo tudi konstalacija planetov in zvezd, ki vplivajo na nekakšne osebnostne poteze posameznika oziroma tudi na to, da neki dan doživljamo kot »težek«, vemo, da je nekaj v zraku. Ne verjamem pa, da je položaj zvezd odločilen za konflikt med ljudmi. O življenju na drugih planetih ne razmišljam, ideja me napolni s hladom in odtujenostjo. To ni zame.

8. Tvoje sanjsko in tvoje še neuresničeno potovanje?

Sanjsko in neuresničeno potovanje je nazaj v preteklost, kjer bi se v starem mustangu zapeljala vse do New Orleansa ter ujela Armstrongov solo v nekem zakotnem baru Storyville ali bila del performansa Billie Holliday, pa to ni mogoče.

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi...

Prvi ljubezni ne pripisujem velikega pomena, niti me nanjo ne vežejo posebna nostalgija ali iluzije, ki jih povzročijo čas, vse skupaj se mi zdi pretirano. Če se človek prepusti, mu od vsake ljubezni nekaj ostane, kar potem nosi s seboj in ga spremlja.

10. Če bi posneli film o Milanu Kučanu, komu bi dodelili vlogo Zmaga Jelinčiča Plemenitega?

Vprašanje pričakuje duhovit ali smešen odgovor, ki pa se ga nikakor ne morem spomniti. Mogoče zato, ker je trenutno politično stanje v Sloveniji zelo žalostno za mladega opazovalca z vsaj malo kritičnim umom, in politične akterje povezujemo z negativnim. Tragikomedija.

1. Predstavi ga/jih

Dopoldne netipičen uradnik, popoldne glasbenik, ustvarjalec, žurer, včasih lenuh, za točilno mizo lahko tudi filozof. Rokenrol, kitara, Dežurni krivci, Giftna krf... Kakovost življenja mi pomeni več kot višina bančnega računa.

2. Se ti mladostne sanje o poklicni karieri uresničujejo?

Ne spomnim se, kakšne so bile moje mladostne sanje o poklicni karieri. Stvari pravzaprav ne načrtujem vnaprej. Čakam, kaj prinese življenje, in se odločam v zadnjih trenutkih. Če se dobro odločim, ne hitim z novimi odločitvami.

3. Kaj bereš, poslušаш, gledaš...

Berem malo, rajši debatiram. Glasbeni spekter je širok, najpogosteje je na meniju rokenrol, v najširšem možnem pomenu besede. Muzika, odigrana v živo, nima konkurence, zato so koncerti redno na mojem urniku. Pri vsem poskušam ostati nevtralen. Pri ljudeh me moti prevelika »odvisnost« od določene literature, glasbe, filma itd. Po moje odžira samosvojest, originalnost in posledično ustvarjalnost.

4. Kako sprejemaš zmago in kako preneseš poraz?

Tako zmage kot porazi sprožijo v meni enak odziv – željo po novi zmagi.

5. Kdo so tvoji prijatelji in kako neguješ odnose z njimi?

So ljudje, ki jim zaupam in ki vedo, da lahko

zaupajo meni. Z večino od njih se srečujem pogosto in vzeti si čas za njih mi ni nikoli problem.

6. 5-krat najljubše:

- barva: črna na meni, rdeča na njej,
- dan v tednu: sobotna noč,
- blagovna znamka: /,
- pijača: da,
- cvet: ne.

7. Pogledaš kdaj v vesolje? Verjameš zvezdam? Verjameš, da boš nekoč živel še na drugem planetu?

Ne ukvarjam se s takšnimi vprašanji. Predvsem me zanima, kaj se dogaja in kaj lahko naredim tukaj, zdaj.

8. Tvoje sanjsko in tvoje še neuresničeno potovanje?

Bolj kot kam mi je pomembno, s kom potujem.

9. Pregovor pravi, da prva ljubezen nikoli ne zarjavi...

Nobena prava ljubezen ne zarjavi, pa naj je prva, druga ali šesta. Vsaka takšna pusti v človeku določene sledi.

10. Če bi posneli film o Milanu Kučanu, komu bi dodelili vlogo Zmaga Jelinčiča Plemenitega?

Mojemu prijatelju, glasbeniku in amaterskemu igralcu Leonu Štraku. Mislim, da bi bil originalnejši od originala.

MEŠANI POSEVKI – DOBRI SOSEDJE NA VRTU

Če želite na vrtu pridelati veliko zdrave zelenjave, poskusite z mešanimi posevki. Pri mešanih posevkih na eni gredi rastejo različne vrste zelenjave, začimbnic in cvetlic. Skupaj sestavljajo pestro, bogato in harmonično rastlinsko združbo. Prednost mešanih posevkov ni samo v dobrih medsebojnih vplivih. Z njimi boste bolje izkoristili grede, pridelok pa bo pester in obilen.

Zakaj so mešani posevki dobra odločitev

- različne vrste rastlin se medsebojno spodbujajo v rasti,
- kombinacija različnih vrst vrtnin in cvetlic odganja škodljivce in preprečuje napad bolezni,
- zaradi hkratne vzgoje rastlin z globokim in plitvim koreninskim sistemom se tla neprestano rahljajo,
- tla so vse leto prekrita in na gredah je manj plevla,
- mešani posevki spodbujajo življenje v tleh.

Dve pravili za dobre sosedne odnose v vrtu

- skupaj posejte/posadite samo tiste vrtnine, ki se medsebojno prenašajo,
- vsako prazno mesto na gredi takoj zasejte/zasadite z drugo vrtnino, cvetlico ali z mešanicami za zeleno gnojenje (facelija, mešanica Biovrt itd.).

Seznam dobrih in slabih sosedov v vrtu lahko najdete na spletni strani www.semenarna.si.
Želimo vam bogato letino in obilo kulinaričnih užžitkov.
Semena Ljubljana, d. d.

Semenarna Ljubljana

Zdravje z domačega vrta

Nič ni lepšega kot uživati sadove narave, ki smo jih vzgojili sami.

SEMENARNA Ljubljana, d.d., Dolenjska cesta 242, Ljubljana, www.semenarna.si

marec 2010

pen

32 VESTNIK

Legende

Prof. dr. Vekoslav Grmič
(1923, Dragotinci 2005, Maribor)

PeneP

V nedeljo, 21. marca, je minilo pet let od smrti prof. dr. Vekoslava Grmiča iz Dragotincev v Občini Sveti Jurij ob Ščavnici, duhovnika RKC, mariborskega pomožnega in ucchitanskega naslovnega škofa, profesorja dogmatične teologije na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani in teološkega pisatelja, moža molitve, dialoga in krščanskega humanizma

Da živijo oziroma da »so živeli za znanost«, pravijo o takih osebnostih, kot je bil pokojni škof Grmič, preprosti ljudje s podeželja. Med luščenjem drobcev iz spomina na strica Slavka ena od nečakinj, Slavica Kovačič, rojena Kosi, ki z družino živi na Grmičevini v Dragotincih pri Svetem Juriju ob Ščavnici, razkrije še eno od njegovih najbolj markantnih značajskih lastnosti. »Tudi po tem, ko je bil posvečen za škofa, ni hotel, da bi ga otroci vikali, še manj, da bi pred njim poklekali in mu poljubljali roko.« Gotovo bi temu pritrčila še dva Grmičeva bližnja sorodnika, nečakinja Mirijam Podstenšek, rojena Kosi, ki je v Slovenji Gradcu, in nečak Erik Grmič, ki živi na Petanjcih.

Roko je poljubil le svojemu botru

Na vprašanje, zakaj ni ob obisku papeža v Sloveniji pokleknil pred njim in mu poljubil roke, je odgovoril: »Zaradi tega, ker ne poljubljam roke nikomur. Tudi papežu ne. Poljubil sem roko svojemu botru, ker je bilo to v navadi. Od takrat pa nisem nobenemu poljubil roke in je tudi ne bom. Meni se to ne zdi primerno.« In še: »Z vsakim človekom se samo rokujem, tudi s človekom, ki ga še tako spoštujem ... Človek ni Bog. Pred človekom se ne poklekne. Moti me, kadar politiki iz političnih razlogov poklekajo pred papežem in mu poljubljajo roko, kar se je ob papeževih obiskih v Sloveniji v resnici zgodilo.«

Ko sem se 5. junija 1984 pogovarjal z njim v njegovem skromnem stanovanju, polnem knjig, na Slomškovem trgu v Mariboru, mi je med predstavljanjem glavnih postav na svoji dotedanji življenjski poti z veliko nostalgije pripovedoval: »Bil sem eden od otrok številnejše družine in njeno življenje ni bilo enostavno (poleg Grmiča je dala družina še dva duhovna poklica, brat Franc je bil salezijski duhovnik, sestra Dolores

je bila v redovni družbi Marijinih sester, op. PeneP). Oče je bil mali kmet in mizar, vendar z obojimi ni mogel toliko zaslužiti, da bi bilo življenje za družino lahko. Kljub temu me na mladostna leta vežejo najlepši spomini, ker so mi starši veliko dali: oče s svojo pridnostjo, mati s svojo ljubeznijo do knjig. Kot otrok sem najraje pasel krave, to pa zato, ker sem imel možnost, da sem na paši prebiral knjige.«

Ob imenovanju za častnega občana Občine Sveti Jurij ob Ščavnici leta 2002 je bil vidno ganjen. »Rad priznavam, da sem na svoj rojstni kraj izredno čustveno navezan. Sem pa prav tako ponosen na ta kraj. Nekateri mediji so že ponovno zapisali, da so to slovenske Atene, saj so od Svetega Jurija vedno izhajali in ponesli v svet njegovo ime nešteti izobraženci različnih poklicev, kulturniki, politiki, posebej pa tudi duhovniki, za kar je dajal župniji javno priznanje celo škof Anton Martin Slomšek. Vse ljudi tega kraja so tudi vedno oblikovali prebujena narodna zavest, svobodoljubje, mnoge prav globoka vernost in še samozavest ter uporništvost. Zato v resnici te kraje preveča nekakšno radioaktivno ozračje, ki ga še vedno izžarevajo slavni mošnje, ki so bili tukaj rojeni ali so večino svojega otroštva in svoje

mladosti preživeli tukaj. To so: Davorin Trstenjak, Fran Ilešič, bratje Kreft, posebno znani akademik Bratko, pred prvo svetovno vojno in v prvi Jugoslaviji znani dr. Anton Korošec, med okupacijo 1941–1945 in po njej pa vsem Slovincem znani aktivni borec narodnoosvobodilnega boja, mislec in pesnik Edvard Kocbek. Vsi ti so se neizbrisno zapisali v zgodovino slovenskega naroda in v dušo ljudi.«

Od lakote do teologije socialne pravičnosti

»Moja druga življenjska postaja so bila leta, ki sem jih preživel v Mariboru kot gimnazijec. Stanoval sem po zavodih, kjer je bilo življenje dokaj prijetno. Leto dni pa sem stanoval tudi čisto zasebno pri neki družini, hrano sem si naprosil po gostilnah in pri dobrih ljudeh. To leto sem okusil lakoto. Še zdaj se dobro spominjam, kako sem stal pred trgovino, kjer so prodajali kruh, in žalostno ugotavljal, da nimam v žepu niti dinarja, da bi si ga kupil. Mislim, da je bilo to drugo tako doživetje, ki me je že takrat navajalo v smer, ki sem jo kasneje začel tako odločno zastopati. To pa je: spoznal sem, da je treba nekatere stvari temeljito spremeniti. Na eni strani sem se srečeval z bogastvom, na drugi z

Grmič s tesnim sodelavcem in prijateljem dr. Marjanom Matjašičem 20. maja 1995 na Špičniku

Pogost govornik na borčevskih spominskih slovesnostih, na sliki 3. aprila 2000 pri obeležju talcem v gozdu v Blagušu (Fotografije družinski arhiv Grmičevih in Kosijevih)

Škof, ki nikoli

Škof dr. Vekoslav Grmič z nečakinjama, desno ob njem Slavica Kovačič, levo Mirijam Podstenšek, 1. septembra 1968 pred staro domačijo v Dragotincih

revščino,« mi je pred več kot četrto stoletje razlagal škof Grmič.

Takrat nisem opazil, kar je sicer zabeležil kolega Tone Petelinšek, da je na robu ene od številnih knjižnih polic v Grmičevem stanovanju v nemščini zapisana misel svetovno znane genialne slepe in gluhotne ameriške filozofinje in pisateljice Helen Keller. Povzel jo je v prevodu: »Jokal sem, ker nisem imel čevljev, dokler nisem srečal nekoga, ki ni imel nog.« V tem stavku je Petelinšek videl »skrito vso Grmičevo bolečino ob neuspelem poizkusu, da bi socializem kot družbeno in socialna praksa preživel skušnjava človeške zrelosti, odgovornosti, pohlepa in neustavljive požrešnosti. Leonardo Boff in njegovi so seveda v svojih teoloških osvoboditve videti naivni ... in prav taka se morda od daleč zdi Grmičeva teologija socializma.«

Prof. Peter Kovačič Peršin, glavni urednik revije 2000, je ob Grmičevi 80-letnici v izkušnji, da Grmič »izhaja iz slovenskega podeželskega sveta, ki je posebno v letih pred drugo svetovno vojno doživljal eno svojih velikih socialnih stisk«, uzrl zaznamovanost tudi takrat, ko je šlo za bistveno življenjsko odločitev, ali se podrediti vatikanski politiki ali se odpovedati škofovski službi. Ocenil je, da je s tem, da se »je napotil k ustvarjalnemu dialogu s teologijo osvoboditve in z gibanjem bazičnih občestev v južni Ameriki in k evropskemu gibanju Kristjani za socializem«, ostal žal »skoraj osamljen v slovenski teološki srenji. Nakopal pa si je kritike in odklanjanje cerkvenih krogov ne le v domovini, ampak tudi v Vatikanu.« Na vprašanje, ali je Grmič napisal oporoko oziroma kaj je z njegovo zapuščino, je nečakinja odvrnila, da je sicer napisal oporoko, ampak je takoj dodala, da »ni imel skoraj ničesar, le veliko knjig, nekaj umetniških slik ... in to je vse, kar je zapustil in smo si lahko razdelili.«

Takrat ga je posebej zanimala filozofija, ki sta jo predavala prof. dr. Anton Trstenjak in prof. dr. Janez Janžekovič. Kot študent se je udeležil delovne akcije pri gradnji študentskega naselja pod Rožnikom v Ljubljani. Udba je študente teologije skušala na različne načine odvrniti od študija. Grmiča so nagovarjali, naj raje študira filozofijo, in ker ni pristal, je imel vse življenje težave. »Od mene so tudi zahtevali, naj sodelujem z njimi. Ker

ki bi mi nekako dovoljevala, da bi lahko nadaljeval svoj študij, šest gimnazij sem dokončal pred okupacijo. Zato sem bil dolgo časa na prisilnem delu v Avstriji in potem v Strnišču (današnjem Kídrčevem, op. PeneP) pri Ptujju. Naposled so mi dovolili, da sem lahko končal gimnazijo na Ptujju,« mi je v intervjuju za Vestnik, ki je bil objavljen 14. junija 1984 pod naslovom »Nisem katoliški ideolog, ampak samostojen mislec«, razlagal dr. Grmič.

»Leta 1945, ko sem se za druge ne pričakovano odločil za študij teologije, sem imel res že službo. Bil sem načelnik oddelka za socialno skrbstvo v Gornji Radgoni. Ozračje je bilo tedaj nabito s čustvi. Nemci so bili premagani, odšli so, gradila se je nova oblast, ki ni nameravala obnavljati prejšnje, za večino ljudi zelo trdosrčne, krivične. Ljudje so bili skratka zvečine zelo navdušeni in tudi sam sem bil tak. Sodeloval sem v pripravah na volitve, govoril na mitingih, ljudem skušal pomagati, da bi lažje premagali težave, ki jih je bilo ogromno. Obnoviti je bilo treba porušeno domovino. Toda ljudje nekako posurovi in da bo treba kaj storiti tudi za to, da bi ljudje spet spoštovali neke vrednote, ki jih je vojna pohodila, če ne že povsem uničila, da bo to delo še posebno pomembno ... Spoznal sem, da bom lahko za to duhovno prenovo domovine največ storil, če bom postal duhovnik, čeprav mi je bilo jasno, da zaradi prezirljivega odnosa do vere in duhovništva, ki se je tedaj že kazal, to ne bo lahko. Ker pa sem bil že takrat globoko veren, je bil ta zame le še dodaten izziv. Pustil sem skratka službo in se že pozno jeseni 1945. podal na študij bogoslovja v Ljubljano.« Menda se je na nekem shodu slišal glas iz ljudstva: »Ta bi lahko bil pridigar!«

Takrat ga je posebej zanimala filozofija, ki sta jo predavala prof. dr. Anton Trstenjak in prof. dr. Janez Janžekovič. Kot študent se je udeležil delovne akcije pri gradnji študentskega naselja pod Rožnikom v Ljubljani. Udba je študente teologije skušala na različne načine odvrniti od študija. Grmiča so nagovarjali, naj raje študira filozofijo, in ker ni pristal, je imel vse življenje težave. »Od mene so tudi zahtevali, naj sodelujem z njimi. Ker

nisem hotel, mi oblast nikoli ni prav zaupala. Celotakrat, ko sem že bil škof, sem imel okrog sebe ljudi, ki so me nadzirali. Danes to lahko povem; pritoževal pa se zaradi tega nikoli nisem.« 29. junija 1950 ga je takratni mariborski škof dr. Maksimilijan Držečnik posvetil v duhovnika – novo mašo je imel v takratnem Vidmu ob Ščavnici, pridigal mu je dr. Trstenjak – in ga 1951. nastavil za kaplana na Vranskem, v obdobju 1953–1968 je bil tam župnijski upravitelj in župnik, od 1960. pa tudi prodekan bralovške dekanije.

Zlate maše ni mogel darovati na Vranskem

Eden od Grmičevih kronistov in tesnejših sodelavcev prof. Srečko Reher se spominja, da so že med kaplanskimi leti »lokalni oblastniki v mladem intelektualcu kmalu začutili nevarnost. Da bi mu preprečili vpliv, so mu prepovedali javno maševati, ko pa se je pritožil, so bili prisiljeni priznati, da njegovo delo ni nikakršno politično delovanje.« Da se je uveljavil kot nekakšen »enfant terrible« ali disident slovenske RKC, je Grmič dal velikokrat vedeti. Imel je npr. povsem nasprotno mnenje o celibatu, kot ga ob zavezni duhovništvu ukazuje Cerkev. Po njegovem »mora imeti človek za celibat posebno karizmo, celibaterji so tudi v svetnih poklicih, narobe pa je, da je celibat zaukazano. Nekateri imajo veselje do duhovništva, niso pa rojeni za celibat. Ker je obvezen, prihaja do tega, da se eno govori, drugo pa dela. Duhovnike Cerkev potrebuje, a vseh ne more prepričati, da bi bili celibaterji. Vedno sem bil zagovornik svobode odločanja, tudi pri tem, čeprav mi celibat nikoli ni predstavljal hudega bremena. Vedno sem rad študiral, in če mi je šlo slabo, sem se lotil najtežje filozofske knjige.«

Župnijo na Vranskem je skušal voditi v takem duhu, kot jo je njegov predhodnik dr. Valentin Moertl, ki je dve leti po Grmičevem prihodu umrl. »Skušal sem biti čim bolj popustljiv, dober z ljudmi, res pa je, da se z njimi nisem družil toliko, kot se je dr. Moertl, ker sem veliko študiral. Mislim, da mi ljudje tega niso zamerili.« Kot kaže, pa so mu marsikaj zamerili njegovi nasledniki na Vranskem, saj denimo

ni imel svoje škofije

Skupinska fotografija pred hišo v rodnih Dragotincih, v prvi vrsti od leve dr. Anton Trstenjak, dr. Maksimilijan Držečnik, dr. Vekoslav Grmič in dr. Jožef Smej

pol stoletja kasneje, v maju 2000, ko je imel 50. obletnico mašniškega posvečenja, niso bili pripravljeni sodelovati z njim. Darovati jo je moral v sicer polni cerkvi sv. Nikolaja v Žalcu, vendar ob odsotnosti vidnejših cerkvenih dostojanstvenikov. Čeprav se je pred slovesnostjo v takratnih časopisih namigovalo, da bi lahko zaradi obiska »rdečega škofa« v Žalcu prišlo do izgrede, na to so bili pripravljene tudi policisti in redarji, se je agitka posameznikov iz žalskega odbora krščanskih demokratov proti Grmičevemu maševanju izkazala kot strel v prazno.

Prof. dr. Marko Kerševan ocenjuje, da »nas ne more čuditi, če so nekateri v takratnih partijskih in političnih krogih Grmičevo pozicijo in delovanje označevali s 'taki so najbolj nevarni', čeprav ni nikdar nastopal izzivalno, ne v družbi ne v Cerkvi, nasprotno ... Če bi mu sledilo več ljudi v cerkveni hierarhiji, vsaj v sorazmerju s številom vernikov, ki so mu sledili, bi bila njegov izziv in vpliv gotovo še večja. Toda vodstvo Katoliške cerkve je bilo preveč zavrto, preveč zazrto v travme, strahove in ambicije polpreteklega časa.«

Odpovedal se je službi pomožnega škofa

»Nekateri pravijo, da s sestro Mirijam nimava nič skupnega z Grmičevimi, sami pa se večkrat pogovarjava, da sva kar precej 'pobrali' po prednikih,« se za šalo in zares še spominja nečakinja Slavica. »Stric se je znal tudi pošaliti, ampak le do neke mere. Res pa je, da je moja otroka, Natalijo in Primoža, 'sprakticiral' v nemščini in matematiki 'v nulo'.

Iz Grmičeve duhovne bilance

Z več kot 1200 knjižnimi enotami se je škof prof. dr. Vekoslav Grmič uvrstil med enega največjih in najbolj plodnih slovenskih ustvarjalcev. Je tudi avtor 25 knjig, zadnje, ki je izšla 2005, z naslovom *Poslednji spisi, Misli o sodobnosti, ni več uredil sam*. Prva je izšla leta 1961 doktorska disertacija *Teološka vsebina strahu v eksistencializmu*. Sledile so *Med vero in nevero*, *Duhovniški sodelavci*, *Smrt Boga - smrt človeka*, *Mali teološki slovar*, *Teologija v službi človeka*, *Iskanje in tveganje 1. in 2. del*, *Vprašanja našega časa v luči teologije*, *Resnica iz ljubezni*, *Življenje iz upanja*, *Humanizem problem našega časa*, *V duhu dialoga za človeka gre*, *Družba in socialistična morala*, *Christentum und sozialismus*, *Kristjan pred izzivi časa*, *Moja misel*, *Iskanje resnice*, *Der Mut zum mündigen Christsein*, ne pozabimo ter *Izzivi in odgovori*.

Odločilna srečanja v Vatikanu

Začetek Grmičeve akademske kariere in raziskovalne dejavnosti sovpada z začetkom drugega vatikanskega koncila ali zbora. »Doživljal sem ga posebej prijetno in si potem tudi prizadeval za nov obraz cerkve kot duhovnik in od leta 1968 kot škof. Bili so to lepi časi, kot 'vretje mošta' v kleti. Uradna Cerkev je morala dati odgovor na nove čase in razmere, kakor je to izrazil papež Janez XXIII. z znano zahtevo po posodobljanju Cerkve in njenega oznanila. Sam se koncila nisem udeležil, bil pa sem v tistem času tri mesece v Rimu in si tako nabiral teološko znanje in izkušnje tudi s koncilom. Gotovo je ta vplival tudi na slovensko Cerkev, saj je denimo škof Držečnik naravnost priznal, da se je vrnil s koncila drugačen, kakor je šel tja,« je izjavil v enem od pogovorov.

V Rimu se je leta 1968 srečal s škofom Držečnikom v eni od tamkajšnjih cerkva in pristal, da bo postal njegov pomožni škof. Za škofovsko geslo, ki je pomenilo zanj še večjo obvezo, si je ob škofovskem posvečenju izbral Oznanjaj evangelij. Dobro desetletje kasneje, ko je že bil kapitularni vikar ali upravitelj škofije v Mariboru, je bil na obisku pri novem papežu Janezu Pavlu II. z namenom, da »bi pospešil vprašanje nasledstva mariborske škofije. V tem pogovoru na štiri oči sva res v marsičem ostala vsak na svojem bregu, zlasti seveda v pogledih na realni socializem in na takratne razmere v Sloveniji in Jugoslaviji. Izhajala sva pač iz različnega okolja, imela različne izkušnje.« Grmič se je takrat, ko je postal častni občan Svetega Jurija ob Ščavnici, istega leta 2002 ga je predsednik republike Milan Kučan odlikoval s srebrnim znakom svobode, pred tem je 1998. postal častni občan mesta Maribor, strinjaj s papežem, da »bi se morali novi kapitalisti od socializma naučiti vsaj dveh stvari. Bolj bi morali skrbeti za reveže, in da bi ljudje imeli delo.«

O tem, da je škof brez škofije, je pred poldrugim desetletjem pojasnil, da »je takšnih v Cerkvi veliko, recimo vsi pomožni škofi so brez škofij ... S škofijsko upravo nimam nič. Svoje mašniške

Prof. dr. Vekoslav Grmič, naslovni škof, 1923 – 2005

dolžnosti v škofijski cerkvi redno opravljam, ob nedeljah sem veččinoma po župnijah, ki želijo, da jih ob raznih slovesnostih obišče škof. Rad grem, ker me ti stiki s preprostimi ljudmi še vedno bogatijo.«

Kot upornik z razlogom

Večkrat je javno priznal, da s svojimi odgovori na najbolj občutljiva vprašanja hodi po robu. »Eden od nuncijev je zame nekoč rekel, da res hodim čisto po grebenu, da pa se kot duhovnik, je priznal, vendarle strogo držim evangelija. V cerkvi nisem nikoli govoril o politiki. In čeprav me imajo v slovenski Cerkvi najbrž res za odpadnika, se sam ne počutim prav nič odpadniško. Do svoje Cerkve sem kritičen zato, ker jo imam rad: kjer je in kolikor je zares evangelijska, sem ji tudi neomajno privržen in zvest.« Papež mu je poslal ob 70-letnici svojo sliko z daljšo čestitko, ki jo je osebno podpisal, v njej »ni niti ene same besede, ki bi dala slutiti, da je med njim in menoj kakšna senca.«

Po tem ko se je odpovedal sodelovanju pri vodstvu škofije in se lotil »svobodnega delovanja«, je predvsem veliko javno nastopal in objavljajl ter se je »še bolj vključil v dialog med vernimi in neverujočimi v okviru tedanje

SZDL. Marsikaj smo dosegli, kot denimo ponovno legalizacijo praznovanja božiča, svobodno izpovedovanje vere tudi za učitelje in celo možnost civilnega služenja vojaščine za tiste, ki jim je vera prepovedovala nošenje orožja. Zame je bila torej odločitev 1980. sprostitve in moram tudi v tem pogledu reči, 'da mi je pripomoglo k dobremu', kakor pravi apostol Pavel.«

Ob 80. obletnici Grmičevega rojstva leta 2003 so v mariborskem muzeju narodne osvoboditve odprli razstavo s pomenljivim naslovom Škof za novo tisočletje, *Upornik z razlogom*. Po škofovskem staž najstarejši slovenski škof je takrat povedal: »Vse v življenju sem delal po svojem prepričanju in po svoji vesti. Ljudi nisem nikoli ločeval glede na različne ideologije, saj je največ vredno, da je človek zares dober človek. Kdor ravna po svoji vesti, bo vedno sladko spal in vse slabo, česar je bil deležen v svojem življenju, se mu bo nekoč obrnilo na dobro. Tudi sam sem to doživel, zato vem, da ravnam prav. In tudi tokrat želim poudariti, da sem bil vedno rad v družbi borcev, ljudi, ki so okupatorju upali reči ne in ki so pomagali ubraniti evropsko civilizacijo pred fašizmom in nacizmom.«

Na eni od slovesnosti z mariborskim škofom, sedaj nadškofom in metropolitom dr. Francem Krambergerjem

Sama nisem imela možnosti, da bi se izšolala, čeprav sem si to želela,« nam zaupa. »Kmetica sem, s končano osnovno šolo. Šele ko je prišel sedanji župan Anton Slana, so nas Grmičeve sorodnike začeli vabiti na spominske slovesnosti.«

Grmič je 9. septembra 1961. na Teološki fakulteti v Ljubljani obrnil doktorsko disertacijo pod naslovom *Teološka vsebina strahu v eksistencializmu* in se s tem usposobil za profesorsko službo na fakulteti: dve leti je bil honorarni predavatelj (1962–1964), tri leta docent (1964–1967), pet let izredni (1967–1972) in 21 let redni profesor (1972–1993). Po tem ko je bil 27. februarja 1968 imenovan za mariborskega pomožnega in učitanskega naslovnega škofa in je 21. aprila 1968 prejel škofovsko posvečenje, je opravljal še več služb: 12 let je bil ravnatelj Bogoslovnega semenišča (1968–1980), pet let škofov vikar za osebne zadeve (1968–1973), pet let generalni vikar (1973–1978); po smrti ško-

fa dr. Maksimilijana Držečnika 13. maja 1978 je za dve leti in pol prevzel vodstvo škofije kot kapitularni vikar ali upravitelj škofije.

»Potem je sledil november 1980. O tem bi najraje molčal, pa vendar mi srce tega ne dovoli, da ne bi danes, na dan njegovega pogreba povedal: Bila sva povezana, najine poti niso nikoli šle tako daleč narazen, da se ne bi srečala, si podala roki, si pogledala iz oči v oči z razumevačim pogledom, čeprav se je odpovedal službi kapitularnega vikarja, rektorja v bogoslovju in službi mariborskega pomožnega škofa. Ohranil je le profesorsko službo in bival ob celotni oskrbi v svojem stanovanju v bogoslovju, dokler ni zaradi bolezni prišel v dom za starejše duhovnike, kjer je v ponedeljek (21. marca 2005, op. PeneP) doživel svoj veliki petek,« je v slovo na Grmičevem pogrebu v Mariboru izpovedal dr. Franc Kramberger, Držečnikov naslednik, sedaj mariborski nadškof in metropolit.

Odkritje spomenika rojaku dr. Grmiču v središču Svetega Jurija ob Ščavnici 22. junija 2008, slavnostni govornik je bil predsednik države dr. Danilo Türk, ob njem domači župan Anton Slana. (Fotografija PeneP)

10

marec 2010

pen

34 VESTNIK

Študentki doživeli Sibirijo v malem

Adrijanci in Melinci - Bayreuth

Wurst in še enkrat Wurst,« mi odgovori Nataša na vprašanje, katere tipične bavarske besede je v Bayreuthu, mestecu severnega predela Bavarske, največkrat slišala. Pričakovala sem kaj težko zapomnljivega ali predvsem težko izgovorljivega, po premisleku pa se mi je zdel njen odgovor najbolj logičen.

Prvo jutro v Bayreuthu sta do izstradanosti blodili po ogromnem študentskem kampusu in iskali svojo učilnico. Naslednji dan sta na spletu našli načrt kampusa in se pripravili na dogodivščino.

Mestece muzejev

Monika Pondelek iz Adrijanec in Nataša Forjan iz Melincev sta se v okviru projekta Erasmus odpravili na študentsko izmenjavo v Bayreuth. Nemčijo sta izbrali, ker končujeta študij nemškega jezika in književnosti na Filozofski fakulteti v naši prestolnici. V treh oziroma štirih mesecih jima je uspelo zbrati ogromno študijske literature za pisanje diplome, prehodili sta trge, ulice in uličice, se ustavljali na Christkindlmarkt (božični sejem, op. p.), bil je namreč predbožični čas, in »nabirali« mednarodna znanstva. Obiskali sta Berlin, Thüringen, Weimar, Jenö, Erfurt, Rottenburg in celo Prago na Češkem.

Njuni sostanovalci in prijatelji iz Bayreutha ju že vabijo nazaj. V načrtu imata, da jih bosta presenetili že letos spomladi, najverjetneje maja. Dovolj je bilo zimске podobe tega kraja, ki ga kličejo tudi »malo sibirsko mesto«, saj velja za najbolj hladno v Nemčiji.

Poleg študentskega življenja sta imeli priložnost spoznati, kako potekajo dnevi tipične nemške družine, saj je Monika v času bivanja v Nemčiji obiskala strica v Hofu, Nataša pa družinske prijatelje v Ingolstadt.

Čeprav je Bayreuth zares majhen, Monika ga po velikosti primerja z Mariborom, kljub majhnosti omogoča obisk kar 30 muzejev. Wagnerjev in Pivovarski muzej, Muzej porcelana, potem muzeja pisalnih strojev in pradavnine so samo nekateri izmed njih. V središču njunega posvojenega mesta je prelep grad ter še eden izven mesta. Sogovornici mi pravita, da je tukaj bivalo veliko znanih ljudi. Omenjata skladatelja Richarda Wagnerja, pisatelja Jean Paula in fizika Emila Warburga.

Monika pohvali študentski kampus, v katerem so različne fakultete z lastno knjižnico, v središču sta Centralna knjižnica in študentska menza. V Bayreuth pride dosti tujih študentov, saj je tamkajšnja univerza zelo priznana. Tudi študentski domovi so le nekaj minut hoje od omenjenega kampusa.

Strah študentov, da se na začetku ne bi znašli, izgine ob organizaciji ESN, ki pričaka erasmusovce, ko prispejo v izbrano mesto, jih pospremi do študentskega doma in na ta način pomaga orati ledino. Tudi Nataša in Moniki je organizacija, preden sta se vpisali na tamkajšnjo fakulteto, uredila vse potrebno.

»Nebolonjki« v bolonjskem sistemu

Naslov Natašine diplomske naloge »Falsche Freunde« oziroma »Lažni prijatelji« se navezuje na napake pri prevajanju. Monika pa se bo v diplomskem delu posvetila oblikam pozdravljanja. V Bayreuthu je na to temo izvedla anketo, v katero je vključila vse starostne skupine. Obe sta mnenja, da jima je bivanje v Nemčiji omogočilo izboljšati znanje jezika, ki sta ga študirali, obenem je bilo iskanje diplomske literature plodnejše in lažje. »Pomembna izkušnja je bila tudi, da sem videla, kako deluje nemški šolski sistem, ki je precej drugačen od slovenskega. Če sem čisto iskrena, sem nad njim navdušena, še posebej nad tem, kako vpeljujejo dijake strokovnih šol v službo. Pa

Nataša (levo) in Monika pred gradom Eremitage

tudi nad tem, kako spoznavajo različne poklice, še preden se dokončno odločijo, kaj bi radi delali v življenju. Saj menim, da so pričakovanja, kaj poklic pomeni oziroma kako bo v službi v resnici, precej drugačna od realnosti,« razmišlja Nataša. V času njunega bivanja v Nemčiji so bile študentske demonstracije. Študentje so tožili nad visokimi šolninami in njihovim zviševanjem. Šolnine se gibljejo od 400 evrov naprej na semester. Plačevanja šolnin nas slovenski šolski sistem zaenkrat še ne bremeni, njima pa je vpeljan bolonjski sistem zakuhal majceno zmedo. Ker Monika in Nataša študirata še po starem univerzitetnem programu, sprva nemškim

kolegom in profesorjem ni bilo jasno, na kateri stopnji sploh študirata. Saj so Nemci, pri katerih je bolonjska reforma že utečena, na njiju gledali kot na »Bachelor«, kar postane študent po 1. stopnji oziroma po treh letih študija, čeprav naj bi pri nas veljalo, da je univerzitetni program enakovreden novemu »Masterju«, drugi stopnji študija, ki traja pet let. Po začetnem nesporazumu jima je uspelo zadevo vseeno pojasniti.

Tematske zabave in internacionalne večerje

Stanovanje sta si delili z Nemcema in Francozinjo. Po treh mesecih, za božič, sta se vrnila domov. Monika je po novem letu ponovila

prvega, večkrat nerodnega poznanstva in ustvarjale sproščeno atmosfero. Gre za nekakšen način maskiranja, tisti, ki je skrit za masko, si upa biti bolj ekstrovertiran.

Zabavali sta se tudi ob internacionalnih večerjih, vsakokrat so jih pospremili glasba, dekoracije, različni plakati z največjimi posebnostmi predstavljene države, ki so približali neko kulturo mednarodnim slušateljem in gastronomskim pokuševalcem. Sledil je kviz o državi »kuharice« in zmagovalna ekipa je bila nagrajena s skromnim darilom. Doživeli sta francosko, kitajsko, turško in madžarsko kulinarčno razodetje. Sami nista pripravili večerje, saj bi bilo to zanju prenaporno, ker sta bili edini Slovenki. Nataša pravi, da ji je bila najljubša večerja Francozov. Morda zaradi pristranskosti, saj je kuhala njuna sostanovalka Marie, ki je poleg tega, da je pripravljala izvrstne slaščice, naši Prekmurki učila francoščino. V njihovi kuhinji je zmerom prijetno dišalo po čokoladi, vsi so bili menda z njo po malem zasvojeni, bodisi s tisto iz hladilnika ali z raztopljeno različice, ki je čakala, da bo vmešana v kakšen kolač.

»Po bavarsko« sta jedli v tednu tamkajšnjih specialitet v študentski menzi, ki sta ga neki dan popestrila skupina moških v narodni noši in narodnozabavni glasbeni program. Nataša pripomni, da tipična nemška kuharica ne zmore brez »Wurst«, se pravi klobas vseh vrst. Za Bavarsko je še posebej značilna »Weisswurst« z njihovo tradicionalno sladko gorčico in presto, drugače pa se te klobase razlikujejo od regije do regije, tako da jih je veliko. Pa tudi kislo zelje in krompirjeva solata sta zelo tradicionalna.« Monika doda, kako »tu vidiš vse, od mladih do starih, ki gredo po ulici in jedo, recimo, 'Bratwurst'. Pri nas skoraj ne moreš videti odraslega, da bi šel po ulici s hamburgerjem. Cene pa so nizke, nižje od tistih v Berlinu ali Münchnu, vendar tudi tam ni drago.« Mimogrede, po statističnih podatkih naj bi bil Berlin po kakovosti življenja med prvimi tremi metropolami v Evropi, zato predpostavljam, da je v Bayreuthu podobno. Pa bi ti erasmusovki za zmeraj zamenjali gričke ali naš košček morja in ga nadomestili s kakovostnejšim načinom življenja?

Muzej pradavnine je samo ena od mnogih znamenitosti, ki jih skriva to majhno zeleno mesto. Monika (levo) in Nataša sta si za trenutek odpočili na dinosavrovem repu.

pot v Bayreuth in tamkaj ostala še en mesec. Nataša pravi, da je bila na začetku skeptična, kako bo s sostanovalci, pa so se prav hitro ujeli. Razmišlja, da zato, ker niso prihajali iz zelo različnih kultur, kot če bi imeli, na primer, v stanovanju Kitajce ali Mehičane.

Monika se je ustavila ob stereotipih, v prvi vrsti nas »še zmeraj zamenjujejo s Slovaško, in to tudi Nemci. Dosti Nemcev nas šteje k Balkanu. Najprej so za naju z Natašo sicer vsi mislili, da sva Nemki, saj govoriva zelo dobro in nimava naglasa. Tudi najini sostanovalci si dolgo niso zapomnili, od kod sva. Sprva sva prihajali iz Slovaške, Srbije in nato sva bili celo iz Rusije.« Poudarila je nemško natančnost, ki je vidna na vsakem koraku. Začutili jo je v knjižnici, ko se sprehajaš med polnimi policami in ti brez problema uspe najti želeno zaradi sistematične postavitve knjig. Tudi avtobusi in vlaki ne zamujajo niti minute. V kratkem je strnila, da so Nemci natančni, organizirani ter varčni. Varčni, vendar ne skopuški. Na primer, ko se gre ven, vsak plača svoje, obvezno pa se pusti nekaj napitnine. Za nemške študente pravi, da ne hodijo toliko po zabavah, kot je to v navadi pri nas, saj so dokaj ambiciozni in se popolnoma posvetijo študiju. Moniki so ostale najbolj v spominu t. i. »Mottoparties«, tematske zabave. Prekmurki sta obiskali zabavo iz sedemdesetih, na neki drugi sta nosili rastafarijansko lasuljo, na tretji imeli cvetje v laseh. Tovrstne zabave naj bi pomagale blažiti napetost

Andreja Časar
Foto: Monika Pondelek

Zabava po študentsko in po prekmursko

Je to tu red, modri planet?

Sto kilometrov za Gibanico – Sprejemajo že rezervacije za naslednje leto

Klub prekmurskih študentov je pripravil minuli torek zvečer v mariborski dvorani Štuk že 13. tradicionalno študentsko zabavno-glasbeno prireditev Prekmurska gibanica, na kateri se vsako leto zbere okrog tisoč petsto prekmurskih in drugih študentov, dobrodošli pa so tudi vsi drugi. Prireditve slovi kot ena najboljših študentskih zabav v Mariboru. Tako je bilo tudi tokrat, ko Gibanica spet ni razočarala s svojim že znamenitim sproščenim in razposajenim vzdušjem. Tudi letos je potekala pod sloganom Častimo gibanico, saj bo bile vsem na voljo tudi prave prekmurske gibanice, za katere je poskrbela gostilna Ver-

ban iz Tropovec. Prireditve se je pričela ob 20. uri, ko sta že v predverju za priljubljene plesne viže skrbela didžeja Urosh in Berti. V dvorani je bilo na začetku sicer še malce zadržanosti, kar se je opazilo pri nastopu prve skupine Sončna uprava, ki si je nadela tudi slogan Vzrok za rock. Bend, ki preigrava priredbe rokovskih klasik, country in funk, lahko sicer najpogosteje slišimo na kakšnem od nastopov v različnih soboških lokalih. Ko so na oder prišli člani skupine Blue Planet, pa so med obiskovalci popustile vse ovire. Prevladovalo je skupno petje, tuljenje, kričanje, treba pa je omeniti tudi zelo dobre plesne sposobnosti

študentov in študentk. Dolga koncertna kilometrina skupine Blue Planet se je opazila v izjemno sproščenem in samozavestnem nastopu. Po prvem polčasu modrega planeta ni bilo treba nič kaj dolgo čakati na glavne zvezde večera, člane skupine Langa na čelu z nepogrešljivima bratoma Kontrec. Slednja sta se kar požvižgala na sicer pričakovano stopnjevanje glasbenih užitkov in sta kar takoj med študente »izstrelila« svoja hita Sunac (alias hita iz red?) in Za svobodo divjega srca, tako da je bilo jasno, da bo Gibanica trajala do zgodnjih jutranjih ur. In – če bo šel kdo preverit – zabava, tudi s plesanjem po mizah v

avli, verjetno traja še zdaj.

Če bi rad kdo šel na Gibanico naslednje leto, naj si hitro rezervira vstopnice. Tokrat so stale tri evre za študente, pet za vse druge, na dan prireditve pa osem evrov za vse. Lani je celo zaradi velikega povpraševanja nekaj obiskovalcev ostalo pred vrati, letos pa so pri klubu s pravočasnimi obvestili pazili, da se to ne bi znova zgodilo. In tako kot vsako leto so tudi letos podelili nekaj nagrad in organizirali avtobusni prevoz iz Ljubljane in Murske Sobotice. Na dobro žurko se namreč spleča priti tudi od daleč.

T. K.

Tudi tiiiiii...

Eeej...

Tako je bilo pri skupini Blue Planet ...

Robert Šebjanič (Blue Planet)

Boris Bodanec (Sončna uprava)

Glavna nagrajenka (desno)

Langa (+ del Male Lange)

Na zdravje

marec 2010

pen

36 VESTNIK

Najino potepanje

Pot v Venezuelo – z letalom iz Gradca preko Frankfurta v Caracas v pol dneva.

Svetko potujeva po svetu malo drugače od večine. Midva se dobesedno potepava. »Ruksak« na hrbet in gremo naokoli, predvsem pa med navadne ljudi. Da vidimo, kaj se dogaja v »bazi«. Tako sva šla tudi v Venezuelo. Imela sva samo letalski vozovnici za let iz Gradca preko Frankfurta do Caracasa in nazaj. In pa seveda potovalni načrt.

Zakaj sva šla letos v Venezuelo?

Zaradi tega, ker leži na severu ob Karibskem morju, ker ima mizaste gore in visoke Ande, dolge reke in džunglo z Indijanci in pirajami, kondorje, kače in krokodile in številne druge živali, zaradi prijaznih in temperamentnih ljudi... in ker so tam zelo lepe ženske ter divje življenje. Zadnja mis sveta iz Venezuele (izmed osmih doslej) je sicer že malo starejša – izbrana 2008. Pravijo, da tam lepote gojijo kar na farmah. Pa zaradi Huga Chaveza, »našega prijatelja« in starega socialista. Venezuelo je pravi popotniški raj za avanturiste z nahrbtniki. Doživeti jo moraš v živo. Po odločitvi za Venezuelo sva izdelala načrt 14-dnevnega potovanja.

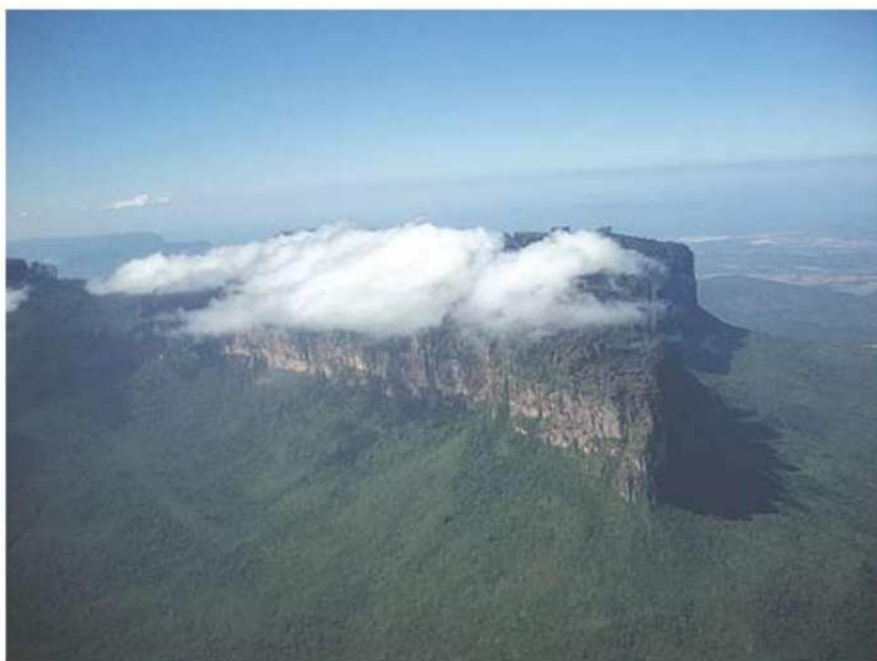
Rdečelična deklica ob cesti v Andih ponuja domač sir.

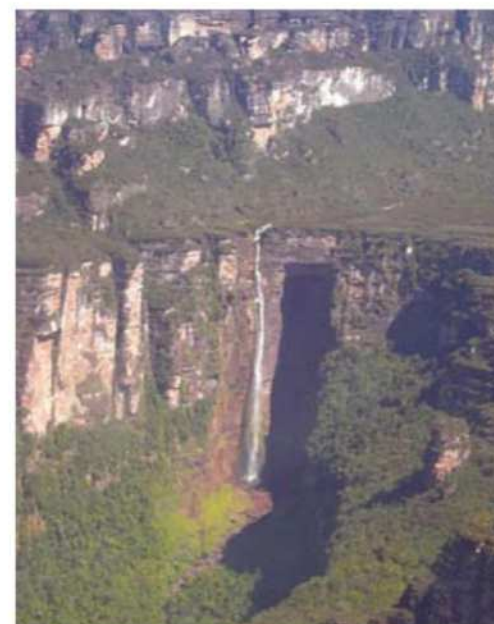
Takšna je bila Patricia, moja najljubša ulična kuharica in le ena od tisočih prijaznih Venezuelk.

Nepozabno je bilo druženje z domačimi navijači. Na Isli Margareti je bilo takrat prvenstvo Karibov v bejbolu.

Mizaste gore v narodnem parku Canaima, na katere se lepijo oblaki.

Najvišji slap na svetu Santo Angel iz ptičje perspektive

Ta Indijanec je krpal svoj drvak pred vožnjo po džungli. Veslali smo mi, on pa je zlival vodo iz čolna, da nismo šli pod njo.

Večerna zarja nad Orinokom. Mi smo se pripravljali na nočni lov na krokodile.

Potovanje po Venezueli

Popotniki z vsega sveta – in tudi domačini – največ potujejo z avtobusi, ponoči. Avtobusi so super moderno opremljeni in prirejeni za nočno potovanje, torej spanje. Edini problem je stalno vključena močna klima, ki te prisili, da se za avtobus zelo toplo oblečeš. Midva sva največ potovala z letali tudi zato, ker sva hotela v kratkem času videti čim več. Venezuelo je zelo velika država: 45-krat večja kot Slovenija in ima 28 milijonov prebivalcev, torej 14-krat več kot Slovenija. Letalski promet je zelo razvit. Vsa večja mesta imajo letalske povezave s Caracasom. Deset letalskih družb ima zelo moderna letala, ki letijo noč in dan.

Za krajše razdalje se uporabljajo taksiji, ki so skoraj zastoj zaradi poceni bencina (45 litrov kupijo za dva dolarja), seveda je odvisno, kako se dogovoriš za ceno.

Na otoke vozijo ladje, na dva največja – Isla Margarita in Ros Roches – pa tudi letala.

Prenočevala sva v posadah, to je v majhnih gostiščih s prenočišči, ki jih najdeš v vseh mestih in večjih vaseh. Tu se zbirajo potniki z vsega sveta. Ob druženju zvečer izveš skoraj vse – kaj je vredno ogleda in kaj ne in o dogodivščinah, ki so jih doživeli na poti.

Kaj sva videla?

Merida je pokrajina in največje mesto v Andih. Je izredno čista in diha turistično. Od tu tudi vozi najdaljša in najvišja vzpenjača na svetu do višine 4.765 metrov in je izhodišče za večdnevne pohode tako v gore kot tudi safarije na planoto Ilanos, kjer so doma anakonde velikanke. Tu sva preživela prve štiri dni, in sicer v La Montani – v posado preurejeni stari kolonialni hiši s čudovitim pogledom na Ande. Ker vzpenjača ni vozila (na veliko žalost), sva se v družbi prijazne domačinke Fragne, ki sicer živi v Nemčiji in ki sva jo spoznala na letalu v Merido, z avtom povzpela na 4.200 metrov visok gorski prelaz z enkratnim razgledom. V teh dneh so bile v tem mestu demonstracije proti vladi Huga Chaveza, ki je temu delu Venezuele občasno izklapljala elektriko (zaradi redukcij). Tu sva našla tudi slaščičarno z največ sladoledi na svetu. Ponaša se z vpisom v Guinnessovo knjigo rekordov. Obiskala sva še botanični in živalski vrt.

Ciudad Bolivar

Z visokih gora sva se z letalom preko Caracasa preselila v novo bazo v mesto Ciudad Bolivar. Ciudad Bolivar je zgodovinsko najpomembnejše venezuelsko mesto z obnovljenim starim delom središča mesta in je lep primer pestre kolonialne arhitekture, kjer izstopajo hiše v zelo pisanih živih

barvah ob reki Orinoko in do pred dvema letoma z edinim mostom čez 1.200 kilometrov dolgo reko Orinoko. Ime je dobilo po Simonu Bolivarju, osvoboditelju Venezuele, ki je v času osvobajanja – v začetku 19. stoletja – nekaj časa preživel v tem mestu, kjer je tudi njegova rojstna hiša. Od tod je vodil osamosvojitveno vojno. Zato ima tu in v vsakem mestu in tudi vsaki vasi svoj trg in svoj spomenik – kip.

Tu sva živela v posadi Don Carlos, ki je na robu starega središča mesta. Od tu sva šla v nacionalni park Canaima in tudi v delto reke Orinoka, na koncu pa z nočnim avtobusom na Karibsko morje.

Canaima

Velik narodni park z najvišjim slapom na svetu Santo Angel, mizastimi gorami, na katere se lepijo oblaki, in lagunami – jezera z mogočnimi slapovi ter bivalnimi naselji za turiste. Izleti sem so namreč večdnevni. Ker je ta del nedostopen po zemlji, lahko tja priletiš z letalom (najpogostejša povezava iz Ciudad Bolivarja). Najvišji slap sva si ogledala iz malega športnega letala, veličastne slapove in laguno pod njimi pa s hitrim čolnom. Pod slapovi nad laguno smo se sprehodili v prijetnih vodnih mavricah. Ob vodi in ognju je človek že od nekdaj najrajši bival. Ta prvinski občutek sva ponovno doživela tu v Caniamu. Zanimivi so bili domorodski otroci, ki so v vodi ob pranju perila in igrav ponovno pričarali čar otroške igre in povezanosti z naravo. Kot da čas sploh ni več pomemben v življenju.

Delta reke Orinoco je na naju naredila najmočnejši vtis. To je zelo veliko območje (za več Slovenij). Reka se tu razdeli na tisoč rokavov, ki se v morje izlivajo na širini 270 kilometrov morske obale. Najširši tok je ob izlitsu širok 20 kilometrov. Tu živijo Indijanci Guaraos (25.000) v 25 vaseh na kolih. Ves promet poteka po kanalih reke Orinoko v čolnih. Danes so to hitri čolni z motorji Jamaha. Tudi vsi Indijanci se vozijo z njimi, in to kar cele družine. V naše naselje, ki je štel tri lesene hišice in skupni prostor s kuhinjo in jedilnico, smo prišli po vodni poti v treh urah iz majhne vasi, kamor smo se pripeljali v dveh urah s kombijem iz Ciudad Bolivarja. Organizator potovanja po Orinoku Nemeo Lobo nas je enostavno predal dvema Indijancema, ki sta potem tri dni skrbela za nas. Naložila sta nas (vseh šest udeležencev) v čoln in z dvema močnima motorjema odpeljala v neznano.

Če bi nas izgubila, kje bi nas iskali? Nobenega telefonskega signala in nobene druge komunikacije razen vode in čolna.

Naše naselje na kolišču ni imelo ne vode ne elektrike in ne ograje. Pa tudi vrat hišic se ni dalo zakleniti. Svetili smo si s petrolejkami. V hišicah so bile edino postelje z mrežo proti komarjem, nobene druge opreme ni bilo.

po Venezueli

Cvetka Sreš

Martin Sreš

Tu je bilo res prvinsko. Temne noči, množice pikajočih komarjev in obadov, veliko ptic in drugih živali, opice. Najbolj prvinsko je bilo nočno iskanje krokodilov.

Opremljeni le s svetilkami smo se odpeljali v noč. Naša vodnika sta svetica nekaj časa v rob gozda, nekaj časa po drevesih. Iskali smo odsev krokodiljih oči. K sreči so se to noč vsi skrili. Edino, kar smo ujeli, sta bili majhna kača in sova. In potem smo ugasnili vse luči in občudovali zvezdnato nebo (na milijone zvezd) in drveli s hitrostjo 40 kilometrov na uro po vodnih kanalih. In sredi noči našli pot domov.

Ogledovali smo si indijanske vasi in njihov način življenja. Se kopali v reki in lovili s trnki tudi nevarne piraje. Cvetka je dokazala, da je ribičeva hči, saj je ujela kar dve. Ko smo bili tam, se mi čisto nič ni zdelo nevarno. Če zdaj pomislim, kje smo bili in kaj smo počeli, kako smo bili opremljeni za pot, mi postane malo vroče.

Isla Margarita je največji venezuelski otok v Karibskem morju. Venezuelcem pomeni enako kot nam Jadransko morje. Pravi dopust zanje je le tam. Na ta otok vozijo velike in hitre ladje, lahko pa tudi priletiš z letalom. Ima veliko peščenih plaž in turističnih naselij. Sicer pa ima Venezuela več kot 200 otokov. Najbolj elitna turistična destinacija je otočje Los Roches, kamor pa lahko samo letiš.

Midva sva na Islo Margarito priplula z ladjo, zapustila pa sva jo z letalom, ki naju je prepeljalo na letališče v Caracasu, od koder sva odletela po štirinajstih dneh nazaj v Evropo.

Še bi šla nazaj v ta zelo raznoliki prijazen svet pogledat še na druge konce Venezuele. S Krištofom Kolumbom, ki je na tretjem svojem potovanju v »Indijo« prvič pristal na južnoameriški celini in ugledal neskončno dolge bele peščene plaže ob Karibskem morju, bi ponovno zavzdihnila: »To je res raj na zemlji!«

Moje doživljanje Venezuele

1. Je velika, zelo raznolika socialistična država z veliko nafte in drugih naravnih bogastev (rude, vodni viri, idealne razmere za kmetijstvo in turizem), kjer velja princip čim večje zaposlenosti (povsod je opaziti veliko zaposlenih, na letališču, trgovinah, gostinstvu, tržnicah, urejanju mest in okolice...). Ljudje so dobre volje, prijazni ter družabni in vedno pripravljeni pomagati. Čutiti je pravi južnoameriški temperament. So zelo družabni, radi se družijo in zabavajo. Ljudje so zelo različnih ras in zelo mešani, vendar ni opaziti, da bi se zato ločevali oz. razlikovali.

2. Na podeželju večino kmetijskih del še vedno opravljajo ročno in še vedno orjejo s kravami (kot pri nas pred štiridesetimi leti). Zunaj delajo v glavnem moški, ker so ženske zaposlene z velikim številom otrok in hišnimi opravili. V vaseh so hiše zelo različnih živih bar in urejene.

3. Po mestih ulice enostavno živijo. Ponujajo hrano, pijačo, izdelke domače obrti. Pred bankami so dolge vrste. Ljudje so enostavno polni človeške topline. Radi se pogovarjajo in pomagajo. So polni veselja in humorja. Razen tistih, ki so pregloboko pogledali v kozarec, in teh ni malo. Ti pa znajo zatežiti.

4. Povsod je ogromno lepih otrok z velikimi iskrivimi očmi, ki te kar požirajo. Zelo lepo so oblečeni in se radi fotografirajo. Po uniformah ugotoviš, v katero šolo hodijo.

5. Plastika bo uničila tudi njihov svet. Tako kot povsod v teh zemljepisnih širinah se valja v velikih kupih in jih sploh ne moti. Ekološkega problema in nevarnosti onesnaževanja okolja se še ne zavedajo.

6. Ženski svet je zelo različen in res privlačen. Visoko raščene, zelo velikih mer zgoraj in spodaj. In to svoje bogastvo zelo rade razkazujejo. Enostavno seksi. So bistveno bolj baročne, kot so standardi za mis sveta. Te pa verjetno gojijo na farmah, kjer jih pošteno oklestijo.

7. V posadah srečuješ ljudi z vsega sveta: Ruse, Skandinavce, Kanadčane, Američane, Čehe, Poljake, Špance, celo Romune. Ob večerih vedno znova doživiš čar potepuškega turizma. Najnovejše informacije o potovanjih iz prve roke, dogodivščine in pa predvsem to, kaj moraš pogledati in kaj je bolje, da izpustiš. In po internetu se povežeš z domovino in drugim svetom. In zjutraj se poti popotnikov spet ločijo.

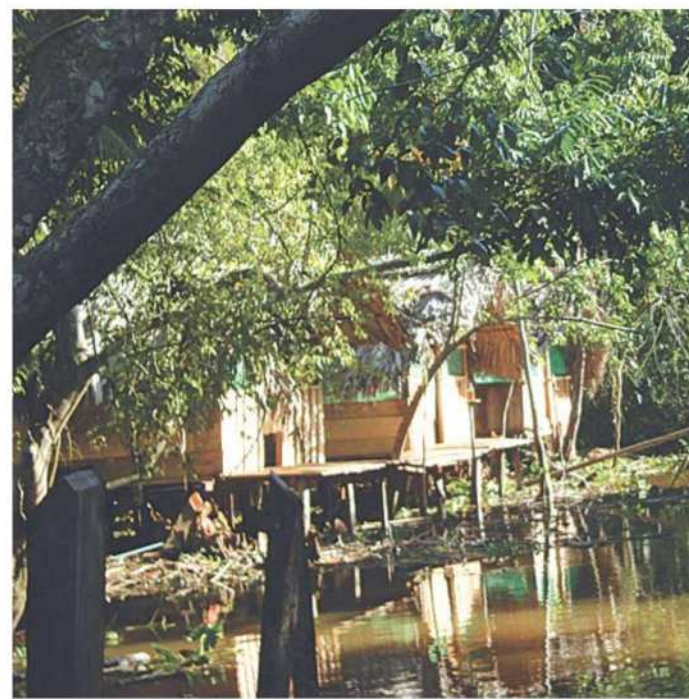
8. Poznajo Slovenijo, še bolj pa Jugoslavijo. Ko poveš, da si iz El Slovenije, pravijo brrrr..., mrzlo, sneg, zima. Vedo, da smo Ruse izločili v kvalifikacijah za svetovno prvenstvo. In da imamo zeleno-bele drese.

9. Turizem je njihova poslovna priložnost, ki pa je Chavezi nočejo ali ne znajo izkoristiti. Premalo vlagajo v to dejavnost, zato zaostajajo za konkurenco. Zasebna iniciativa pa to nadomešča.

10. Venezuelo sva dejansko doživela kot zelo prijazno in toplo deželo zelo dobrih ljudi. Niti enkrat nisva bila v nevarnosti za premoženje, kaj šele za življenje. Tudi tam so doma dobri ljudje!

Veličastni slapovi Canaima, pod katerimi smo se sprehajali.

Naš začasni »dom« na enem od tisoč rokavov Orinoka

Na plažah se vedno kaj dogaja. Glasbenici sta bili iz Francije, ki jima je zmanjkalo denarja za nadaljnja doživetja.

To ni morje, to je del delte reke Orinoko: voda, voda, voda in zelenje ob njej.

Hiše in poti med njimi so bile na lesenih stebrih. Posebej zanimivo je bilo ponoči, ko so svetile le luna in petrolejke.

Popoldan na obali mesteca Juan Griego – ribiški čolni in jata pelikanov

Tako živijo indijanske družine – do dvajset ljudi vseh generacij v eni hiši skupaj s psi, prašički ...

pen jih je odprl

Arhivi znanih Pomurcev

Mirko Prelog

Peli smo tudi v madžarščini ...

Maja
Klemenčič

Gospoda se spominjam še iz svoje rane mladosti – pokončna hoja, resen in strog izraz na obrazu ter pipa v roki, katere kajenje je z leti opustil. Za spomin pa ostaja fotografija. Ko mu pristopiš bliže, ugotoviš, da se za to podoba skriva prijaznost, uglajenost, modrost in veliko strasti ter ljubezni. Zaradi strogega nastopa še vedno gojim veliko spoštovanja do tega gospoda, ko pa se nasmeji in me prijazno pozdravi, ugotovim, zakaj ga imajo njegovi vnuki tako zelo radi. Okoli sebe ima vedno zbrano družino. Če ne vso, pa vsaj del. Tudi takrat, ko ga obiščem zaradi članka, ima ob sebi najstarejšo vnukinjo in najmlajšega vnuka.

Mirka Preloga zadnja leta poznamo predvsem kot vodjo Ljutomerskega okteta. Oktet je po mnenju slovenskega priznanega glasbenega pedagoga in zborovodje, mag. Branka Rajštra, kar 15 let sodil med deset najboljših oktetov v Sloveniji. Mirko Prelog je bil del okteta vse od njegove ustanovitve leta 1965 pa do poslovnega koncerta 5. marca letos. V 45 letih delovanja je g. Prelog oktet vodil skoraj 40 let. Ko ga vprašam, zakaj slovo, pove, da so leta pač tukaj in da je enkrat treba končati. Oktet so sprva postopno »obnavljali«, vendar so se začele kazati generacijske razlike. »Čas je, da oder prepustimo mlajšim,« pove z grenkim nasmehom in tudi s kančkom ponosa, saj v »pomlajenem« Ljutomerskem oktetu sodelujeta vnuk

Aljoša in sin Dušan, ki z vodenjem novega okteta stopa po očetovih stopinjah. Zanima me, ali je sam predlagal sina za vodjo, pa odgovori, da so ga izbrali člani okteta sami, kar ga še toliko bolj veseli. Svojo ljubezen do glasbe in tudi talent je gospod Prelog prenesel na vso svojo družino – hčerka, sin, skoraj vsi vnuki so obiskovali glasbeno šolo in peli v različnih zborih. Pa me je zanimalo, ali jim je pomagal pri učenju v glasbeni šoli. Resno mi pove, da ne, razen včasih. Kljub svoji resnično velikim ljubezni do glasbe je članom družine pustil, da se sami najdejo v glasbi. Na vsakega izmed njih, ki se z glasbo tako ali drugače ukvarja, je zelo ponosen, za druge pa je vesel, da v sebi nosijo tudi del njegovega glasbenega talenta.

Obiskoval je gimnazijo v Murski Soboti, po koncu katere se je odločil med študijem stomatologije in glasbe. Za glasbo se je odločil zaradi razpisanih štipendij, medtem ko za stomatologijo takrat štipendij ni bilo. Tudi na fotografijah iz gimnazije, še črno-belih, je

V zadnji klopi levo Mirko Prelog, na desni strani Milan Kučan.

mogoče opaziti zadržan nasmeh in uglajenost gospoda Preloga. Na fotografiji zagledam Milana Kučana, prvega slovenskega predsednika. Pove, da sta bila z gospodom Kučanom sošolca in da sta tri leta tudi sedela v isti klopi.

Mirko Prelog je sodeloval že v zboru murskosoboške gimnazije, skupaj z bratoma pa so občasno v tistih letih igrali kot trio, predvsem na domačih veseljih. Takole obuja spomine: »Ko sem obiskoval gimnazijo, je pouk potekal tudi ob sobotah. Neke sobote zvečer sem se s kolesom vračal domov preko Gornje Bistrice, kjer je bila vaška veselica. Z vaščani sem stavil, da če bom skupaj nepretrgoma in brez ponavljanja igral dve uri, mi igranje tudi plačajo. Stavo sem dobil in na koncu se je nabralo toliko denarja, da sem si lahko plačal en mesec bivanja v Murski Soboti. Se pa še vedno spomnim, kako so me tisti večer po igranju harmonike bolele rame.«

Glasbo je študiral v Ljubljani na Pedagoški fakulteti, po študiju pa se je vrnil v domače kraje. Na Glasbeni šoli Slavka Osterca Ljutomer

Mlad fant s harmoniko je Mirko Prelog.

je bil zaposlen 25 let, od tega 17 let kot ravnatelj. Glasbo je poučeval tudi na gimnaziji Franca Miklošiča Ljutomer, kjer je okrog 25 let vodil mešani mladinski zbor, nekaj let tudi dekliški mladinski zbor. V okviru Kulturnega društva Cven je ustanovil in deset let vodil moški pevski zbor. V 70. in v začetku 80. let je bil član in nekaj časa tudi dirigent Obmejnega simfoničnega orkestra, katerega so sestavljali glasbeniki iz nekdanje Jugoslavije in Avstrije. To je le košček bogatih glasbenih izkušenj in delovanja na glasbenem področju. Iz pripovedovanja ni težko ugotoviti, da ima Ljutomerski oktet v njegovem srcu prav posebno mesto. To ne preseneča, saj se je s člani okteta 45 let srečeval dvakrat tedensko na vajah in nastopil kar 850-krat. Skupaj so prepevali po Sloveniji in tudi v tujini. Nekoč so nastopili v Radencih na Srečanju evropskih vinarjev in udeležence navdušili s petjem v jezikih vseh držav, ki so na srečanju sodelovale. »Tudi v madžarščini, ki nam je povzročala največ težav,« smeje doda gospod Prelog.

Njegova velika strast, že iz mladih let, sta tudi vinogradništvo in kletarstvo. »Petje, glasba, trta in vino nekako gredo skupaj, to je povezano,« mi razlaga, ko ga povprašam po »goricah«. Zdej, ko bo imel nekoliko več časa, bo tega namenil svojem vinogradu. V tem preprosto uživa. Tudi pri delu v kleti.

Ko smo skupaj z njegovo ženo, vnukinjo in vnukom že dober pregledali precejšen kup fotografij, mi gospod Mirko prinese fotografijo, ki mu veliko pomeni. Na sliki je z nekdanjim predsednikom države, pokojnim gospodom Janezom Drnovškom (na fotografiji levo). Z njim se je fotografiral kot župan Občine Ljutomer. Mirko Prelog je bil namreč prvi Ljutomerski župan v samostojni Sloveniji.

Mirko Prelog ima še eno lepo lastnost – skromnost. Vrlina, ki jo danes pri ambicioznih in uspeha željnih ljudeh redko najdemo. Mogoče je kriva sodobna družba, ki nas sili v to, da med sabo tekmujemo in se vedno znova dokazujemo, da smo boljši kot nekdo zraven nas. Tudi zaradi tega je v družbi Mirka Preloga vedno prijetno – ker se zdi, da čas teče počasneje, da je človek lahko resnično srečen le takrat, ko dela stvari iz ljubeznijo, in da si lahko uspešen tudi v majhni pokrajini ob Muri. Vse prevečkrat se ženemo v svet, ker se zdi, da tukaj velike stvari niso možne. A Mirko Prelog in Ljutomerski oktet dokazujeta nasprotno.

Prof. dr. Rafael Mihalič:

Predstojnik katedre na Fakulteti za elektrotehniko in vodja raziskovalnega programa Elektroenergetski sistemi

Redni profesor dr. Rafael Mihalič je predstojnik Katedre za elektroenergetske sisteme in naprave na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani in vodja raziskovalnega programa Elektroenergetski sistemi iz naslova izvajanja javne službe na področju raziskovalne dejavnosti. Pri njegovem delu se prepletata pedagoško in raziskovalno delo. Nekaj časa je preživel v Nemčiji. Poleg družine svoj prosti čas rad namenja spremljanju dogajanja v judu, skoraj vsak konec pa prihaja v svojo počitniško hišo na Goričkem, kjer za sprostitev drvari in kmetuje.

Danes oseminštiridesletni dr. Rafael Mihalič je rano otroštvo nekaj časa preživel pri dedku in babici v Gornji Radgoni. Na njegove nazore je sicer najbolj vplival oče, ki je bil zobozdravnik. Pravi, da je bil kot otrok precej divji, nemiren že kot dojenček. Kar se vedenja tiče, ni spadal ravno med najbolj pridne učence.

Tako so s sošolci tekmovali, kdo bo upal na »štajnkol« skočiti z višjega nadstropja. Šole nikoli ni posebno maral. Pravzaprav je prisegel, da nikoli ne bo delal kot pedagog, a zarečenega kruha se največ poje. V času fakultete je, pravi, postal bolj racionalen. Učil se je pridno in redno opravljal izpite, tako da je imel vsako leto štiri mesece prosto. »Nekateri pravijo, da so študentska leta najlepša. Zame to sploh ne velja, najlepša so bila gimnazijska.« Kot dijak je pridno treniral judo in tudi postal dvakrat jugoslovanski in štirikrat slovenski prvak. Stika s tem športom ni povsem izgubil, saj tako hči kot sin trenirata in tudi tekmujeta. Šport je imel zanj v gimnaziji zelo pomembno vlogo, bilo je naporno, a lepo, in ga je, kot pravi, v pozitivnem smislu zaznamoval za vse življenje. Ob koncu tedna sem hodil po tekmovanjih, tako da za »sumarije« ni ostalo veliko časa, čeprav smo se s prijatelji redno srečevali. Sicer pa se mi seveda nikakor ne

Izbiral med naravoslovnimi vedami in izbral elektrotehniko

toži po časih socializma, ko si se moral bati represije in carinikov. Po drugi strani sem bil v današnjih časih šokiran, ko sem slišal, da si študentje med seboj zapiske prodajajo in da v nekaterih srednjih šolah skoraj ne potrebujejo nadzornikov pri pisanju testov, saj si dijaki med seboj ne pomagajo. »Kot zelo slabo izkušnjo iz tistih časov prof. Mihalič opisuje tudi obvezno služenje vojske. Ni denarja, ki bi ga prepričal, da podoživi to izkušnjo. »Po eni strani ni bilo tako težko, ker sem bil športnik. A najbolj me je zdelovalo psihično, ko sem moral brez vsakega smisla zapravljati čas. Logike, ko človek mora biti zaposlen ne glede na to, koliko naredi, do konca nisem uspel sprejeti. Štel sem ure, kdaj bo konec. Sicer pa je to tudi dobra izkušnja, ker se naučiš prenašati trpljenje. Morda današnji mladini tega poleg samodiscipline nekoliko primanjkuje.«

V študentskih letih

»Prekmurja še nisem čisto prebolel«

Prof. Rafael Mihalič ob drugem rojstnem dnevu

terimi, ki sem jih srečal, zaradi življenja v Ljubljani pravzaprav nisem imel kaj dosti povedati in da to ni več enako, kot če bi tu živel stalno. Tako nisem več pravi Sobočan, pa tudi Ljubljčan nisem. Ta izkušnja mi je morda pomagala, da sem vseeno za silo sprejel Ljubljano.«

Po čistem naključju je po dodiplomskem študiju dobil mesto asistenta na fakulteti. Kmalu je za dve leti odpotoval v Nemčijo, kjer je delal na inštitutu in se ukvarjal s prenosom električne energije po visokonapetostnih elektroenergetskih omrežjih. Na tem področju je kasneje tudi magistriral in doktoriral. Gre za problem prenašanja električne energije po izmeničnem omrežju, zlasti na dolgih razdaljah. Ker so bili elektroenergetski sistemi v Evropi koncipirani za potrebe posameznih držav, obstajajo velike težave, kako v razmerah prostega trga z električno energijo zagotoviti zadostne prenosne zmogljivosti in sprejemljivo zanesljivost napajanja porabnikov. »Omrežje se da bolje izkoristiti z ustreznim uravnavanjem napetosti in s preusmerjanjem pretokov moči. Pri nas imamo velike težave pri transportu energije prek Slovenije v Italijo, kjer včasih izgublamo za eno hidroelektrarno moči. Tukaj bo na strateški lokaciji postavljena naprava za preusmerjanje pretokov moči (neke vrste posebni transformator), ki bo - takole za občutek - tehtal približno dva tisoč ton in je stal okrog štirideset milijonov evrov.«

Pedagoško delo je vzljubil predvsem v zadnjih letih. »Ko si mlad, nimaš kaj dosti izbire in predavaš tudi pri predmetih, ki niso tvoje glavno raziskovalno področje. To pa je naporno in nekako se ne moreš izogniti nekemu grenkemu priokusu, da 'to ni to'. Z leti se počasi razmere spremenijo in hočeš nočeš, kdo bi si bil mislil, postaneš najstarejši na katedri. Seveda se tudi pedagoško in raziskovalno delo počasi uskladi. Danes res z užitkom predavam, saj lahko študentom snov podam na zanimiv način in tudi bolj nazorno, no ja, to je treba vprašati njih.« Sicer pa ga pri delu

najbolj moti preveč birokracije in »papirnega« dela, ki ga ni malo. Delovni dan konča različno, ob štirih, petih ali šestih popoldan, včasih dela tudi ob koncu tedna. »Prenehal pa sem nositi stvari domov, čeprav sem, preden sem to opustil, postal siv. Dobra stran je ta, da si 'sam svoj gospod', je pa zato pomembno, da držiš sam sebi puško v hrbet. Če nisi discipliniran, ne bo šlo. Prej kot se zaveš, izgubiš stik z 'vrhom' in to je v končni fazi slabo za kariero in tudi za dušo.«

Veliko pozornosti je do sedaj namenil tudi raziskovalnemu delu. Delal je na inštitutu za distribucijo in načrtovanje omrežij podjetja Siemens AG v Nemčiji, raziskoval na univerzi in inštitutih v Durhamu (Velika Britanija), Švici in Grčiji. Za svoje raziskovalno in pedagoško delo je prejel več nagrad.

O branju, kmetovanju in potovanju

Včasih je več pozornosti namenjal športu, danes nekoliko manj. »Imam obdobja, ko me zanimajo različne stvari. Tako sem imel obdobja, ko nisem bral knjig. Da ne omenjam, da so mi uspeli slovenščino in slovensko leposlovje priskutiti v mojih osnovnošolskih in dijaških letih. Cankarjanstva sem imel pa res 'poln kufer'. Zadnja leta pa so me knjige spet pritegnile, tako da včasih po malem pretiravam, ker mi vzamejo skoraj že preveč časa. Tudi tematike, ki me zanimajo, prihajajo nekako v valovih, dokler na lepem pri kaki knjigi pade na določeno temo ali pisatelja veto. Zelo izrazito se je to pokazalo pri eni od knjig Moederndorferja, ki me je pred kakima dvema letoma tako čustveno 'resetirala', da od takrat nisem prebral nobene slovenske knjige več. Seveda mora za tako odločitev sovpasti več vplivnih faktorjev. V bistvu berem vse, kar se mi zdi sodobno in 'nezateženo'. Pri tem se na 'leposlovnost' dela ne oziram prav posebej. Zakaj npr. spoznavati zgodovino po (suhoparnih) dejstvih v zgodovinskih knjigah, če lahko o Cezarju in Timurlenku prebereš Conna Igguldena, ki je na podlagi danes znanih dejstev napisal zanimive romane v smislu: lahko bi bilo tudi tako.«

Poleg knjig in športa se zelo rad posveti tudi fizičnemu delu na Goričkem, kamor pogosto zahaja. Ima šest hektarjev zemlje, kmetovanje mu je v veliko veselje, čeprav je ob pomanjkanju lastne mehanizacije na žalost edini način doseganja finančne pozitivne ničle pobiranje subvencij in čim manj ukvarjanja s pridelkom. Z družino v zadnjem času nekoliko več potuje, namesto »standardne« Hrvaške, s katero so imeli nekaj ne ravno gostoljubnih izkušenj, se raje odpravijo kam dlje. Tudi cenovna razlika danes ni bistvena. »Otroka, ki hodita v prvi in tretji letnik gimnazije, pa zadnje čase opuščata račji red za starši in pogosto vračanje v Prekmurje postaja boj.«

Iztok Štefanec

S soprogo na potovanju

Orjaki med golobi

Golobi rimljani, gojili so jih že stari Rimljani, so največji med vsemi golobi.

Le kakšen bi bil Markov trg v Benetkah brez golobov? Ti so že od nekdaj človekovi zavezniki, pa naj mu koristijo ali škodujejo. Po arheoloških podatkih so bili Babilonci prvi, ki so gojili golobe. V začetku petega stoletja pred našim štetjem so jih z vzhodne obale Sredozemskega morja sprejeli Grki in jih okrog leta dvesto petdeset pred Kristusom čez Sicilijo prenesli v Italijo. Ti golobi so bili beli.

V istem obdobju pa so na Apeninskem polotoku začeli udomačevati skalnega goloba, ki je pepelaste barve. Sčasoma sta se udomačena goloba, skalni in tisti z vzhoda, orientalski, začela križati. Srednja Evropa je domačega goloba dobila iz Italije v prvih stoletjih našega štetja. Krščanstvo je goloba zaradi sim-

Po sledeh rimske dediščine pri nas

Edini v regiji ob Muri in verjetno edini v Sloveniji, ki redi samo golobe rimljane, je Herman Poš iz Črnc, ki golobe redi že od svojega otroštva. »Meni golobi pomenijo vse: za golobe živim. Z njimi preživim po cele ure in z njimi se celo pogovarjam, skupaj z njimi pojem, poznam njihovo oglašanje,« je povedal dober poznavalec golobov. Herman je skupaj s svojo ženo Hermino in otroki, ki sicer ne marajo golobov, tri desetletja in pol živel v Nemčiji, kjer je bil zaposlen. V prostem času pa se je posvečal gojenju golobov, tekaškemu, felicijanskemu, indijskemu in navadnemu pavčku. Desetletja je obiskoval največje svetovne

se giblje od petdeset evrov navzgor. Golobar iz Črnc, vključen v Društvo malih živali Beltinci, bo s svojimi rimljani tekmoval na razstavah in se predstavljaj po sejmih.

Herman, ki najraje preživlja svoj čas med golobi v velikem ograjenem in pokritem prostoru, golobe hrani s krmilom, pripravljenim samo zanje, ki ga kupuje v Avstriji, saj je tam bistveno cenejše kot pri nas. V posode s hrano jim še dodaja pesek, minerale, proso in oljno repico. Za golobe je velikega pomena čista voda, nekaj dni stoječe tekočine se ne bodo dotaknili. V vodi pa se golobi tudi čistijo, tako da se celi obračajo v veliki posodi.

Pri Poševih golobov nimajo samo za razstave in prosti čas,

Herman z mladičem. Ti so prve dni zelo občutljivi, starši jih hranijo samo s kašo iz golše.

bolike (golob je vzletel z Noetove barke, golob se je prikazal pri Jezusovem krstu) je še bolj vzljubilo in reja se je vedno razširila, zlasti po samostanih. Danes so mnoge pasme golobov razširjene po vsem svetu. Najstarejša danes ohranjena pasma je golob rimljan, ki so ga gojili že stari Rimljani. Njegovo telo spominja na rimskega legionarja, velik, dovolj mišičast, z lepo masivno konstrukcijo telesa. Omeniti moramo, da je to največja pasma izmed vseh golobov, saj samci tehtajo več kot kilogram, razpon peruti meri čez en meter, 1,10 metra pa je optimalna dolžina. Velika glava mora biti pravilno oblikovana, kljun debel, prsti pa morajo biti dolgi. Rimski golob je živahen, temperamenten, iznajdljiv, dovolj hiter, da pobegne sovražniku. To so vrline, ki jih je častilo rimsko ljudstvo. Zelo zanimivo in spet vredno občudovanja pa je to, da na jajcih samec in samica sedita izmenično. Samica dopoldan, njen partner pa popoldan. Takrat ima lepota čas za sebe.

razstave golobov, kot sta v Nürnbergu in Berlinu. Leta 2003 sta se z ženo vrnila v Slovenijo, in ker so ga vedno fascinirali golobi rimljani, se je odločil, da bo gojil samo te. V začetku je iz Avstrije pripeljal dvanajst živali, rjavkasto obarvane, sicer pa so dovoljeni primerki beli, rdečkasti, rumenkasti, črni in modri. Cena enega tega goloba

temveč tudi za meso, iz kate-rega Hermanova Hermina zna pripraviti dobre jedi. Najboljši so mladiči - ocvrti, v paprikašu ali kot golobja obara. Iz starih in mastnih golobov pa se skuha okusna juha, ki bo na mizi v prihodnjih prazničnih dneh.

FOTO

Bojan Zadravec

Samec rimljan sedi na jajcih.

To je ona

Zgodba z naslovnice

Julija Sardelić

Naj... Pomurka 2009

Rodila sem se 29. avgusta 1983 v Murski Soboti in imam stalno prebivališče v Lendavi. Osnovnošolska leta sem preživela na Dvojezični osnovni šoli Lendava. Prav tako sem v Lendavi končala prva dva letnika gimnazije na Dvojezični srednji šoli Lendava. Leta 2002 sem maturirala na Gimnaziji Bežigrad v programu mednarodne mature, nakar sem se vpisala na dvopredmetni študij sociologije kulture in primerjalne književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 2008 sem na obeh smereh diplomirala z odliko. Za diplomu iz sociologije kulture z naslovom Modernost, identiteta, manjšine: Evropske razsežnosti položaja romske skupnosti v Sloveniji (ki sem jo napisala v soavtorstvu z Mirom Samardžijo) sem prejela Prešernovo nagrado Filozofske fakultete v Ljubljani, nagrado Ministrstva za zunanje zadeve za najboljša diplomatska dela

v letu 2008, pomursko raziskovalno nagrado ter nagrado za prispevek k trajnostnemu razvoju družbe, ki jo podeljuje Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije. Za diplomu iz primerjalne književnosti z naslovom Analiza slovenskih prevodov madžarskih pesmi Sandorja Petöfija in Endreja Adyja pa sem prejela raziskovalno nagrado Štefana Galiča, ki jo podeljuje Občina Lendava. Trenutno sem podiplomska študentka na Oddelku za sociologijo Filozofske fakultete v Ljubljani (pod mentorstvom izredne profesorice dr. Ksenije Vidmar Horvat). Poleg študijske dejavnosti delujem na Oddelku za sociologijo kot raziskovalka v okviru projekta ROKIC: »DROM« (IPA Slovenija - Hrvaška), v okviru katerega raziskujem socialno-ekonomski položaj ter kulturno dediščino v dveh romskih naseljih v Sloveniji in na Hrvaškem.

V študentskih letih sem bila tudi aktivna kot študentka novinarka pri Radiu Študent (Redakcija za kulturo in humanistične vede) ter pri študentski reviji Element. V slednji je bil tudi objavljen moj članek Rom ostane Rom, četudi je doktor!, za katerega sem prejela posebno novinarsko nagrado Evropske komisije za najboljši članek o Romih v Sloveniji v letu 2008. Večino obštidjskega časa preživim v romskem naselju Kamenci (ki mi je praktično kot drugi dom), kjer na različnih evropskih projektih (kot članica društva za trajnostni razvoj Pomurja »Misija *S« ter častna članica romskega društva Romano Pejtaušago Kamenci) sodelujem pri izboljševanju socialno-ekonomskega položaja prebivalcev Kamencev (predvsem romskih otrok, za katere so vsako leto na Kamencih zdaj že tradicionalno organizirani mednarodni romski tabori) ter hkrati

pri uveljavljanju romskega naselja Kamenci kot unikatne kulturne točke na zemljevidu Evrope. Romsko naselje Kamenci sem predstavljala ne samo v Sloveniji, temveč tudi v različnih evropskih institucijah (Strasbourg, Bruselj, Luksemburg, Rim itd.). Z uspešno predstavitev romskega naselja Kamenci na sedežu Sveta Evrope sem ga pomagala uvrstiti med poglavne točke Evropske poti romske kulture in dediščine Sveta Evrope. Prav tako je bila na podlagi mojega predloga otvoritev Evropske poti romske kulture in dediščine Sveta Evrope v kulturnem domu v Lendavi ter v romskem naselju Kamenci. Po končanem študiju se želim poglobiti v nadaljnje raziskave položaja Romov v Evropi ter položaja manjšin in multikulturalizma nasploh, hkrati pa želim nadaljevati svoje dosedanje delo v romskem naselju Kamenci.

Pravijo, da so v svetu moški boljši kuharji kot ženske, enako ugotavljamo tudi v cvetličarstvu. Nekateri priznani slovenski cvetličarji, ki so orali ledino v slovenski floristiki, kot sta žal pokojni Janko Jemec iz Maribora in Janez Seliškar iz Ljubljane, sta izoblikovala vrhunske cvetličarje, ki so danes znani tudi izven meja.

ANDREJ HRIBERŠEK

Cvetje mu pomeni nekaj več. Cvetje čuti in z njim sočustvuje, zato je tudi njegovo sredstvo izražanja. Ima moč in sporočilnost ter neskončne možnosti ustvarjanja. Pa ne samo cvetje, ki je sicer najlepši del rastline, ampak vsa flora, ki ga obdaja, mu pomeni v živi in neživi obliki nepogrešljiv del življenja. V iskanju samega sebe je postala poklicna spremljevalka, ki mu omogoča preživetje. Vse v zvezi z rastlinjem in cvetjem počenja prvenstveno s srcem, šele nato svoje ustvarjanje doživlja kot službo. In ravno zaradi svojega odnosa do cvetja nikoli ne bo mogel razumeti, da ga imajo slovenski zakonodajalci za trgovca in da se je proti njemu in Prekmurju razbohotila medijska gonja proti cvetju. V igri je spreminjanje vrednot, kulture cvetja in izročila ter postopno izumiranje neke dejavnosti.

Moški v rožicah

Olga Varga

Nataša Juhnov

Cvetličarski kruh je zelo trd, čeprav je navidez zelo privlačen, je pa delati z najlepšimi stvaritvami narave, s cvetjem, najlepše. Pregovor drži (ali pa

ne), da ni vrtnice brez trnja, čeprav je selekcija šla že tako daleč, da tudi nekatere vrtnice nimajo več trnja... Želja postati cvetličar, raz-

viti svoj slog aranžiranja, biti opazen pri današnji hiperprodukciji ponudbe cvetja, ni enostavno. Vedno je dilema, kako ponuditi in uporabiti modne smernice v cvetličarstvu, da stranke sprejmejo novost. Svoje kupce je treba vzgajati, jih seznanjati z novostmi in pri delu biti vztrajen. Cvetličar mora veliko vedeti o cvetju, ne samo oblikovati, ampak strokovno svetovati, kaj ponuja. Se izobraževati z obiski raznih sejmov, razstav, delavnic in seminarjev. Cvetličar mora »brati« strankine želje, sočustvovati, se z njo veseliti in čestokrat celo razjokati. Že pri vstopu čez prag mora stranko začutiti. Pomembna je intuicija in želja se hitro »začutijo« in uresničijo. Vsak dober cvetličar mora vnesti v cvetličarno prihod pomladi, poletja, jeseni in zime.

Cvetličarji so tisti, ki ljudi osrečujejo, vznemirjajo in pomirjajo. Cvetje, aranžirano v šopkih, namenjeno za rojstne dneve, mora narediti prvi vtis. Šopek je dogodek trenutka. Cvetje je del kulture. V cvetju najdemo veliko simbolike. Na

ALEŠ SRAKA

Za poklic se je odločil že v otroštvu. Doma je rad ustvarjal »umetnine«, vzete iz narave. S cvetjem rad razbremeni napetost, kar ljudje začutijo v službi ali doma. Kot mlad cvetličar daje nove note šopkom, ki jih ustvarja s prefinjenim šarmom. »Cvetje mora imeti prijazno sporočilo, s harmoničnimi barvami in oblikami,« dodaja Aleš.

NACEK KOUTER

Vesetje do cvetja se je porodilo že pred končano srednjo kemijsko šolo, zato se je prekvalificiral v cvetličarja. Navdih pri aranžiranju se mu sprošča pri vsaki stvaritvi. Zelo rad uporablja materiale iz narave. Spremlja trende v floristiki in dodaja svoje zamisli, saj enaknega izdelka zaporedoma ne moreš narediti. Cvetje je sredstvo za izpoved čustev, pa naj bo to veselje, žalost ali kaj drugega.

Kdo pa so ti mladi fantje?

Lep poletni dan ob Muri sredi vojne vihre

Pred vojno, pa tudi še kakšno desetletje po njej, dokler ni začela teči vsa umazana, je bila reka Mura za okoliške prebivalce tudi priljubljeno kopalnišče. To nam izpričuje tudi fotografija, ki je nastala v Radencih leta 1943 in prikazuje idilično popoldne okoličanov na priljubljeni obmurski »rivier« blizu porušenega mostu.

Poleti leta 1943 je v Radencih vladalo vojno zatišje, reka Mura pa je bila kot ponavadi zbirališče okoliških otrok, mladine in odraslih, ki so bdeli nad dogajanjem. Tega poletnega popoldneva jih je bilo kar veliko, na fotografiji pa prevladujejo člani družine Franca Tramška, znanega peka, ki se je pred vojno naselil v Radencih in odprl pekarno v stavbi kasnejše zadrage. In kot pripoveduje njegova

najstarejša hči Ivica Dibelčar iz Radenec, se nekateri starejši prebivalci še vedno spominjajo dišečih dobrot, ko pravijo: »To pa neso več Tramškove žemle.« A kaj, ko tudi moka dandanašnji ni več to, kar je bila.

Tramškovi so najprej živeli v Veržeju, nato so se »s trebuhom za kruhom« ali bolje s trebuhom in kruhom preselili na Kapelo in nato dokončno v Radence. Družina je bila številna, dva fanta in šest deklet, oče pa, ki je bil dober plavalec in potapljač, je vse otroke dobro naučil plavati, tako da so lahko brez skrbi hodili k včasih kar nevarni reki Muri. A Ivica se ne spomni, da bi se v času njene mladosti zgodilo kaj hudega ali da bi kdo utonil. Sicer so bili v vodi še nevarni ostanki miniranega mostu, a nekateri pogumni fantje,

med njimi tudi njen brat, so vendarle skakali s porušenega mostu v vodo. Ob reki Muri so imeli lepo mladost, plavali so, poležavali na bregu ali na otoku z velikimi kamni sredi reke, voda je bila čista in prozorna. Naša fotografija prikazuje trenutek enega takih popoldnevov, lepotic v obroču na sredini pa sta sestri Tramšek, Tončka in Ivica, ena pri petnajstih, druga pri sedemnajstih, seveda v spremstvu skrbnega očeta, ki stoji poleg in se je skupaj še z nekaterimi mlajšimi namazal z blatom, da bi bili videti kot črnici.

Čeprav so bili zanj takšni trenutki najbrž redkejši, saj sta, kot pripoveduje hčerka, oba z mamo delala v pekarni podnevi in ponoči, ker je bilo povpraševanja kar veliko. Pekli so tudi za zdravilišče, v Radence so prihajali ljudje iz Banata, ki so s seboj pripeljali moko in si pri Tramškovih dali speči kruh. Pekli so črnege in belega, pletene štruce, rogljičke, tako imenovane rake – posebne prerezane kvadratke iz mlečnega testa, ki so bili posuti s sladkorjem, pa bosmane za poroke s ptički in zajčki na vrhu, slane preste, makovke, ob vseh svetih pa posebno, zelo veliko presti podobno pecivo, imenovano »heilige«, ki so ga prodajali pred pokopališčem.

Številna družina je bila zelo delavna, še posebno Ivica, ki je kot najstarejša veliko pomagala mami. Otroci, vsega skupaj osem, dva brata in šest sester,

Na fotografiji so prepoznavni od leve proti desni: v vodi Nežka Bračko s hčerkico Olgo, stojijo trgovec z Dunaja, nato namazana z blatom Pepi Pelc in Franc Tramšek, v obroču Tončka in Ivica Tramšek, trije neprepoznalni, mogoče eden od Rakuševih. Sedijo pa od leve: tretji Tonček Pelc, četrti Marjan Bračko, peti Jurša, v ospredju ležita Zvonko in Marijica Tramšek.

so prihajali na svet od leta 1924 do 1942. Prvi se je rodil Franc, ki se je izučil za peka, a ga je na žalost vzela druga svetovna vojna kot prisilnega mobiliziranca v nemško vojsko. Ivica je kot najstarejša sestra ostala doma in pomagala mami, ki je bila pogosto bolna. Tončka je končala trgovsko šolo in z možem živela v Celju, leta 2008 pa je na žalost umrla. Silva se je izučila za šiviljo in živi z družino v Križevcih pri Ljutomeru, tudi ona je že ovdovela, Majda je postala kemijska tehničarka, živi v Nemčiji in veliko potuje po svetu, Marijica je odšla v Kanado, kjer ima kozmetični salon. Brat Zvonko se je izučil za avtomehanika, že dolgo živi v Avstraliji, delal pa je na naftnih ploščadih kot specialist varilec. Zadnja sestra Greta je študirala kemijo in prav tako kot Majda živi v Nemčiji. Tramškovi otroci so se torej razselili po svetu – a ljubezen, ki so jo dobili iz toplega doma staršev, je ostala. Povezani so, ključje so, si pomagajo. Ivica ima polne

albume fotografij z vseh strani sveta, z vsem življenjem svojih je natančno seznanjena. Njen dom v Radencih pa je tudi po očetovi in materini smrti, živela sta namreč pri njej, ostal središče te velike družine in kar pogosto se dobivajo in se spominjajo preteklosti – zlasti dobre »mamike«, kot pravijo tukaj, ki so jo otroci postavili na oltar. Njen rojstni dan je bil zanje vedno največji praznik. Ivica je morala vsakega od otrok naučiti kakšno pesmico ali čestitko in nato so se zvrstili pred mamo vsak s svojim šopkom in majhnim darilcem. Bili so lepi časi, pravi, čeprav je morala zgodaj začeti delati, a nič ni bilo pretežko, tudi, če si moral razbijati led, da si lahko splakoval oprano perilo. Delo so razmejevali lepi prazniki – eden najlepših je bil božič: oče je zaprl sobo, dokler je krasil drevo, potem je pozvonil, lahko so vstopili, najprej so molili, nato je vsak dobil darilo. S sestro Tončko sta veliko nastopali, dokler so še živeli v Veržeju – posebno

na božič kot angeli v Marijanišču, naštudirali so tudi igro Slehernik. Tudi za drugo je ostalo kaj časa. Pozimi so se sankali in smučali, poleti pa, kot že vemo, kopalni v Muri.

Sicer pa je Ivica iz domače hiše dobila tudi spretnost za ročna dela – še vedno veliko plete in veze, shranjene ima prave umetnine, poleg tega pa peče imenitna peciva po starih receptih, ki jih hrani za vnukinjo Katjo. Ivica sta se v zakonu z Maksom Dibelčarjem, ki je imel v Radencih kleparsko delavnico, rodila hči Romana in sin Vladimir. Nobeden od Tramškovih pa nima toliko otrok, kot jih je bilo pri njih doma – po enega ali dva. A zdaj že prihajajo vnuki in pravnuki, družina je ostala povezana, doživela veliko lepega pa tudi hudega. Od tistega davnega poletnega popoldneva na reki Muri pa je minilo že skoraj sedemdeset let.

Bea Babošč Logar

GREGA FLISAR

Mladega cvetličarja iz M. Sobote je narava že od mladosti zanimala. Kot majhen deček je rad nabiral rožice za mamo. V družini so ga vzgajali v duhu spoštovanja in vrednot do narave in cvetja. Odločitev o poklicu sploh ni bila težka, saj rad dela z ljudmi, jih razvaja s cvetjem, z njimi večkrat podoživlja veselje, srečo, pa tudi žalost. Srečen je, ko ljudem pričara zadovoljstvo in smeh na obrazu pri nakupu cvetja. Ceni ljudi, ko se vračajo k njemu. Je skromen, čeprav že ima priznanje za najlepši poročni šopek, ki je bil podeljen na natečaju Vestnika leta 2007 na radganskem sejmu.

primer: križ predstavlja vero, mir, krščanstvo, jajce predstavlja plodnost ali veliko noč, suhe veje z zvončki, tulipani ali fritilarijami predstavljajo prihajajočo pomlad. Tudi barve imajo lahko simbolično vrednost: rumena je med drugim barva pomladi, vijolična pa barva žalovanja. Primerno cvetje na temo čutnosti v temno rdeči barvi so: helikonija, nagelj, potonika in vrtnica. Veliko moč in nežnost imajo poletni šopki. Barvno in strukturno se ponašajo na primer anturium, nertera in kala. Cvetličar naredi iz preprostih materialov darilo izvirno in mu da svojo privlačno noto.

Rastline v prostoru ustvarijo prijetno vzdušje, z njimi lahko damo domu svoj pečat, izrazimo svoj življenjski slog.

In zakaj so prav moški v cvetličarstvu čedalje uspešnejši? Tudi v Pomurju velja ta trend in štirje zelo uspešni med njimi so razkrili delček svojih skrivnosti.

Danes je priložnost, da se vsem mamam zahvalimo za nesebičnost in brezmejno potrpežljivost.

TRUBARJEV
KOUT

Trubar je pred več kak peststo letami napisal ka so po kugi f Sloveniji ostali samo lažnivci, prepirljivci in kradljivci. Pa ne ven če nema praf. Či gnesden pogledneš ka se godij, pa kama se tou pela, saka čast Primoži. Sakši den nas s ken presenetijo. Eden je kradno, drugji je fundoše predrago kúpovo, treči je mijte gemal. Kad od garaže nanč nemo gučo. Takša klima je f Sloveniji, kak či bi se sen tak naraji trgo film. Stalno nekše afere pa aferice. Rejsan ščemo tou lidje? S sakšega pesjega dreka se že zgodba dela. Kakša zgodba? Ka je predsednik staromi komunističnomi policaji odlikovanje dal? Ka šterk odi pijan po Lublani, pa ka njemi ne stoupi pr ovoj njegovoj, če je preveč nažagani? Ka Katarina Kresal ma diamantne uhane? Ka je Pahor čemerer na nekšoga Isajloviča? Pa lipou vas prosin. Pa naj grun vdari f te medije pa takše »novice«? Nemate že pun kufer sega toga? Ka smo gratali blesavi amerikanci? Tan lidij zanima če je pes od Obame prdno po tiston, kak je pesjo konzervo pojo. Sakši den znova, pa znova mi gračüvle jasno ka je kraj z nekšimi normalnimi medčloveškimi odnosami. Rejsan tou ščete se znati? Ka te zvedli za sakšo najmenšo sumarijo, ka jo što slaven, ali pa ka si misli ka je slaven napravi? Sami si na kraj prijte, če tou nūcate kak nan tej silni mediji sakši den polagajo, kak govedi v štali.

»Sreča me je zapustila«, si pa popejvle Srečko Prijatelj. Tristo dvajsti štiri gezero Evrojev mijte, ali koga že so njemi kraji zeli. Ste si gda zračunali, či telko vij cejlo svoje življenje zaslužjite. No s takšimi pejnhezami naši vrli izbranci delajo. Samo tou se za nas volilce. Zato ka nas majo radi, pa cenijo mnenje državljanof. Ka šteri ne pouči od smeja. Me zanima, če kaj bou s toga? Ka de što komi kaj dokazo. Pa ka de šou na Dob fuzbal špilat. Ka če pa zaj pa nika nišče nede krijf, te je pa sSlovenijof zdravo. Te dobijo fraj linijo. Eno gojno prijdejo v Lublano poslanci, pa parlamenta nede. No nede mogli notri, ka de nešče privatizejro. Slovenska politika je leglo nekši zavoženi osebfov, ka komaj čakajo, ka prijde tisti par lejt, ka si te nakopajo za več generacij.

Nemren praviti za se, samo za več kak pou pa gvüšno. Štere san pa mislo, pa prepüščan van.

Ja pa še gospa generalna državna tožilka. Zavolo nje ta si cilou Janša pa Pahor dobriva gratala. Se jiva vijdin kak si cidita med pa mlejko. Janša nan obečavle, ka či Barico skinejo, de pozvo lidij na ceste. Kakše ceste? V ogracheke trbej lidij pozvati, kak je vrejmen fajno gratalo. Nej pa na ceste. Po mojen ji kaj dosta tuj ne bi prišlo. No tou srečanje Borčija pa Dančija je pa več kak sumljivo. Si lejko mislite koalicio Janšovi jurišnikov pa tej pudingasti mlakonj Pahorove stranke. Žmetno, nej? Samo slavniva bi pa gratala. Končno bi se drugja svetovna vojna končala tuj f Sloveniji. Pa ne bi več grobišč odkrivali. Pa proslave bi skupne bijle partizansko – domobranske. Pa ena partizanska pa ena domobranska pesem. Čakamo! Naš dedi že ramunike puca.

No za Prekmurje pa se je zgoudo zgodovinski trenutek. Nouvi minister za okolje Roko Žarnica je zasvejtio v Radanji pa je s pomurskimi županami podpisao aneks k pogodbi pomurskoga vodovoda. Do leta 2014 bi naj zdrava pitna voda prtekla iz sej pip v Pomurji. Super! Kakšo pa te zaj mamo vodou, če de te komaj zdrava. Nan kaj skrijvlejo? Aja pa 125 milijonov € de košto te mega projekt. Pou pa coj da EU. Tak ali tak naši pejnhez, ka smo je v Bruselj poslali. Meni pa ne da mera, pa si mislin, takši brejg pejnhez, če bi vložili v razvoj, pa v nekše fabrike eti v Pomurji. Ka bi li s toga bilou za 4 leta. Vaj kak san norčasti! Što pa rad dela? Glavno ka mo meli čisto, zdravo pitno vodo. Bar žedni lidje nede, če do že lačni.

Vište tak je tou. Nej vij pa nej ges smo si nej krijvi ka živemo glij v toj državi, pa glij zaj, da tak se pomali ide v trij – znate kakše.

Za konec pa li neka valajo tej slovenski pregovori. Sakša rit na svoj šankrejt prijde. Ge so zaj še lani pa prle takši velki manageri pa direktori kak Bavčar, pa Šrot pa Časar? No? Znate?

Nej? Odlično! Vij pa fajnsidite, pa novine štete, pa si broditie štero šunko te za Vüzen geli, pa či mate zadosta bilic za farbat. Ove pa njajmo, naj se farbajo kelko se ščejo. Te njin pa pa kakši pregovor vo najdemo. Adijo.

VANJEK

Nagradna križanka

Od 25. III. do 29. IV.

HOROSKOPEN

Pripravljiva: Agencija Hogod

		ŠTEFAN HAJDINJAK	LEPAK S KRAJŠIM BESEDILOM	GLASBENA IN PLESNA PRVINA	PREBIVALEC NOVEGA SVETA	JUŠNA ZELENJAVA	REKA V MONGOLJI	SPOJ ROKE IN TRUPA	
		ZASTAVA DRUŠTVA							
		KISEL SADEŽ							
		LOJNA BULA							
		SKALA, GOLA SKRIBNA KODOR DELA NAČRTO				NATRIJ PREPROST PLUG		DEL CELOTE	STAR SLOVAN
PEN	VOJAŠKI SPOPAD	KONCERTNA ALI PLESNA DVORANA	GLASBENA USPEŠNICA ZAHODNO-EVROPSKI VELETOK	PAPIRNATO POKRIVALO					
MESTO NA ZAHODU ŠVEDSKE				OSTANEK KART PO DELJENJU OČESNA ŠARENICA					
ISTOVETNOST									
VAGON Z VODO IN PREMOGO ZA LOKOMOTIVO									
KAREL OŠTIR			STAR CITROENOV AVTO DUHOVNIŠKI PRIPRAVNIK						
SLADEK JUŽNI SADEŽ									
PEN	KDOR SE KISLO DRŽI	DOLINA V JULJIH RUMENA POLJSČINA		TEMELJNA VRSKA POSTAVKA V BUDIZMU					
SOVJI GLAS									
TREBUŠNE BOLEČINE									
NOGOMETNI REPRIZENTANT (BRANKO)				ROBERT REDFORD MLEČNI IZDELEK	BANKOVEC ZA 10 EUR	ITALJANSKI PISATELJ CALVINO	ŠPANSKI NOGOMETŠ, NEKO ČLAN ATLETICA IZ MADRIDA	AMERIŠKI IGRALEC TAMIROFF	
NIZ			RASTLINSKA BOLEZEN, PALEZ GOSPA V ITALJI						
ARGON			SLADKORNI BOLNIK JAPONSKA OBLIKA BUDIZMA						
HRVAŠKI KNJIŽEVNIK (VLADIMIR)				JAPONSKI FIZIK (LEO) KRAJ PRI CELJU					
TROPSKO DREVO S TEMNIM LESOM				RAZPOKA V ZEMELJSKEM POVRŠJU RIBIŠKA VRVICA					
ITALJANSKI SLIKAR (ANTONIO CANAL)							DVIGNJEN PROSTOR V TEATRU	BRAZILSKI NOGOMETŠ, ČLAN REALA IZ MADRIDA	
		OTOK V ALEUTH					OSKAR KOGOJ		
		NOČNO POPIVANJE						ZABAVNA ZGODBA	
		GLIVIČNO VNUTJE V USTH				ITALJANSKI PEVEC			
		KRMNA RASTLINA			SOSEDNI PLANET AMERIŠKA IGRALKA (LINDA)				
									PTICA UJEDA
PEN	ORGAN VIDA (MN.)	AMERIŠKA IGRALKA CAMPBELL PLESNA PRIREDITEV		NASILEN VSTOP POMLADNI MESECI					
NOSILEC KOLESA PRI AVTU				AMERIŠKA IGRALKA (DEMI) KARL IMMERMANN					
DRUŽABNA PRIREDITEV OB ČAJU IN PRIGRIZKU							ATLEŠKA DISCIPLINA		
LITERARNI UREDNIK (ANDREJ)			LESK, SUJAJ				KRILO RIMSKE KONJENICE		

Za mlade od 6. do 96. leta, ki priznavajo ljubezen

OVEN

(21. III.–20. IV.)

Dogodki bodo potekali počasneje, večkrat boste morali čakati. Čutili boste, da vam zmanjkuje energije. Naredite vse, da obnovite telesno vzdržljivost in pripravljenost. Morda boste pričakovali spodbudo od drugih, vendar se ne zanašajte preveč na tujo pomoč. Največ uspeha, tudi napredka boste dosegli, če se boste zgedovali po izkušeni osebi. Morda je res primeren čas, da zavihate rokave in se lotite velikega posla.

TEHTNICA

(23. IX.–22. X.)

Odnos s partnerjem bo prišel v skrajno kočljivo fazo, poleg tega boste dvomili o svojih občutkih. O določeni zadevi se je treba pogovoriti in razrešiti pravočasno, sicer bo prišlo do prepira. Obdobje ni primerno za denarne zadeve, posojanje ali velike nakupe. Na čustvenem področju postajate bolj uravnoteženi, kar je opazil nekdo, ki vam lahko popestri življenje.

ŠKORPIJON

(23. X.–21. XI.)

Problem iz preteklosti vam lahko zagreni življenje. Pozornosti je dovolj, čustva so polna, vi bi pa radi še malo več. Morda je prav. Okrog trinajstega boste razdražljivi, eksplozivni in nagnjeni k nepremišljenemu vedenju. Prenehalo vas bo držati šele konec tedna. Ta čas ne ukrepajte, raje mirujte. Vaš optimistični pogled na svet bo na okolico naredil dober vtis.

BIK

(21. IV.–21. V.)

Izkoristite vse, kar se vam ponuja, tudi kaj takega, kar se vam bo zdelo na prvo pogled neprilučno. V zadevi, ki se vas ne tičejo, se ne vpletajte in drugim ne solite pameti. Omislite si kakšen droben nakit ali obesek, na katerem bo tudi kaj iz bakra. Sicer ste v obdobju raznolikih vplivov, zato se boste včasih počutili, kot da ste izgubili kompas. Obdobje za romantiko in morda za nov obraz, zanesljivo za pridobivanje novega znanja.

STRELEC

(22. XI.–21. XII.)

Zabavo boste iskali zunaj doma. Probleme, ki jih imate v službi, pustite v službi, domače probleme pustite doma. Energije bo dovolj, marsikaj vas bo zanimalo, zato boste še kar aktivni. Konec tedna boste dobre volje. Nekdo pričakuje vašo družbo. Partnerja boste zanemarjali, kar ne bo ostalo brez posledic. Pomemben problem, morda v zvezi z družino ali okoljem, je rešljiv, zahteva pa vašo odločnost.

DVOJČKA

(22. V.–21. VI.)

Dokaj umirjen mesec, kljub temu je to obdobje, ki ne dopušča mencanja in odlašanja ter opozarja na previdnost v odnosih z nadrejenimi. Obvladajte jezo in si ne delajte sovražnikov. Za ljubezen in osvajanje izkoristite prvo polovico meseca, pozneje ugodno za urejanje papirnatih zadev in za intelektualno delo, katero bo motil upad energije. Ne opuščajte stvari, za katere ste ugotovili, da vam ustrezajo, da vam dobro denejo.

KOZOROG

(22. XII.–20. I.)

Previdno v tem obdobju, ker vam lahko mimgrede uidejo vaje iz rok. Spogledovanje je lahko zabavno, vendar ima, kot vse drugo, svoje meje. Vzemite si malce počitka in se pripravite na depresivnost, nemir ali nezadovoljstvo. Čeprav ne boste pripravljani za večje akcije, vas bo klic presenetil in dvignil na vse štiri. Zapravljivi boste, pri načrtovanju ne boste realni. Poslušajte nasvet, ne delajte po svoje.

RAK

(22. VI.–22. VII.)

Idejo boste našli v nenavadni situaciji, ko bo vse vznemirljivo in se vam bo pravzaprav zdelo, kot da je nekaj narobe. Dolg pogovor s prijateljem bo rodil sadove, vendar ne že danes ali jutri. Preden se odpravite po nakupih, razmislite, koliko denarja nameravate zapraviti in koliko vam bo ostalo. Počutili se boste optimistično, in to počutje prenašali tudi na okolico, zato vas bodo imeli radi in se radi zbirali okrog vas.

VODNAR

(21. I.–19. II.)

Kaj lahko se zgodi, da vam kmalu obrnejo hrbet in vas potisnejo v kot. Drobne oblube še vedno niste izpolnili, čeprav nekdo potrpežljiva čaka na to. Končuje se obdobje nepremišljenosti, z vsakim novim dnevom vse bolj učinkovito. Povečati bi morali rekreativne aktivnosti. Zaradi nepotrpežljivosti in pretirane želje, da bi bilo vse po vašem, lahko močno zakomplirate zadevo. Malo več prijaznosti in šarma ne bi škodilo.

LEV

(23. VII.–22. VIII.)

Kar so vam svetovali, na neki način upoštevajte, če ne, se bo zaostri in ni nujno, da bo na koncu obveljala vaše. Energije vam ne primanjkuje, zato lahko z vztrajnostjo izpeljete komplicirano zamisel. Pazite, da do drugih ne boste pretirano agresivni in ukazovalni. Pričakovanja in rezultati bodo dosegli vrhunec okrog 17. Večerna kopel vam bo sprostila telo in mišice, poiščite glasbo, ki vas pomirja.

RIBI

(20. II.–20. III.)

Obdobje, ko boste vsak načrt zlahka izpeljali, vendar morate prej popraviti disciplino in nameniti več pozornosti natančnosti. Ne delajte več stvari hkrati. V prvi polovici meseca boste živahni, polni energije in optimistični. To je prednost tega meseca, to je prednost pred drugimi v vašem okolju. Veselo ob koncu tedna, ko vas bodo nekam povabili in boste zelo živahni. Razmišljajte o kakšnem potovanju še pred dopustom.

DEVICA

(23. VIII.–22. IX.)

Priložnost se bo pokazala, vendar jo lahko hitro zapravite. Odločni ste dovolj in tudi poguma vam ne manjka, pa še zvezde kažejo, da je to obdobje dobrih rezultatov. Torej, v napad. Je pa to obdobje, ko boste več energije in živcev porabili za odnose s kolegi kot s poslom samim. V odnosih lahko prevzamete vodilno vlogo. Čas, da malo razvajate telo. Ste kdaj pomislili na savno, na masažo, na kakšno bistveno spremembo na telesu?

Nagrade za izžrebane reševalce

Pravilno rešitev - označena polja - napišite in pošljite na dopisnicah na uredništvo Vestnika, Ulica arhitekta Novaka 13, 9000 Murska Sobota, do petka, 2. aprila 2010.

Rešitev: _____
 _____
 _____
 _____
 _____
 Ime in priimek: _____
 _____
 Naslov: _____

Vestnik 12 – rešitve iz 10. številke Vestnika: mačice, trobentice, zvončki

1. nagrada: kuharska knjiga Lahko jem: Martina Kerec, Šalovci 156, 9204 Šalovci; 2.–8. nagrada majica: Špela Godvajš, Kotna ul. 15, Rakičan, 9000 M. Sobota; Anica Maučec, Gomilica 16, 9224 Turmišče; Jolanka Tormar, Antoličičeva ul. 24, 2000 Maribor; Janez Toth, Poljska ul. 12, 9000 M. Sobota; Tian Škerget, Krekova ul. 27, 2000 Maribor; Marija Šafarčič, Bolehnečici 1, 9224 Sv. Jurij; Olga Farkaš, Ravenska ul. 28 b, 9231 Beltinci

Izžrebanci boste prejeli potrdila oz. nagrade po pošti.

Pen je, kratko rečeno, Vestnikova mesečna priloga in ima tudi sicer zvezo z naravnim mesečnim ciklusom. Ustanovljen je bil, da bi, v skladu z imenom in asociacijami, učinkoval kot časopisni pen (tnalo) in penetrantnej (prodirealec) ter bil poln fotografij, kakor se za tabloid spodobi.

Izdaja ga Podjetje za informiranje. Odgovorni urednik matičnega časopisa je Bojan Budja, urednika sta Jože Riturper, Jernej Šavel in Irma Benko. Za fotografije skrbita Nataša Juhnov in Jure Zauneker, lektorira Nevenka Emri. Računalniško ga oblikuje Robert J. Kovač. Za Pen ni posebne naročnine!

Dijak s kritičnim člankom pometel s študenti

Misliti s svojo glavo in biti kritičen!

Grega Konkolič s člankom *Mladi in politika* zmagal na natečaju *Le Mond diplomatique*

Politika se mi zdi zanimiva, že odkar sem kot otrok doma prvič slišal pogovore o raznih politikah ter aferah v Sloveniji in tujini, a z leti ljudje postanemo kritični, začnemo misliti s svojo glavo in tako sem tudi jaz prej ali slej dojel, da se je politike najbolje na veliko izogibati...« Tako je začel svoj članek z naslovom *Mladi in politika* dijak tretjega letnika Gimnazije Franca Miklošiča Ljutomer Grega Konkolič, doma iz Černelavec pri Mur-

ski Soboti, ki ga je povsem samoiniciativno (običajno to počnejo profesorji ali ravnatelji) poslal na študentski natečaj uredništva *Le Mond diplomatique* v slovenščini. Na svoje veliko presenečenje je zmagal, članek je bil objavljen v časopisu, ki je izšel v soboto, 13. marca, kot priloga *Dela ...* in premagal vse prijavljene študente.

Dejstvo, da je dijak napisal najboljši esej, je presenetilo tudi šolskega ministra dr. Igorja Lukšiča, sicer profe-

sorja Fakultete za družbene vede. Minuli ponedeljek se je ob uradnem obisku Pomurja ustavil na ljutomerski gimnaziji, da bi spoznal tega fanta – razumnika, ki je s kritičnim in pronicljivim pisanjem premagal študentska peresa z njegove fakultete. Presenečeni so bili tudi profesorji in ravnatelj, ker niso vedeli za njegovo udeležbo na natečaju. Grega je pojasnil: »Za ta natečaj sem izvedel od prijatelja, priporočal mi je, ker je vedel, kako razmišljam, naj se prijavim. Klical sem urednico in jo vprašal, ali se lahko prijavim kot dijak na študentski natečaj. Ker je povedala, da lahko, sem poslal članek. Ja, res sem malo drugačen. Zelo sem kritičen. Zanima me politika. Namesto da bi žuriral kot večina drugih, pač raje pišem kritični esej. Poslal sem ga na uredništvo, ker pa ni bilo odgovora, nobenega odziva, ali je dober ali ne, sem izgubil upanje, da bo objavljen. Zato je bilo v soboto toliko večje presenečenje, da je bil objavljen. Še bolj pa, ko me je v ponedeljek minister želel spoznati. Nisem računal, da se bo zaradi tega pisanja toliko dogajalo.«

Grega Konkolič odkrito priznava, da je že od malega zelo kritičen in da ga politika zanima. Ker se mu je ponudila priložnost, se je udeležil osemdnevnega druženja v Bonnu s 165 mladimi iz vse Evrope v okviru Model European Parliament (MEP). V članku je tako opisal svoje izkušnje z MEP-a in delo v desetih komitejih. Politika se mu zdi kot nekakšna igra, ki se spleta, ti da izkušnje. In zakaj večine mladih politika ne zanima, če sam priznava, da ima že veliko mladih zrele poglede in perspektivne ideje o političnem dogajanju? Grega odgovarja: »Mladih politika ne zanima, ker se v ospredje postavljajo definicije in ne praktičnost. Dobro bi bilo, da se mediji ne bi toliko ukvarjali s politikom, saj se vse prikazuje predvsem v slabi luči. Tudi šola bi se lahko v okviru svojega dela ukvarjala z bolj aktualnimi in praktičnimi zadevami, na primer da bi eseje ali šolske naloge pisali o aktualnih političnih problemih. Vsak človek ima svoj pogled in svoje rešitve, vprašanje, kako se to upošteva.«

Bernarda B. Peček

»Sem družboslovec, vem, da bom študiral nekaj takega, kot so mednarodni odnosi, sociologija, politologija, mogoče tudi novinarstvo. Sebe nikoli nisem videl v naravoslovju. Me pač že od malega zanimajo družba, odnosi in procesi v družbi ter politika,« je odločen Grega Konkolič iz Černelavec, dijak tretjega letnika ljutomerske gimnazije. Fotografija Bernarda B. Peček

Blanka Škafar se kljub slepoti preizkuša v novinarstvu

Najraje bere knjige

Delo na Murskem valu in Vestniku ji bo ostalo v lepem spominu

Enaindvajsetletna Blanka Škafar iz Odranec je slepa že od rojstva, vendar ji to ni predstavljalo ovire, da se ne bi podala na delo v medije, kar si je od nekaj želela. Osnovnošolski program je Blanka obiskovala v okviru Zavoda za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani. V času, ko je končala osnovno šolo, je bila izvedena tudi t. i. integracija, ki je slepi in slabovidni mladini omogočila vpis v običajne srednje šole.

Blanka se je z veseljem vrnila v Prekmurje, saj kot pravi, se med vrstniki v Ljubljani ni dobro počutila. Vpisala se je na Ekonomsko šolo Murska Sobota, kjer je uspešno končala program ekonomski tehnik in opravila maturu. Na srednjo šolo jo vežejo lepi spomini, tam si je tudi ustvarila krog prijateljev, s katerimi se še danes

dobiva. »Verjetno je k temu pripomoglo tudi dejstvo, da je bila v razredu moja sosedica in prijateljica iz otroštva Katja Maučec,« pravi Blanka, ki so se ji kmalu približali še drugi sošolci, pri čemer kot dobro prijateljico omenja tudi Urško Kranjec. »Urška je že na začetku prišla k meni in začela pogovor, to pa mi je takoj dvignilo samozavest.« Z veseljem se spominja tudi smešnih pripetljajev v šoli. Npr. ko so morali ob prihodu profesorja vsi vstati, je včasih prišel v razred kakšen zaposleni sošolec in Blanka se je, misleč da je prišel profesor, pognala na noge. »Včasih tudi slišim, da nekdo pravi zdravo in takoj odzdravim, nakar ugotovim, da ta človek govori po mobitelu,« v smehu pravi Blanka. Najprej je razmišljala o študiju slovenščine in novinarstva, vendar so bile težave glede mobilnosti, saj

Blanka Škafar je z novinarji Murskega vala in Vestnika dva tedna soustvarjala radijski program in časopis.

bi jo moral nekdo zmeraj spremljati, zaradi česar se je odločila, da bo izobraževanje nadaljevala na višji ekonomski šoli v Murski Soboti. Delo v medijih jo zanima, ker je rada v stiku z drugimi ljudmi. Kratek čas, ki ga je preživela na Murskem valu in Vestniku, ji bo ostal v lepem spominu, poudarja pa, da ji je radio od vseh medijev najbližje. Blanka piše članke s pomočjo posebne naprave – braillove vrstice, ki je priključena na računalnik. Naprava predstavlja za Blanko računalniški zaslon, vendar lahko zazna le eno vrstico naenkrat, sama pa s pomočjo pik na braillovi vrstici, ki se spreminjajo, ko prehaja med vrsticami, razbere, kaj piše v posamezni vrstici. Da je s pomočjo te naprave zelo učinkovita, so se prepričali tudi Vestnikovi novinarji, s katerimi je Blanka sodelovala pri pisanju

nekaterih člankov, ki so bili prav presenečeni nad tem, kako hitro je naredila prepis tonskega posnetka intervjuja. Podobno ji naprava omogoča tudi branje knjig. Branje pa je tudi njena najljubša dejavnost. Na spletu imajo na strani Zveze društev slepih in slabovidnih dostop do elektronskih in zvočnih knjig: »Preberem rada vsako knjigo, ki jo dobim,« pravi Blanka, ki ima dogovor s knjižničarjem, da ji na dom pošilja knjige v braillovi pisavi, in kot pravi, z izborom ni težav, saj se še ni zgodilo, da ji knjiga, ki jo dobi v roke, ne bi bila zanimiva. Pri praksi na Murskem valu so ji pomagali v društvu slepih in slabovidnih, je pa tudi zadovoljna in hvaležna, da je mentorica na ekonomski šoli Ivana Domjan privolila, da prakso opravlja v medijih.

T. M.

Kontroverzni ultramaratonski plavalec si tudi v Murski Soboti ni nabral novih simpatij

Režiser hotel ubiti Strela?

Tako trdi glavna oseba dokumentarca Mož, ki je premagal Amazonko – S slovenskimi novinarji sprt, ker mu očitajo, da njegovi podvigi nimajo ničesar skupnega s športom

Pred dnevi se je v kinu Star Max v soboškem zabaviščnem centru Party Max končalo predvajanje dokumentarnega filma *Mož, ki je premagal Amazonko* oz. *Big River Man*, ki govori o tem, kako je slovenski ultramaratonski plavalec Martin Strel preplaval omenjeno reko. Dokumentarec je na festivalu v Sundanceu prejel drugo nagrado za fotografijo.

Premiere filma v Murski Soboti sta se udeležila tudi Martin Strel in njegov sin Borut, ki je v dokumentarcu pripovedovalec zgodbe. Film *Big River Man* je dolg uro in štirideset minut, če-

Martina Strela in njegovega sina Boruta je v Murski Soboti pričakala na pol prazna dvorana.

prav je bil po Strelavih besedah še štirideset minut daljši, a so ga ameriški ustvarjalci za toliko skrajšali. Med izrezanimi prizori je npr. tudi Lojze Peterle, ki opisuje Slovenijo: »Lojze je bil kar malce razočaran, ko je videl, da ga ni nikjer v filmu.« Film *Big River Man* je režiral Američan John Maringouin, o katerem je Martin Strel povedal nekaj osupljivih podatkov: »Včasih me je pošiljal v določene rečne rokave in mi rekel, da naj jih še enkrat preplavam, da bo videti bolj nevarno. Jaz vem, da si je on želel, da bi jaz umrl. Vem, da je želel posneti mojo smrt.« O tem, kakšna nenavadna družčina se je zbrala leta 2007 za 66 dni podviga na Amazonki, se je dalo razbrati tudi iz naslednjih Martinovih besed: »John je včasih spil kakšen pir preveč. Pa tudi droga mu občasno ni bila tuja.«

Kontroverzni Strel je bil v svojem elementu že takoj po koncu predvajanja filma, ko se je ozrl naokrog: »Tole pa je prva na pol prazna dvorana, kjer smo bili. Vseposod je bilo polno, tu pa ne. To je ponavadi tako pred domačim pragom.« Nato je bil poln hvale na račun tujih novinarjev ter poln kritik in cinizma na račun slovenskih: »Ravno danes je eden zapisal, da je Amazonka četrta najdaljša reka na svetu. In to napiše en tako ugleden novinar. To se v Britaniji ne bi moglo zgoditi.« Po njegovem je namreč Amazonka najdaljša reka, še daljša od Nila. S slovenskimi novinarji je Strel sprt, ker mu očitajo, da njegovi maratonski podvigi nimajo ničesar skupnega s športom, da so v bistvu samopromocija in da so pravzaprav njegovi rekordi doseženi na sumljiv način. Tako je novinar Marjan Jerman, ki je na nekaj etapah spremljal Strela, že izjavil: »Ko je utrujen, ga potegnejo iz vode na ladjo in medtem ladja pluje naprej. Ponoči spi na ladji in ta včasih spet pluje naprej.« To je vsaj enkrat videti tudi v omenjenem filmu. Tu absolutno ne gre za neprekinjeno preplavanje Amazonke, ampak za plavanje po odsekih. Resda je tudi to zahtevalo svojevrsten napor in žrtvovanje v izredno nevarni vodi, polni piranj, krokodilov, zajedavskih rib, anakond, plavajočih debel in še česa. Zaradi vsega naštetega je Strel skoraj popolnoma izgubil svojo duševno prištevnost, kar film tudi nazorno prikaže. In v njem ni res skoraj ničesar športnega, saj se tudi vidi, kako se je že tako predebeli Martin vsaj na začetku basal s hrano in alkoholom. Slednje mu ni bilo ravno všeč: »Res je moje pitje preveč poudarjeno, ampak sam sploh nisem imel vpliva na to, kakšen bo film ob predvajanju.« Presenetljiv podatek je nato razkril še sin Borut: »Meni so Američani potisnili v roke listek z besedilom in mi dejali, da naj ga čim hitreje preberem, ker ni več dosti časa. Tako sam sploh nisem vedel, kakšne scene bodo zmontirali k določenemu besedilu.«

Film *Mož, ki je premagal Amazonko* bodo kmalu predvajali tudi na televizijskem kanalu Discovery in na slovenski nacionalni televiziji.

Tomo Koleč

Na lekarniški tehtnici

Janez Springer,
mag. farm., spec.

Vaginalna glivična okužba – pogosta, a rešljiva ženska težava (3)

Od prepoznavne, katera vrsta vaginalnih težav prizadene žensko, je odvisna ustreznost zdravljenja. Ko so glivice vzrok za nastale bolezenske simptome, so vaginalne tablete in kreme z vsebovanim antimikotikom, ki so pri nas od nedavna – natančneje od septembra 2009 – na voljo tudi brez recepta, učinkovita sredstva za njihovo odpravo. Za oceno bolezenskega vzroka so v korist različni podatki. Pomembno je poznati starost bolnice, ali je ta mladoletnica, odrasla ali starejša oseba. Vedeti moramo, kako pogosto se pojavlja težava, kako dolgo traja in kakšni so značilni znaki. Ali srbenje spremlja izcedek iz nožnice, in če, kakšen je po barvi, vonju in videzu? Je nožnični predel boleč, je boleč spolni odnos, bolnica težko gre na vodo, srbi tudi zadnjični predel in so morda glivice vzrok srbenja? Kakšne bolezni sicer pestijo bolnico, katera zdravila jemlje in kakšen fiziološki položaj jo opredeljuje?

Kdaj k zdravniku?

Če je terapevtsko izhodišče za samozdravljenje vaginalne glivične okužbe majavo, se je treba odločiti za zdravljenje pri zdravniku. To velja v naslednjih primerih: simptomi vaginalne klinične okužbe so se pojavili prvič; znano je, da je bolnica preobčutljiva za antimikotična zdravila; bolnica je ali bi lahko bila noseča; v zadnjega pol leta je imela vaginalno glivično okužbo več kot dvakrat; ženska ima spolno prenosljivo bolezen, ali je bila v stiku s partnerjem, ki jo ima; bolnica je mlajša od 18 let ali starejša od 60 let; neobičajno močno krvavi iz nožnice; nožnični izcedek je krvav; maternični vrat in nožnica sta boleči, sluznica pa posejana z razjedami ali kako drugače opazno prizadeta; nožnične težave spremlja bolečina v spodnjem delu trebuha in bolnica težko gre na vodo. Samozdravljenje je treba prekiniti in nadaljevati zdravljenje s pomočjo zdravnika, če se pojavijo neželeni učinki, kot so rdečina, preobčutljivostna reakcija in otekline, prav tako pa, ko ni izboljšanja po tednu dni samozdravljenja.

Samozdravljenje

Zdravila z vsebovanimi azoli, kot je na primer klotrimazol, so učinkovita pri zdravljenju vaginalne glivične okužbe tako mikrobiološko kot klinično v 80 do 95 odstotkih. Farmacevtske oblike za zunanjo uporabo omogočijo hitrejšo olajšanje najbrž zaradi podlage, kamor je zdravilna učinkovina vgrajena. Nekatere ženske imajo rajši zdravila za uživanje, vendar so takšna proti glivicam pri nas na voljo le na recept, pri samozdravljenju z zdravili brez recepta pa bolnice lahko izberejo med različnimi oblikami za zunanjo uporabo. Za bolnika prijaznejše zdravilo izboljša izvedbo zdravljenja, ki je za terapevtski uspeh prav toliko pomembna kot ustrezno, učinkovito in varno zdravilo. Pri bolnicah s suho nožnično sluznico (največkrat postmenopavznih po 45. letu) je uporaba kreme primernejša od uporabe vaginalnih tablet. Za bolnice z navzočimi znaki (rdečico) na zunanjem spolovilu, in ko ima težave tudi njihov partner, pa je treba poleg vaginalnih tablet uporabiti tudi kremo. Na tržišču so na voljo vaginalne tablete za enodnevno in tridnevno vlaganje v nožnico, s kremo pa je treba namazati prizadeto mesto dvakrat na dan, zjutraj in zvečer. Protiglivične učinkovine azoli zelo redko povzročijo preobčutljivostno reakcijo, vendar je pred uporabo zdravila treba izključiti tudi to možnost.

Zasebnost. Če ste v zadregi, ker se bojite, da bi vaš pogovor o vaginalni glivični okužbi v lekarni slišal poleg farmacevta še kdo drug, zahtevajte diskreten pogovor o tej temi v svetovalnem prostoru, ki ga premore že večina lekarn.

Zdravljenje partnerja. Danes prevladuje mnenje, da se spolnemu partnerju, ki je brez opaznih znakov glivične okužbe, ni treba zdraviti, vsekakor pa mora to storiti moški, ki te znake na spolnem udu ima. Kremo z vsebovanim azolom namaže na prizadeto mesto dvakrat dnevno šest dni zaporedoma. Peroralna oblika protiglivičnega zdravila za samozdravljenje ne pride v poštev, ker se dobi le na recept.

Probiotiki. Probiotični jogurti naj bi naredili nožnično okolje odpornejše proti kužnemu razrastu glivic. Priporoča se, naj bi k vaginalni okužbi nagnjena ženska redno uživala jogurt za dvig ravnih laktobacilov v črevesju. Znanstvenih dokazov za omenjeno priporočilo je malo, vendar ne povzročajo škode. Prav gotovo pa se je boljše odločiti za gotove izdelke – zdravila, zdravstvene pripomočke in prehranska dopolnila – z zadostnim odmerkom koristnih mikroorganizmov, pa naj bodo namenjeni uživanju ali vlaganju. Nekateri za zdravljenje vaginalne glivične okužbe priporočijo neposreden nanos jogurta na zunanje spolovilo in vnos v nožnico s pomočjo tampona. Tudi ta postopek ni dokazano učinkovit, a je spet nenevaren, čeprav higienično sporen. Nekatere ženske tožijo, da je pekoč, to pa ne preseneča, če se dodatno obremenjuje razgaljena in boleča koža.

Kaj lahko stori ženska sama? Vaginalna glivična okužba uspeva v okolju. K njej namesto sin-ga perila nosijo pretesno oprijeto, stijo uporabo tamponov. Odrečejo naj se peničim kopelim, umivanju z agresivnim milom in prhanju nožnice, ker se s takšnim početjem odstrani naravna nožnična zaščita. Vaginalni dezodoranti niso primerni, ker lahko povzročijo alergične reakcije. Če pa je ženska ljubav uporaba mil ali drugih negovalnih sredstev, naj se odloči za blažje izdelke s sorodnimi lastnostmi in brez dišav. Skrbno brisanje intimnih predelov v smeri od nožnice k zadnjici lahko prepreči prehod kužnih glivic v nožnico.

Splošen vtis in namig

Srbenje v intimnih predelih ženskega telesa je pogosta, a rešljiva kužna težava, ki pa se da odpraviti tudi in velikokrat le s farmacevtovo pomočjo. Pri tem nadležna vprašanja, ki jih mora farmacevt zastaviti ženski, da bi postavil trdno izhodišče za tovrstno samozdravljenje, ne bi smela biti nepremostljiva ovira za obisk najbližje lekarne.

Z našega štedilnika

Branko Časar,
kuharski mojster
v gostilni
Pri Lovenjaku
v Polani

Mangova kremna juha

400 g manga, 40 g rdeče soje, 100 g bučk, 100 cl zelenjavne osnove, 3 cl olja, sol, beli poper, limonin sok

Olje v kozici segrejemo in na njem malo prepražimo rdečo sojo. Zalijemo z zelenjavno osnovo in prevremo. Dodamo olupljene bučke, ki smo jih narezali na rezance. Mango olupimo, tri četrtine narežemo na krljje in dodamo k juhi. Kuhamo toliko časa, da se vse sestavine zmehčajo. Nato juho pretlačimo, ponovno pristavimo, začini in po okusu okisamo z limoninim sokom. Okus lahko popestrimo s kislo smetano. Kot jušni vložek uporabimo preostanek manga, ki ga narežemo na kockice.

Račje prsi z jabolki

720 g račjih prsi, sol, poper, 80 g masla, 100 g šalotke, 5 cl belega vina, 4 cl konjaka, 5 cl vode, 10 cl kisle smetane, 40 g gosjih jeter, 300 g olupljenih jabolok, 30 g kristalnega sladkorja, 2 cl limoninega soka, 10 cl belega vina

Račje prsi brez kosti v hladni vodi operemo, nato s krpo osušimo, solimo in popramo. Maslo v ponvi razpustimo in na njem opečemo prsi. Opečene prsi preložimo v drugo posodo, na preostanku maščobe pa prepražimo na drobne kocke narezano šalotko in jo zalijemo s konjakom, vinom in vodo. Dodamo na kocke narezano gosja jetera in opečene prsi ter dušimo do mehkega. Omako pretlačimo, dodamo kislo smetano, prevremo in začini.

V drugi ponvi karameliziramo sladkor, dodamo na krljje narezana jabolka, jih z vseh strani opečemo ter zalijemo z vinom in limoninim sokom. Dušimo, da se jabolka zmehčajo. Račje prsi narežemo na tanke rezine, prelijemo z omako, obložimo z jabolki in vroče ponudimo.

Testenine s fižolom

300 g paradižnika, 80 g čebule, 3 cl olja, 80 g sveže rdeče paprike, 200 g vložene ga rdečega fižola, 10 cl sladke smetane, 10 cl

zelenjavne osnove, 200 g domačih širokih rezancev, sol, origano, drobnjak, peteršilj

Čebulo na olju prepražimo, dodamo olupljen in na kocke narezan paradižnik in na drobne kocke narezano papriko. Malo podušimo, dodamo fižol, zalijemo s smetano in zelenjavno osnovo ter začini in dobro prevremo.

Posebej v slani vodi skuhamo široke rezance, odcedimo in vroče pred serviranjem pomešamo s pripravljeno omako. Jed potresemo še s seseklanim peteršiljem.

Sojina solata s hruško

250 g sojinih kalčkov, 200 g hrušk, 60 g rdeče čebule, 10 g drobnjaka, 5 cl vinskega kisa, sol, poper, 2 cl olja, 30 g sezama, 3 cl olja

Sojine kalčke operemo. Hruško in čebulo narežemo na rezance. Drobnjak sesekljamo. Vse skupaj stresemo v skledo, prelijemo s kisom in oljem, solimo, popramo ter rahlo premešamo. Okus popestrimo z na olju prepraženim sezamom, ki ga potresemo po solati.

Sočne kocke

2 jajci, 200 g sladkorja, 5 cl olja, 20 cl mleka, 150 g pšeničnega zdroba, ¼ zavitka pecilnega praška, 800 g jabolok

Za kremo: 100 g margarine, 60 cl mleka, 140 g sladkorja, 80 g praška za vaniljev puding

Za posip: 50 g čokoladnih drobtin

Jajca in sladkor penasto umešamo. Nato postopoma dodajamo olje in mleko. Dobro premešamo, dodamo pšenični zdrob s pecilnim praškom ter naribana in ožeta jabolka. Narahlo premešamo. Testo damo v pomaščen in pomokan pekač. Pečemo 40 minut pri 175 °C. Pečeno testo v pekaču ohladimo. Ohlajeno premešamo s kremo, po vrhu pa posipamo s čokoladnimi drobtinami. Počakamo, da se krema strdi, in šele takrat pecivo narežemo na poljubne kocke.

Priprava kreme: Margarino penasto mešamo, da dobro naraste. Dodamo ohlajen iz mleka, sladkorja in vanilinpraška skuhan puding in dobro premešamo.

Odložite kozarec!

Če se želite izogniti alergijam, pijte manj alkohola. Danska študija, v kateri je sodelovalo 5870 žensk, je pokazala, da se tveganje za nesezonske alergije z vsako alkoholno pijačo na teden poveča za tri odstotke. Študija je pokazala, da je bilo pri ženskah, ki so na teden spile več kot 14 kozarcev alkoholnih pijač, 78 odstotkov več možnosti za razvoj teh alergij kot pri ženskah, ki so na teden spile manj kot eno alkoholno pijačo. Za zdaj še ni jasno, ali pitje alkohola enako vpliva na moške.

Proč s starimi odejami!

Ljudje se radi navežemo na svojo odejo. Nekatere so stare tudi 20 let in več. Dokazano je, da je takšna doba za odejo veliko preveč, saj se sčasoma v odejah naselijo pršice, ki so najpogostejši vzrok kroničnih alergijskih obolenj.

Potenje, povečan pritisk na organizem, boleznih dihal in nespečnost so pogosto posledica težkih in nezračnih polnil. Odeja z dolgotrajno uporabo izgublja tudi svojo toplotno vrednost, saj se polnilo razrahlja in v odeji nastanejo »mrzle cone«.

Razporeditev pohištva

Pri razporeditvi pohištva je treba upoštevati prehodnost prostora ter smer pogledov. Velika sedežna garnitura bo v majhnem prostoru močno ovirala prehod in prostor dodatno zmanjšala. Klubska mizica naj ne stoji preblizu sedežem, saj bo preprečevala udobno sedenje. Ker je običajno tudi nizka, se lahko zgodi, da vanjo po nesreči butne kakšno koleno ali golen. Če imamo v prostoru televizor, kamin ali akvarij, upoštevajmo, da naj bi bil osrednji objekt viden z vseh ali vsaj čim več sedežev.

Besede mode

Tatjana Kalamar Morales

Želja po identiteti

Moda nas obdaja, če hočemo ali ne, zato ni trivialna. V resici ne kupujemo oblačil in modnih dodatkov, temveč identiteto. Vsak letni čas prihaja z novo svežino barv in oblik tudi v oblačilih, ki nas presenečajo z novimi željami po še. Cilj mnogih modnih blagovnih znamk, ki se predstavljajo na dragih modnih revijah, je, da se spleča šele takrat, ko se poveča prodaja krem in modnih dodatkov, med njimi tudi sončnih očal.

Več za lajšanje bolečin

Izdatki za nakup sredstev za lajšanje bolečin, ki so na voljo z receptom, so se po podatkih Ameriške agencije za raziskave in kakovost zdravstvenega varstva v zadnjih desetih letih potrojili.

Povprečni letni izdatek Američana za analgetike se je s 93 dolarjev povečal na 232 dolarjev. Močno pa je naraslo tudi število nakupov zdravil na recept s 164 milijonov na 231 milijonov dolarjev.

Črno, kvadratno

Sončna očala so več kot okvir, skozi katerega zaščitimo svoje oči. Omogoča nam pogled skozi in onemogoča drugim, da skozi isti okvir vidijo naše oči. Črna barva steklenega zrkla deluje bolj skrivnostno, svetlo siva pa ponuja dodano vrednost očal tudi v notranjih prostorih. Na tak način nam jih ni treba snemati. V primeru črnih očal v notranjem prostoru pa je stvar takale: lahko jih nosimo na čelu, kjer delujejo lepše od okrasnega traku Alice v čudežni deželi.

da drugega nakita ni preveč in da je tonsko usklajen s kovino očal. Njihova prednost je tudi ta, da so ene redkih, ki so ostale še tako velike in nadaljujejo trend velikih sončnih očal.

Pilotska inspiracija

Piloti so postali močna inspiracija, ki so ji sledili mnogi modni oblikovalci. Njihova močna podoba v usnjenih oblačilih, ki so jih nosili v prejšnjem stoletju, so pravi magnet za nove ideje. Tudi pilotska očala so že nekaj sezon med aktualnimi, a tokrat spet malo drugačna. Zrkla so nekoliko bližje, nekoliko večja in vendar spominjajo na klasične rejbenke. Barvni odtenki so povsem različni, a prevladuje več sivih in črnih odtenkov. Zdi se, da je več hladnih barvnih odtenkov, ki lepo poudarijo odtenek naše kože. Ja, tudi bele.

Sončna očala ne spadajo med navadne modne dodatke; niso muha enodnevnica. Če so nas kakšne spremljale v ključnih trenutkih našega življenja, vemo, da lahko postanejo železni reper-toar.

Zlata privlačnost

Nove ovalne oblike očal so v toplih rjavih odtenkih, spremlja jih eleganten in enostaven okvir. Kovinski okvir je lahek in tehnološko dovršen tako, da predstavlja pravi nakit. Paziti moramo,

Domači vrt

Olga Varga
Arhiv družine Požonec
in Nataša Juhnov

Na vrtu poskrbljeno tudi za prijatelje

Obiskali smo hišo družine Požonec v Trimlinih na zavidljivem prostoru in z zanimivim vrtom v neposredni bližini potoka Ledava z lepim razgledom na Lendavo. Ko smo se dogovarjali za obisk, je bilo povedano, da vrt ureja gospod Edvard. Ob obisku pa smo izvedeli, da enoletnice, dveletnice in trajnice neguje žena gospa Dragica.

Bilo je pred petindvajsetimi leti, ko je prve osnove za oblikovanje vrta gospod Edvard poiskal pri gospodu inž. Stanku Horvatu. Prav o vrtu imajo celo slikovno kroniko, od nastanka do danes. Zanimala so ga predvsem drevesa: omorike, javorji, lipe. Ker ima gospod Edvard rad biologijo – po duši je ribič, povezan z naravo – ga je flora privlačila. Z leti in nabiranjem strokovnega znanja ter izkušnjami je vrt dopolnjeval.

Živa meja je iz kleka, stara več kot 20 let, skrbno porezana, za kar skrbi gospod Edvard. Tudi pušpani, katalpe in vrtnice so že porezane, saj je bila zima dolgočasno obdobje. Za barvitost v vrtu skrbi ambrovec, cvetoči japonski dren, ki je majhno drevo in eno izmed najlepših na vrtu. Drevesa, grmičevje, iglavci so gospodu Edvardu še posebno pri srcu, saj dajejo vrtu ogrodje. Prava lepota je povešava sofa s povešajočimi se

vejami in z rumenimi grozdastimi cvetovi ter jajčastimi lističi. Posajena je malo pred vhodom in s široko kroglasto krošnjo posebno zanimiva. Vsak letni čas je po svoje zanimiv. Poleti daje mnogo veselja ribnik, star okrog šest let, v njem je veliko cvetočih lokvanjev, okrog so posajene redka sorta rdečih kalun, karpatske zvončnice, hoste in perunike. Zraven je klopca za počitek. V jesenskem času je posebno veličasten japonski javor. Na vrtu ni kamenja, razen pri ribniku. Namesto lubja ali drugega pokrivala rastejo pokrovne rastline, kot so krčnica, ki ostane vedno zelena in še bogato cveti. Na vrtu ne manjka pergole, ki je iz bujno rastočega japonskega kovačnika. Cvetovi so prijetno dišeči v rumeno-beli barvi. Vrtni nepozebnik, srednje visok grm, cveti zelo dolgo v rjavordeči barvi.

Vrt ima veliko rastlin neprecenljive vrednosti, kot so rdeča breza in mini španski bezeg z lila cvetovi. Vzorčen je tudi sadni vrt z različnimi sortami hrušk in jablan. Trati se posveča velika pozornost s prezračevanjem, gnojenjem, zalivanjem in košnjo.

Miren, senčen kotiček na zahodni strani pod lipo pa je za prijatelje v objemu nostalgije iz rojstnega Kobilja – vinske trte: izabele, šmarnice in jurke.

Gospa Dragica ima veliko zbirko kaktusov.

Ribnik v polnem cvetju v mesecu juniju

Javor s podrastjo iz brinov

Gospod Edvard se je prej ukvarjal z atletiko, nogometom, orodno telovadbo, sedaj pa ima veliko dela z domačim vrtom.

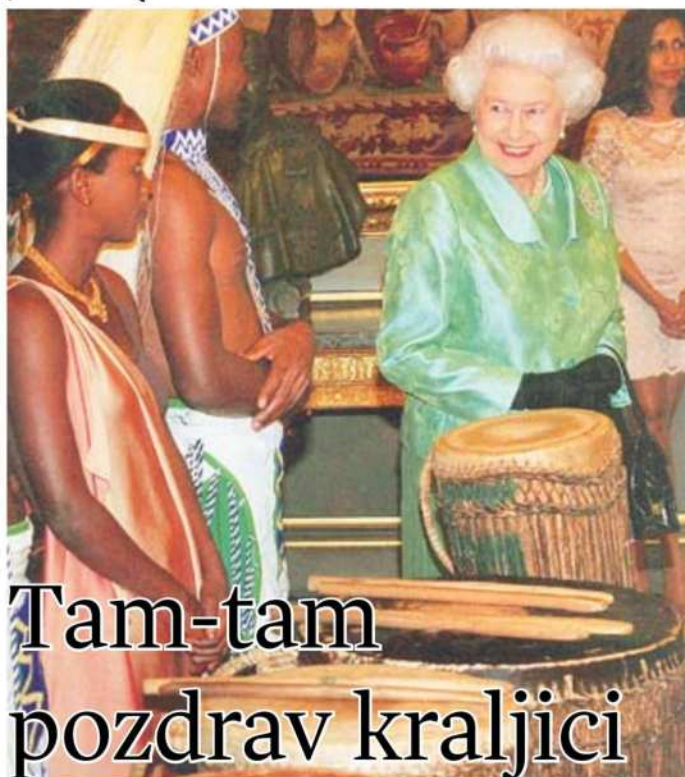
Strokovni nasvet

Trajnice za podeželje

Že od nekdaj so bile prisotne. Njihova lepota sega od spomladi do poznih jesenskih dni. Gojimo jih za rezanje in za okras gredic. Najbolj priporočljive so: potonike, ostrožniki, zvončnice, rman, jesenske astre, plahtica, plamenka, volčji bob in druge. Z njimi nimamo veliko dela.

Pergola pred vhodom z bujno rastočim japonskim kovačnikom

Tam-tam pozdrav kraljici

Na tradicionalnem dnevu Commonwealtha, ki so ga letos proslavljali v Londonu, se je zbrala množica ljudi, odetih v pisana oblačila, v nacionalne noše z dobrega dela naše zemlje. Nič čudnega, če vemo, da je kar štiriinpetdeset držav, v bistvu so to nekdanje britanske kolonije, članice te zveze, v katerih prebiva četrtina prebivalcev našega planeta. Na začetku slovesnosti v Marlborough Houseu, ki je administrativno središče, so kraljici Elizabeti II. zaigrali delegati s črne celine.

Svinjske polovice

Sklad britanskega prestolonaslednika Prince's Trust se bori predvsem za zmanjševanje nezaposlenosti med mladimi in pri tem posveča posebno pozornost dodatnemu izobraževanju mladih iskalcev zaposlitve. Princ Charles sam

vodi akcije ali jih skrbno spremlja. Tako je opravil »inšpekcijo« tečaja za kuharje. Prisoten je bil pri uri mesarjenja, ko so se bodoči kuharji učili rezati meso. Pozneje je izjavil, da mu je bilo zanimivo, saj še nikoli ni bil v mesnici.

Vse mu uspeva

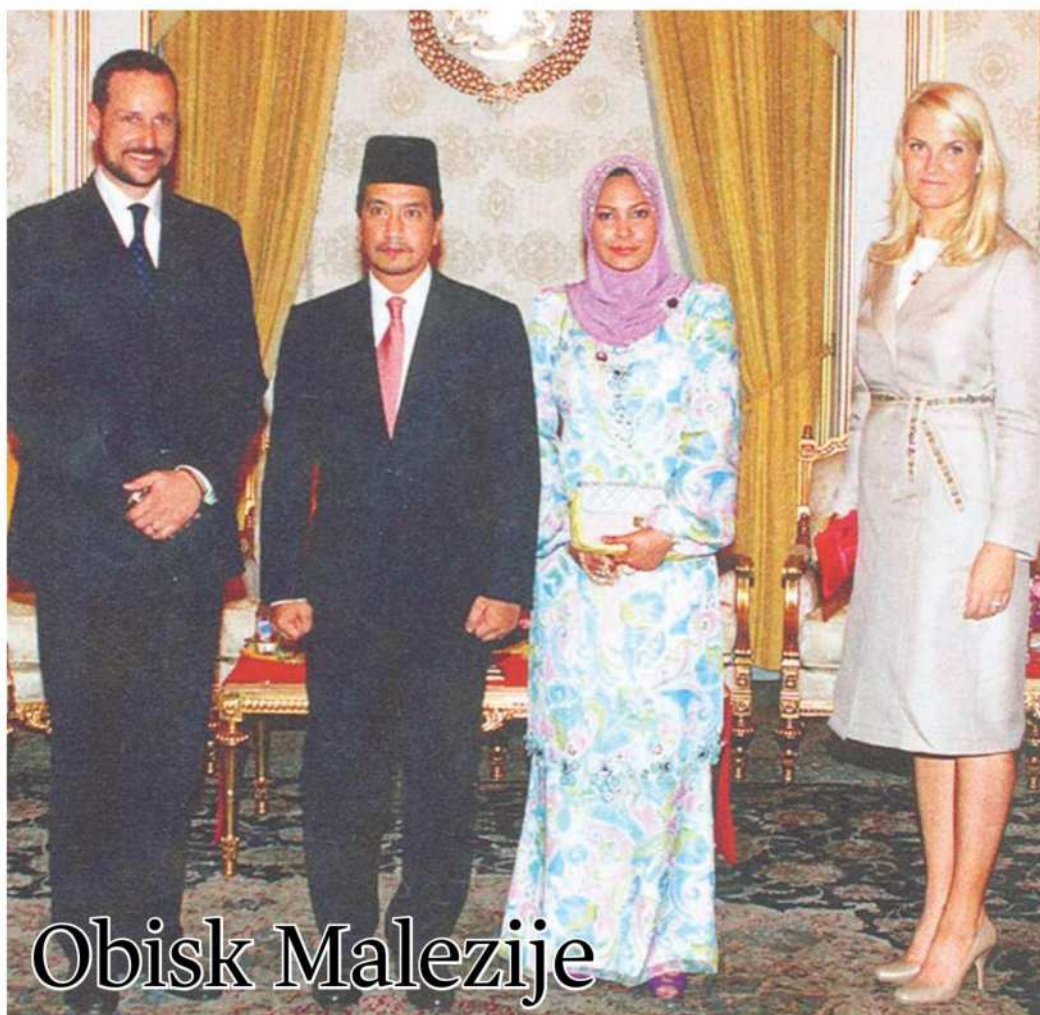
Jesus Luz (22) očitno dobro krmari svoje življenje. Bil bi še naprej eden številnih brazilskih lepotcev in manekenov, če mu usoda ne bi naklonila priložnosti, da se je ob nekem sprejemu srečal iz oči v oči s pevko Madonno. Gospa, čez petdeset let jih je že nabrala, je vrgla oko na postavnega mladeniča in še isti večer sta se na balkonu poljubila, pozneje pa zapustila zabavo in šla po svoje v neki disko. Zveza še vedno traja, Madonna pa skrbi, da ima fant delo. Ne samo na modnih pistah. Zdaj mu je uredila, da je podpisal pogodbo z diskografsko hišo Warner Bros. Datum za snemanje albuma še ni dorečen, do takrat pa bo Jesus nastopal kot DJ v klubu Room Theater v Parizu, kjer mu dela družbo producent in ravno tako DJ Swizz Beatz, katerega poznajo predvsem kot fanta pevke Alicije Keys.

Oliver se je med delavkami tovarne obnašal kot pravi državnik. Sprehodil se je med stroji, se z njimi fotografiral in tudi povprašal, kako so zadovoljne z razmerami in plačo.

Velike priprave

Oliver Dragojević se je odločil, da bo poskušal osvojiti tudi angleško publiko. Sredi aprila bo nastopil v znamenitem prestižnem londonskem Royal Albert Hallu, kje ponavadi nastopajo največje zvezde svetovnega slovesa. Dragojević ima kar precej mednarodnih izkušenj. Eden takšnih pomembnejših koncertov je bil pred slabima dvema letoma v slavni newyorški dvorani Carnegie Hall, kjer je navdušil kakšnih dva tisoč petsto poslušalcev. »Uresničile so se mi otroške sanje,« je takrat povedal eden najbolj priznanih hrvaških glasbenikov. Seveda je treba dodati, da bo tudi tokrat v Londonu med občinstvom največ Hrvatov, ki živijo na Otoku ali so kako drugače povezani s Hrvaško, turistične agencije pa bodo popeljale na koncert tudi hrvaške državljane. Drobec zaslužka ima tudi konfekcijska tovarna iz Siska, ki je za koncert 62-letnega pevca izdelala, ročno seveda, dve obleki – v temno modri in sivi varianti.

Obisk Malezije

Norveški prestolonasledniški par se je šel malo turizma, pa tudi malo zunanje politike in uradno obiskal Malezijo. Morda je bilo celo zunanje politike, povezane z gospodarstvom, več kot turizma. Znano je da ima norveška princesa Mette-Marit težave s hrbtenico ozi-

roma vratnimi vretenci. Tri tedne pred potovanjem je bila skoraj še negibna, po intenzivni terapiji pa so jo vseeno pripravili za pot. V Kuala Lumpurju sta norveški prinčevski par sprejela kralj Mahmud Al-Muktafi Billah Shan in njegova soproga Tuanku Nur Zahirah.

Proslavljanje dneva princese Victoria. Victoria in Daniel bosta fant in dekle le še dobra dva meseca, potem bosta dahnila »da«. Kraljici Silvii, Victorijini mami, je ob dejstvu, da bo kmalu »izgubila hčerkico«, pritekla solza na lice.

Raznežena mama

Praznovanja godu švedske prestolonaslednice, kateremu uradno pravijo dan princese Victoria, poteka 12. marca, ko je pri nas gregorjevo. Princesa je prišla na trg pred kraljevsko palačo v Stockholmu v spremstvu mame, kraljice Silvie, pod roko pa jo je vodil zaročenec Daniel Westling. Mami se je milo storilo ob dejstvu, da njena pridna punčka zadnjič slavi praznik kot gospodična, saj bosta z zaročencem Danielom enkrat junija stopila pred oltar.

Profesionalka

»Počaščeni smo, da se nam je pridružila takšna zvezda, kot je Sharon Stone,« je povedal Matthew McConaughey, producent TV-nizanke Zakon in red: Oddelek za žrtve, ko je podpisala pogodbo in že naslednji dan prišla na snemanje prve od štirih epizod. Kljub svoji slavi pa se 52-letna Sharon ne obnaša kot zvezda: na snemanje prihaja točno, zaradi besedila še niso prekinili snemanja, poslušala režiserjeva navodila in nikomur ne soli pameti. V pavzah med prizori, ko čaka na snemanje, rade volje pozira paparacem, če je potrebno tudi z navijalkami v laseh.

Julia se vrača

Julia Roberts (41) se je naveličala vloge gospodinje in skrbne matere, kar je še pred novim letom navdušeno zagovarjala. Po krajšem odmoru jo je spet potegnilo pred kamere. Brez kakšnega posebnega razmišljanja je prevzela glavno vlogo v filmu »Eat, Pray, Love«. Zgodba govori o iskanju in stremljenju za duhovnostjo in

notranjim mirom. Nekatere posnetke sta s filmskim partnerjem Javierjem Bardemom naredila celo na indonezijskih otokih. Kljub snemanju pa Julia svoje družine ne zanemarja. Na snemanje na tihomorske otoke je popeljala tudi svoje tri otroke, ki so jih navdušili predvsem sloni, ki nastopajo v nekaterih prizorih.

Konec ljubezni

Jennifer Love Hewitt (31) in Jamie Kennedy (39), uspešen televizijski par iz TV-nizanke Šepetalka z duhovi, je ostal zaljubljen le še na ekranih. V navadnem življenju pa nista več skupaj, čeprav se je govorilo, da sta igralca rojena drug za drugega in da bosta postala eden redkih novejših parov, ki bo dolgo ostal skupaj. Iz tega ne bo nič. Tisti, ki ju poznajo, so nekoliko presenečeni, saj sta živela umirjeno in brez škandalov in tudi zdaj sta tiho, tako da nihče ne ve, zakaj se je njuna zveza prekinila. Ostala je še Jamieeva izjava izpred treh mesecev, ki pa govori ravno nasprotno: »Ljubim jo, navdihuje me. Odlično je videti, lepo poje in pleše, pametna je, pa še odlično pašto zna pripraviti!«

Steve McQueen, rojen pred osemdesetimi leti, je imel tri velike ljubezni: igralstvo, ki mu je omogočilo bogastvo, avtomobilske dirke, ker je v njih užival, in ženske, ki so mu vzbujale domišljijo.

Beech Grove, zaspano mesto v Indiani, se te dni pripravlja na veliko slovesnost – v mesnem muzeju bo postavljena razstava ob 80-letnici rojstva Steva McQueena, igralca, ki je bil v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja ena največjih hollywoodskih zvezd. V času razstave bodo v mestnem kinu vrteli njegove najbolj znane filme. Z retrospektivo njegovih filmov se bodo igralca spomnili tudi v Hollywoodu, izdana pa bo tudi njegova biografija. Znan je po filmih Sedem veličastnih, Veliki beg, Metulj, Afera Thomasa Crowna, s filmom The Towering Inferno pa je zaslovel kot najbolje plačani hollywoodski igralec. Honorar je znašal 14 milijonov dolarjev.

Steve McQueen se je rodil 24. marca 1930. Njegov oče je bil pilot v cirkusu, s katerim je potoval po manjših ameriških mestih, mati pa je bila najstniška upornica, ki je številne udarce usode rada utapljala v alkoholu. Ko je bilo Steevu šest mesecev, ju je oče zapustil, mati, željna

Oboževal je motokros: v puščavi Mojave se je leta 1971 fotografiral za časopis Sports Illustrated.

Zvezdnik iz poboljševalnice

zabave, pa je dala dojenčka v manjše mesto Missouri k svojim staršem, ki so se zaradi krize preselili na farmo materinega brata Caludea. Brat je Steva vzljubil kot svojega sina.

Idiličnega življenja na farmi je bilo kmalu konec, ker se je mati ponovno poročila. Z novim očetom so se odselili v Indianapolis. Z očimom se ni razumel, in ker doma ni čutil ljubezni, se je podal na ulico in skupaj s problematičnimi fanti zašel iz ene težave v drugo, zato sta ga starša poslala nazaj na farmo. Ko se je mati poročila v tretje, je prišla ponj. Preselili so se v Los Angeles. Tudi z novim očimom se ni razumel. Tudi ta je bil nasilen in ga je večkrat pretepel, včasih skupaj z materjo. Nekoč mu je Steve zagrozil, da ga bo ubil. Kot

15-letnik se je pridružil ulični tolpi. Ko ga je policija nekoč ujela pri kraji avtomobilskih gum, so ga dali v poboljševalnico, kar je postalo prelomno v njegovem življenju.

V začetku je bil problematičen in ni upošteval zavodskih pravil, zato je bil velikokrat kaznovan. Toda nekega dne, kot sam pravi, se je odločil obrniti ploščo, odločil se je za drugačno življenje. Iz doma je prišel leta 1946 in se z materjo, ki se je spet ločila, preselil v New York. Kmalu se je znašel na trgovski ladji kot mornar, kar pa mu ni bilo všeč. Na vožnji v Dominikansko republiko se je v nekem mestu izkrcal in nato blodil po številnih mestih. Preživljal se je kot drvar, delavec na črpališčih nafte, prodajalec vstopnic za cirkus in na koncu spet pristal v Ameriki, med

marinci. To spet ni bilo zanj, saj ni prenašal nadrejenih. Sodu je izbilo dno, ko se je stebel z vojaško policijo, ki ga je hotela aretirati, ker ni imel dovolilnice za izhod v mesto. Končal je v zaporu in se tam, kot nekoč v poboljševalnici, odločil, da se bo spremenil. Postal je vzoren vojak in se posebej izkazal na vojaških vajah na Arktiki, ko je iz potapljačnega se tanka rešil pet soborcev pred zanesljivo smrtjo. Za nagrado je bil dodeljen častnemu vodu, ki je varoval jahto takratnega ameriškega predsednika Harryja Trumana. Takrat so ga prijatelji nagovorili, naj gre študirat igralstvo, saj deluje kot pravi filmski zvezdnik. Leta 1950 se je ob pomoči zakona o kreditiranju nekdanjih vojakov vpisal v prestižno igralsko šolo Sanford Meisner v New Yorku. Istočasno si je služil denar kot motociklistični dirkač. Bil je tako dober, da je dirkal tudi po Evropi. Istočasno je vneto študiral, čeprav je kazalo, da bo dirkanje prevladalo.

Usodno je bilo leto 1955, ko je dobil stransko vlogo v filmu, v katerem je igral tudi Paul Newman. Takrat si je rekel, da mora biti glavni igralec. V času največje filmske slave je imel zbirko 200 motornih koles in avtomobilov. Za rakom je umrl konec leta 1980. Na njegovo željo so pepel stresli v ocean.

S Paulom Newmanom in Faye Dunaway v filmu The Towering Inferno (1974)

Pénova trojka

Komaj smo obiske občin in njihovih županov spravili pod streho, že se nam je obetal obisk, ki pa ima svojo predzgodovino. Pravzaprav ima svojo zgodbo, ki se je sestavljala v nekaj prejšnjih številkah Péna, vendar je tokrat tukaj ne bomo objavljali. Povejmo le, da bo Pénova trojka obiske nadaljevala. Potrkali bomo na vrata ljudi, za katere bomo menili, da so na tak ali drugačen način zanimivi za naše bralce. Končno je vsako življenje enkratno in neponovljivo, široko kot morje, veliko kot svet, včasih razprto, vsem na očeh, včasih prikrito s tančicami. Pénova trojka bo, če bo šlo, pokukala

tudi tja. Tako bo sčasoma nastala majhna galerija Pénovih portretov oziroma zapisi o ljudeh, za katere menimo, da o njih že vse vemo, pa tudi o takšnih, ki živijo tu nekje, v naši bližini, morda čez cesto, zdaj pa naenkrat presenečeni ugotovimo, da o človeku, katerega smo videvali in srečevali vsak dan, v resnici nismo vedeli ničesar. Na drugo dopoldansko kavo se bomo tako povabili enkrat k rosno mladim, drugič k takim, katerih spomin sega daleč, daleč nazaj. Mogoče se bo našel celo kak bralec, ki nam bo priporočal, naj obiščemo tega ali onega. Seveda, zakaj pa ne.

Po košček kruha, po zrno soli, po prgišče besed ...

»Zdaj sem prava gospa! Da, prava, ker me nič več ne briga, nobenih skrbi nimam, da bi mi česa zmanjkalo. Saj tukaj vse dobimo – skuhamo in zlikano,« se nam je že kmalu po prvem stisku roke zadovoljno pohvalila Gizela Sraka, ko smo iz prostrane avle Dosorja, radenskega doma starejših občanov, stopili v dvigalo in se popeljali v Gizelino nadstropje.

... h Gizeli Sraka

Gizela in Štefan – čez dve leti bosta proslavljala sedemdeset let skupnega življenja.

Nov dom

Pozneje, ko smo posedli v prijetno urejenem dnevnem prostoru, v katerem živita z možem Štefanom, nam je razkrila, da odločitev, da bo zapustila svojo hišo, katero sta ob velikem odrekjanju zgradila z možem in v kateri sta dolga leta živela s tremi sinovi, ni bila enostavna. Fantje so odšli na svoje in osnovali svoje družine. Dva v Ljubljano, eden na drugo stran mesta in tako je nekega dne dozorelo spoznanje, da ob vsem lepem, kar prinaša častljiva starost, zahteva ta tudi svoj davek.

»Mesec dni sem prebolevala. Sedla sem k oknu, gledala rože, na vrt ...« Nekega dne, enkrat jeseni, so prišli fantje in rekli: »Mama, gremo gledat v Dosor v Radence.« Bili smo v apartmaju gospoda Hochstädterja, fotografa iz Sobote. Prostor se mi je zdel lep, primeren, vendar je bil že rezerviran, kot nam je povedal socialni delavec, morda se bo kaj sprostilo po novem letu, je še dodal. »S tem približnim datumom sem se nekako sprijaznila. Jesen in del zime je še pred nama, potem pa se bova pač nekega dne preselila,« sem pomirjeno razmišljala, saj se je dan selitve zaenkrat odmaknil. Konec oktobra pa kot strela z jasnega: »Gospa, jutri se lahko selite, apartma je prazen,« sporočijo z Dosorja. »Kako, tako hitro?! Saj smo se drugače zmenili, saj vendar nisem pripravljena,« pomislim, »sin pa pravi, da to ni nič drugega, kot ko so naju peljali na

Od leve: Naša sodelavka Bea Baboš Logar, ki se je dogovorila za srečanje, Dragica Juteršnik, Mateja Hauser, Pénova trojka in Gizelin mož Štefan Sraka.

počitnice v Izolo, naj pripravimo kovček pa gremo, vse druge stvari pa pripeljejo pozneje.«

In tako se je zgodilo. V trenutku se je odločila in danes, pravi, ji ni žal. Dobro se počuti, nazaj domov ne bi več šla. Apartma si je uredila po svojem okusu. Od doma si je prinesla preproge, svoje rože, stene ji krasijo slike, ki so visele tudi doma. Tako si je ustvarila vzdušje, domačnost, nič drugačno, kot jo je čutila, ko je še bivala doma, v Soboti. Z razumevanjem sprejme drobne nevedčnosti: »Tukaj nas je sto sedemdeset, od Goriškega do Primorske. Težko je vsem ugoditi. Mi imamo na primer radi kislo smetano, Primorci je nimajo

v nobeni hrani, niso je vajeni. Včasih tudi kaj dobronamerno kritiziramo. Recimo vhodna vrata naj bodo zvečer ob desetih zaklenjena. Kaj pa veš, kdo vse se potika naokrog.«

Malo zgodovine

Po očetovi liniji izhajajo moji predniki iz Bratislave – pred leti smo tam obiskali daljne sorodnike. Tri mesece pred koncem prve svetovne vojne je oče dobil dopust, da sta se lahko z mamo poročila. Mama je bila v lepi beli obleki, oče pa v vojaški uniformi. S poroko se niso vsi ravno strinjali, češ poročila se boš z vojakom, odšel bo nazaj na fronto, tam bo umrl in – kaj boš imela od tega. Za njega in seveda tudi za mamo se je vojna srečno iztekla. Stanovali smo prek sodišča. Za stanovanje je oče plačeval visoko najemnino, 600 dinarjev, učiteljeva plača pa je bila 700 dinarjev. Z delom, bil je krojač, je sčasoma uredil vse probleme in smo kar lepo živeli. Na koncu je imel deset pomočnikov. Potem je prišla druga svetovna vojna in vsi prihranki so propadli.

Bile smo za »brlinc«, vražje smo bile, za zabavo!

Pénovo trojko smo tokrat obogatili z Dragico Juteršnik. Z Gizelo sta skupaj delali od začetka šolskega leta 1958/59, ko so ustanovili I. osemletko.

ob njihovem nastupu v ničemer ne bi skalilo slovesnega vzdušja, le obogatilo bi ga, Dragica in Gizela pa bi hkrati tako pokazali, da je v srcu nekdanjih navihanih dijakinj, ki sta se pred vojno veliko srečevali tudi pri Sokolu, še danes veliko mladostnega, bistrega in srčnega.

Posedli smo za mizo v dnevnem prostoru in kmalu je v sproščenem pogovoru marsikaj privrelo na dan. »Glej, prinesla sem sliko s prvomajske parade leta 1964,« je Dragica potegnila iz torbice majhno sličico.

»Joj, kje vse smo bili s pionirji!« je sličica spomnila Gizelo na tiste čase.

»Videli smo v živo kurirja Jovico v T. Užicu. Se spomniš?«

»Kako da ne! On je bil legendarna partizanska osebnost. To je bilo takrat, ko sva kot mentorici tja vodili delegacijo pionirjev Slovenije.«

»Mi smo bili ena redkih slovenskih šol, ki je za svoje prizadevno delo prejela kipec kurirja Jovice. Prva ga je dobila šola v Podčetrtku, naša šola je bila šesta po vrsti.«

»Takrat se je veliko delalo in nihče ni spraševal, kdo bo plačal in koliko. Vsi smo delali.«

»Pokojni ravnatelj Pajtlar je samo rekel, da naj si vsak izbere področje, na katerem bo delal. Mlada učiteljica, ki je komaj prišla na šolo, je nekaj spraševala o plačilu. Samo spogledali smo se. Z Gizo sva se vedno ujeli. Giza je rada rekla, vej pa to bomo napravili.«

»Toliko dramskih skupin je

bilo v Soboti. Življenje je bilo lepo. Sobota je drugačna, kot je danes. Dragica je bila vražja. Nekeč je pripravila predstavo, kako so nekdanje praznovali martinovo. Ko so gos pojedli, so pogledali kost od bedra. Če je bila kost svetla, je pomenilo, da bo zima bela, če je bila kost temna, bo zima brez snega. Še zdaj imam sliko z nekega pustovanja ... Radi smo bili dobre volje, za »brlinc«, za zabavo smo bile, oho! Kako malo je potrebno, da se imaš lepo! V soboto, 20. februarja, bom stopila v devetdeseto leto. Snaha en dan pozneje. Kar šest iz naše razširjene družine je februarskih.«

Medtem se nam je pridružila Mateja Hauser, direktorica Dosorja. Že takoj na začetku se je videlo, da vlada med njima pristran, pristen odnos. Zanesljivo ima Mateja pomemben delež pri tem, da Dosor ni le prebivališče starejših občanov, ampak je z raznolikimi, dobro obiskanimi kulturnimi prireditvami odprla svoja vrata vsem Radenčanom in tako povezal življenje v kraju, enih in drugih, v celoto.

Pogovor bi še kar trajal, če ne bi eden od Pénove trojke na glas pomislil, da ima dogovorjen sestanek in da ga ne bodo razumeli, če bo zamudil. Preden smo se dvignili, je Irma na glas prebrala posvetilo, napisano na prvi strani knjige fotografij. Tako nekako se je glasilo: »Zlata papi in omi! Z vajino pomočjo smo se naučili, kako lepo je življenje.«

Joseph Maria R.
Nataša Juhnov

Gizela se očitno dobro razume z Matejo Hauser, direktorico Dosorja.

Ob 65-letnici poroke, 19. decembra 2007, so jima otroci pripravili posebno presenečenje. Naredili so knjigo s fotografijami iz življenja njune družine. Obe notranji strani pa predstavljata kolaž njune razširjene družine: tri sinove, tri snaha, sedem vnukov in sedem pravnukov.